

T.C.
FATİH SULTAN MEHMET VAKIF ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI ANABİLİM DALI

YÜKSEK LİSANS TEZİ

**EDEBİYAT SİTELERİ ÇERÇEVESİNDE SOSYAL
MEDYA EDEBİYATI**

RANA SENANUR DOĞAN

140101008

TEZ DANIŞMANI

Prof. Dr. M.FATİH ANDI

İSTANBUL 2016

FSMVÜ Sosyal Bilimler Enstitüsü Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı yüksek lisans programı 140101008 numaralı öğrencisi Rana Senanur DOĞAN'ın ilgili yönetmeliklerin belirlediği tüm şartları yerine getirdikten sonra hazırladığı “**Edebiyat Siteleri Çerçevesinde Sosyal Medya Edebiyatı**” başlıklı tezi aşağıda imzaları olan jüri tarafından **30.05.2016** tarihinde oybirliğiyle kabul edilmiştir.

Prof. Dr. Hasan AKAY
Sosyal Bilimler Enstitüsü
Müdür

Prof. Dr. M. Fatih ANDI

(Jüri Başkanı-Danışman)

Fatih Sultan Mehmet Vakıf Üniversitesi

Prof. Dr. Ali Şükrü ÇORUK

(Jüri Üyesi)

İstanbul Üniversitesi

Yrd. Doç. Dr. Zeynep K. Ş. DANIŞ

(Jüri Üyesi)

Fatih Sultan Mehmet Vakıf Üniversitesi

BEYAN

Bu tezin yazılmasında bilimsel ahlâk kurallarına uyulduğunu, başkalarının eserlerinden yararlanılması durumunda bilimsel normlara uygun olarak atıfta bulunulduğunu, kullanılan verilerde herhangi bir tahrifat yapılmadığını, tezin herhangi bir kısmının bu üniversite veya başka bir üniversitedeki başka bir tez çalışması olarak sunulmadığını beyan ederim.

Rana Senanur DOĞAN

ÖZET

Küreselleşen dünyanın tek tuşlu mahallesi sosyal medya ve internetin kaçınılmaz ağına takılan sanat, medyanın “iletme” gücünden yararlanırken, bir yönüyle de medyatik olmanın farklı boyutlarından etkilenmektedir. Edebiyatın ilk soluğundan bu yana uğradığı değişim, edebiyatın taşıyıcısı hükmündeki araçlardaki küresel değişimlerle, edebiyatın araçlarından da etkilendiğini ortaya koymaktadır. Bugün iletişimin temel direklerinden sayılan sosyal medya, edebiyatın taşıyıcısı olduğu kadar edebiyatın “yapıcısı” olma yolunda ilerlemektedir. Güncel edebiyatın akış yönünde yadsınamayacak bir etkisi olan sosyal medya ve bu edebiyatın –takibi mümkün- bir ayağı olarak “edebî internet siteleri” önem arz etmektedir.

Anahtar Kelimeler: Edebiyat, Sosyal Medya, Edebiyat ve Sosyal Medya, Edebiyat Siteleri, Küreselleşme, Popüler Kültür

ABSTRACT

Caught into the indispensable nets of the globalizing world's one-touch neighborhood being social media and internet, the art, drawing on the power of the "transmission" of the media, otherwise gets affected by different sizes of becoming mediatic. Metamorphosis that it was since the very first breath of the literature, with the tools in holder-equivalent of the literature, as well as affected by mediators of the literature it puts forward. Counted as one of the precipitations on communication, the social media is on the way through as much of being the holder of the literature as being "constructor" of the literature. Having an incontrovertible effect downstream the current literature, the social media and of being a -following- side of this literature, "the literal based websites" get become more of the issue.

Key Words: Literature, Social Media, Literature and Social Media, Literal Based Websites, Globalization, Popularism

ÖNSÖZ

Edebiyat yaşayan ve yaşatan bir sanat dalıdır. Bu sebeptendir ki; yaşamın her alanında var olması kaçınılmaz bir hal almaktadır. Sosyal medya bu günün insanının vaz geçilmezleri arasında yer alarak, giderek hayatın her safhasında karşımıza çıkmaktadır. Giyimden moda, yemek tariflerinden annelik önerilerine, ahlak kurallarından dini yaşantıya kadar her alanda var olmayı başarmış sosyal medyanın edebiyattan uzak kalması düşünülemez.

Sosyal medya global dünyada, “küresel köy”ü daha da küçültmüş; pencerenin arkasından izlenen bir mahallede toplamıştır. İnternetin penceresinden bakarak hayatı izlemeye, öğrenmeye ve yaşamaya çalışan insan; benliğini ortaya koyacak alan olarak da sosyal medyayı seçmiş ve izlenmeyi de bu noktada tercih etmiştir. İnsan ontolojisini dahi bu denli etkileyen sosyal medyanın aynı zamanda bir “medya” olduğu ve medyanın da esas özelliğinin iletmek, taşımak olduğu unutulmamalıdır.

Edebiyat var olduğu ilk andan itibaren çeşitli araçlarla taşınmış, asırlarca sözlü ya da yazılı bir biçimde aktarılmıştır. Edebiyatın aktarım biçimi değiştikçe edebiyat bu değişimden etkilenmiş, farklı şekillerde de olsa varlığını korumayı ve devam ettirmeyi başarmıştır. Sosyal medya edebiyatın aktarımı açısından yeni bir mecradır. Gençlerin sıklıkla başvurdukları, okudukları, takip ettikleri ve kendilerinden önceki jenerasyonların asla algılayamadığı bu yeni sanal dünyada yeni bir edebiyat ilerlemekte; kendisine yeni araçlarla, yeni söylemler üretmektedir. Bu yadsınamaz okura sahip yeni edebiyatın içeriğinin yönetilmesi ve varsa sorunların tespiti amacıyla yapılmış bu çalışma öncelikle Türkiye için yeni olan sosyal medya ve edebiyat üzerinde durmaktadır.

Henüz internet ve bilgisayar kullanımına bile doğru düzgün alışılmamışken, mahremiyeti ve geleneksel değerleri sarsarak bir anda ortaya çıkan sosyal medya alışılması zor olmadan kabullenilmiş, yüz yıllardır birlikte yaşanılıyormuş gibi sahiplenilmiştir. Sosyal medyanın sosyalliği ile başlanılan inceleme, daha sonra

sosyal medyanın dünyada ve Türkiye’deki serüveninin ortaya konulmasıyla devam etmektedir.

Sosyal medya akabinde, aradaki bağlantıların daha sağih kurulabilmesi amacıyla edebiyat kavramı üzerinde durulmuş, daha sonraki aşamada ise sosyal medya üzerinden devam eden edebiyata değinilmiştir. Takdir edilir ki saniyeler içerisinde yenilenen bu hızlı değışim dünyasında değışimi ve edebiyattaki değışimleri sosyal medya mecralarından (Facebook, Twitter, İnstagram, Wattpad vs.) anlık olarak takip etmek mümkün değildir. Bu sebeple tezin elle tutulur verilere duyduğu ihtiyaç münasebetiyle sınırlandırılmaya gidilmiş ve “e-dergi” formatındaki internet siteleri ile hâlihazırda basılmakta olan edebiyat dergilerinin e-dergileri incelenmeye çalışılmıştır.

Çalışma henüz Türkiye için yeni bir alan olan sosyal medya ve edebiyat üzerine yapıldığından kaynak konusunda sıkıntılar hasıl olmuştur. “Edebiyat ve Sosyal Medya” alanında henüz bir çalışmaya rastlanmamış; bu konuda yapılan araştırmaların pek çoğu sadece dergilerde yazı olarak ele alınmıştır. Türk edebiyatı açısından da iletişim açısından da yeni olan bu konu, edebiyatın ve iletişimin geleceği açısından önemli bulunmuş ve incelenmeye tabi tutulmuştur. Alanın bakir olması münasebetiyle pek çok hata ve eksiklik elbette olacaktır. Ancak; araştırmanın maksadı sadece bir durum tespitinde bulunmaktır.

Çalışmanın ortaya konuluş safhasında anlayışıyla, bilgeliğiyle, açık ve hoşgörölüğüyle daima bana güç veren hocam Prof. Dr. M.Fatih ANDI ’ya teşekkürü borç bilirim. Hocamın yönlendirmeleri doğrultusunda tanıdığım, iletişim alanındaki acemiliğimde yol göstericim olan Prof. Dr. Mete ÇAMDERELİ hocama teşekkür ederim.

Hayata geldiğim ilk andan itibaren hocam olmayı babam olmakla beraber yürüten Yrd. Doç.Dr. Cevdet ŞANLI’ya ve aziz validem Sema ŞANLI’ya daima üzerimden eksik etmedikleri duaları ve destekleri için teşekkür ederim.

Hayat boyu maddi-manevi yol arkadaşım, en büyük destekçim, eşim Abdurrahman DOĞAN'a yapmış olduğumuz ankette gösterdiği üstün çaba ve SPSS dosyalarının analizlerindeki desteğinden ötürü teşekkür ederim.

Rana Senanur DOĞAN

2016

İÇİNDEKİLER

ÖZET	iii
ABSTRACT	iv
ÖNSÖZ	v
İÇİNDEKİLER	viii
ŞEKİL LİSTESİ	xv
TABLO LİSTESİ	xvi
KISALTMALAR	xvii
GİRİŞ	1

1. BÖLÜM

1. SOSYAL MEDYA	11
1.1. MEDYA VE KÜRESEL SOSYALLİK	11
1.2. SOSYAL ETKİLERİ İLE SOSYAL MEDYA SERÜVENİ	15

2. BÖLÜM

2. SOSYAL MEDYA VE EDEBİYAT İLİŞKİSİ	21
2.1. EDEBİYAT NEDİR?	21
2.2. SOSYAL MEDYADAKİ EDEBİYAT	29
2.2.1.Sosyal Medya Yazarı.....	30
2.2.2.Sosyal Medyadaki Metin.....	36

3. BÖLÜM

3. MATBU DERGİDEN E-DERGİ'YE (EDEBÎ E-DERGİLER YA DA EDEBÎ İNTERNET SİTELERİ) 44

3.1. SADECE İNTERNET ÜZERİNDEN YAYIN YAPMAKTA OLAN E-DERGİLER47

3.1.1. www.edebistan.com 48

3.1.1.1. Muhtevası 48

3.1.1.2. Düşünce Bağlamında www.edebistan.com 48

3.1.1.3. Yazar Kadrosu 49

3.1.1.4. Okur Profili ve Yorum Potansiyeli Bağlamında www.edebistan.com..... 49

3.1.2. www.edebiyatturkiye.com..... 49

3.1.2.1. Muhtevası 49

3.1.2.2. Düşünce Bağlamında www.edebiyatturkiye.com 50

3.1.2.3. Yazar Kadrosu 50

3.1.2.4. Okur Profili ve Yorum Potansiyeli Bağlamında www.edebiyatturkiye.com 51

3.1.3. www.edebiyathaberleri.com 51

3.1.3.1. Muhtevası 51

3.1.3.2. Düşünce Bağlamında www. edebiyathaberleri.com 52

3.1.3.3. Yazar Kadrosu	52
3.1.3.4. Okur Profili ve Yorum Potansiyeli Bağlamında www.edebiyathaberleri.com.....	53
3.1.4. www.izedebiyat.com	53
3.1.4.1. Muhtevası	53
3.1.4.2. Düşünce Bağlamında www. izedebiyat.com.....	54
3.1.4.3. Yazar Kadrosu	54
3.1.4.4. Okur Profili ve Yorum Potansiyeli Bağlamında www. izedebiyat.com	54
3.1.5. www.hikayeler.net	55
3.1.5.1. Muhtevası	55
3.1.5.2. Düşünce Bağlamında www.hikayeler.net.....	56
3.1.5.3. Yazar Kadrosu	56
3.1.5.4. Okur Profili ve Yorum Potansiyeli Bağlamında www.hikayeler.net.....	56
3.1.6. www.poetikhars.com	57
3.1.6.1. Muhtevası	57
3.1.6.2. Düşünce Bağlamında www. poetikhars.com	58
3.1.6.3. Yazar Kadrosu	58
3.1.6.4. Okur Profili ve Yorum Potansiyeli Bağlamında www. poetikhars.com.....	59

3.1.7. www.afilifilintalar.com.....	59
3.1.7.1. Muhtevası	59
3.1.7.2. Düşünce Bağlamında www. afilifilintalar.com	61
3.1.7.3. Yazar Kadrosu	61
3.1.7.4. Okur Profili ve Yorum Potansiyeli Bağlamında www. afilifilintalar.com	62
3.1.8. www.egoistokur.com	62
3.1.8.1. Muhtevası	63
3.1.8.2. Düşünce Bağlamında www. egoistokur.com	64
3.1.8.3. Yazar Kadrosu	64
3.1.8.4. Okur Profili ve Yorum Potansiyeli Bağlamında www. egoistokur.com.....	65
3.1.9. www.edebiyathaber.net.....	65
3.1.9.1. Muhtevası	65
3.1.9.2. Düşünce Bağlamında www.edebiyathaber.com.....	66
3.1.9.3. Yazar Kadrosu	67
3.1.9.4. Okur Profili ve Yorum Potansiyeli Bağlamında www.edebiyathaber.com.....	67
3.1.10. www.futuristika.org.....	67
3.1.10.1. Muhtevası	68
3.1.10.2. Düşünce Bağlamında www.futuristika.org	68

3.1.10.3. Yazar Kadrosu	68
3.1.10.4. Okur Profili ve Yorum Potansiyeli Bağlamında www.futuristika.org.....	69
3.1.11. www.edebifikir.com.....	69
3.1.11.1. Muhtevası	69
3.1.11.2. Düşünce Bağlamında www.edebifikir.com.....	70
3.1.11.3. Yazar Kadrosu	71
3.1.11.4. Okur Profili ve Yorum Potansiyeli Bağlamında www.edebifikir.com	71
3.1.12. www.simitcay.com	72
3.1.12.1. Muhtevası	72
3.1.12.2. Düşünce Bağlamında www. simitcay.com	72
3.1.12.3. Yazar Kadrosu	72
3.1.12.4. Okur Profili ve Yorum Potansiyeli Bağlamında www. simitcay.com.....	73
3.1.13. www.dunyabizim.com	73
3.1.13.1. Muhtevası	73
3.1.13.2. Düşünce Bağlamında www.dunyabizim.com	74
3.1.13.3. Yazar Kadrosu	75
3.1.13.4. Okur Profili ve Yorum Potansiyeli Bağlamında www.dunyabizim.com	75

3.1.14.	www.dipnotkitap.net	75
3.1.14.1.	Muhtevası	76
3.1.14.2.	Düşünce Bağlamında www.dipnotkitap.net	76
3.1.14.3.	Yazar Kadrosu	76
3.1.14.4.	Okur Profili ve Yorum Potansiyeli Bağlamında	
www.dipnotkitap.net		77
3.1.15.	www.kayiprihtim.org	77
3.1.15.1.	Muhtevası	77
3.1.15.2.	Düşünce Bağlamında www.kayiprihtim.org	78
3.1.15.3.	Yazar Kadrosu	78
3.1.15.4.	Okur Profili ve Yorum Potansiyeli Bağlamında	
www.kayiprihtim.org		79
3.1.16.	www.birfikirdusunce.com	79
3.1.16.1.	Muhtevası	79
3.1.16.2.	Düşünce Bağlamında www.birfikirdusunce.com	80
3.1.16.3.	Yazar Kadrosu	80
3.1.16.4.	Okur Profili ve Yorum Potansiyeli Bağlamında	
www.birfikirdusunce.com		80
3.1.17.	www.sanatalemi.net	80
3.1.17.1.	Muhtevası	81

3.1.17.2. Düşünce Bağlamında www.sanatalemi.net	81
3.1.17.3. Yazar Kadrosu	81
3.1.17.4. Okur Profili ve Yorum Potansiyeli Bağlamında www.sanatalemi.net	82
3.1.18. www.karakutu.com	82
3.1.18.1. Muhtevası	82
3.1.18.2. Düşünce Bağlamında www.karakutu.com	83
3.1.18.3. Yazar Kadrosu	83
3.1.18.4. Okur Profili ve Yorum Potansiyeli Bağlamında www.karakutu.com	83
3.2. Basılı Edebî Dergilerin E-Dergi Formları	85
3.2.1. www.turkedebiyati.com.tr	85
3.2.2. www.izdiham.com	86

4. BÖLÜM

4. Sosyal Medya Kullanıcıları ve Edebiyat	88
4.1. Edebiyat ve Sosyal Medya Denetim Anketi.....	88
4.2. Edebiyat ve Sosyal Medya Denetim Anketi Şekil ve Tabloları	95
SONUÇ	110
KAYNAKÇA	120
ÇEVİRİMİÇİ KAYNAKÇA	126
RÖPORTAJLAR	128
EKLER	129

ŞEKİL LİSTESİ

Şekil 1“Cinsiyetiniz Nedir?”	95
Şekil 2 "Yaş Aralığımız Nedir? "	96
Şekil 3 “İnternet Üzerinde Yayın Yapan Edebi Site Takibi”	98
Şekil 4 “Sadece İnternet Aracılığıyla Okunabilecek Roman”	99
Şekil 5“Okunan Bir Yazarın Eserlerine İnternet Üzerinden Ulaşmak”	100
Şekil 6“Popüler Kültür Aracılığıyla Cahit Zarifoğlu’nun Tanınması”	101
Şekil 7 “İnternet Aracılığıyla Şiir Okuma”	102
Şekil 8 “Sosyal Medya Popülerliği ve Yazarın Değerlendirilmesi”	103
Şekil 9 “İnternet Aracılığıyla Tanışılan Yazar”	104
Şekil 10 “ Edebi Dergilerin İnternet Sitelerinin Popülerliği”	105
Şekil 11 “ Sosyal Medya Üzerindeki Edebiyatın Denetlenen bilirligi”	106

TABLO LİSTESİ

Tablo 1 Çapraz Tablo “Eğitim Düzeyine Göre Gün Boyu İnternette Geçirilen Süre”	97
Tablo 2 Çapraz Tablo “Cinsiyete Göre Gün Boyu İnternette Geçirilen Süre”	107
Tablo 3 Çapraz Tablo “Edebiyata Duyulan İlgi ve İnternette Geçirilen Sürede Takip Edilen Mecralar”	108
Tablo 4 Çapraz Tablo “Sosyal Medyanın Edebiyatı Yanlış Yönlendirme İhtimali”	109

KISALTMALAR

a.g.e.	adı geçen eser
Bkz.	Bakınız
c.	cilt
ev.	Çeviren
der.	Derleyen
Ed.	Editör
syf.	sayfa
vb.	ve benzeri
vs.	vesaire
yay. haz.	Yayına Hazırlayan

GİRİŞ

İnsanlığın var oluşundan bu yana süregelen iletişim ihtiyacı sonucunda ortaya çıkan sanat; insanlığın bugünkü yerini, kimi zaman amacını, kimi zaman var oluş gayesini, kimi zaman kendisini sorgulamasını farklı kanallarla ortaya koymasını sağlar. Merkezinde “insan” olan her olgu gibi sanat da çevreden, insanların ruh hallerinden, tarihten, sosyolojiden, felsefeden ve dünyanın uğradığı değişimlerden etkilenmiş ve buna göre şekil değiştirerek varlığını devam ettirmiştir. “ Bireyin ve toplumun teknoloji ile olan münasebeti çoğu zaman değişimin seyrinde belirleyici olmaktadır.”¹ Bir sanat dalı olarak edebiyat da, nasıl ki dünyada ilk ses duyulduğu andan itibaren var olmuşsa; dünyadaki seslerin çoğalıp, farklılaşmasıyla da etkilenip çoğalmış ve değişmiştir.

Edebiyat, tarihin pek çok evresinde farklı araçlar ile insanlığa ulaşmıştır. Türk edebiyatı açısından incelendiği zaman, İslamiyet öncesi Türk edebiyatında sözlü edebiyat ile karşılaşmaktadır. Bu dönemde edebiyat yazılı olarak değil, sözlü olarak ilerlemekteydi. Yapılan törenlerde ozanlar tarafından, kopuz eşliğinde okunan şiirler, anlatılan destanlar halk arasında kulaktan kulağa yayılırdı. İnsanların bir araya gelebildikleri meclisler edebiyat için bir araç ve yayılma imkanı olmaktadır. Daha sonra Göktürk yazısı ile taşların edebiyatta bir araç olarak boy gösterdiği görülür. Göktürk Yazıtları'nın dikiliş amacı elbette edebiyat değildir; ancak dönemin diline ve şiirsel söyleyişine dair bilgiler içermesi, edebî mahiyette ulaşılan nokta hakkında ip uçları vermesi açısından önemli bir araçtır. Yazıtlardan sonraki dönemde ise yazı Türklerin edebiyat hayatlarında daimi var olacaktır. Uygur Türkleri tanıştıkları yeni dinlerden de etkilenerek, dinlerini ve edebiyatlarını yayacak yeni araçlar bulmuş; kendilerine ait yazı biçimleri üretmişlerdir.

Her yenilik gibi, Türklerin İslamiyet'i kabul etmeleri de edebiyatın yayılış biçimini, amacını, kaynaklarını vs. etkilemiştir. Artık Türkler İslamiyet'in normlarına uygun, temelinde “vahdet” inancı barındıran yeni bir edebiyat üretmeye

¹ Göksel Göker, “İletişimin McDonaldlaşması: Sosyal Medya Üzerine Bir İnceleme”, *Turkish Studies*, C. 10/2 Kış 2015, syf. 389

ve İslamiyet'in hakim olduğu milletlerden etkilenmeye ve bu milletleri etkilemeye başlamıştır. İslamiyet ile birlikte bir medeniyet değişimine uğrayan Türkler, çadır hayatından yerleşik düzene doğru adım adım ilerlemekteydi. Burada İslamiyet öncesi ve sonrası edebiyatın taşıyıcısı olarak “Dede Korkut Hikayeleri” ile karşı karşıya kalınır. Bu hikayeler sadece “hikaye” olarak kalmamakta, edebiyatın yayılma imkânı bulması açısından bir geleneğin de izlerini taşımaktadır. Hikayelerin anlatıldığı meclisler, toylar, şenlikler vs. hikayelerin ve hikayeler içerisindeki normların, kültürel kodların, yaşam tarzının, şiirin, dilin, hülâsa edebiyatın nesilden nesile aktarılmasını sağlamıştır.

Türklerin edebiyatlarını yazılı bir biçimde ortaya koymalarının ardından Kutadgu Bilig, Divân-ü Lûgati't-Türk, Atabetü'l- Hakâyık gibi Türk ve İslam edebiyatları açısından eşsiz eserler ortaya konmuştur. Şüphesiz bu eserlerin her biri edebiyatın yayılması açısından önemli birer kaynak olmuşlardır; ancak Divân-ü Lûgati't-Türk başta yazılış amacı olmak üzere pek çok konuda önem arz etmektedir. Türklerin de eşsiz bir dile ve edebiyata sahip olduklarını Araplara göstermek amacıyla kaleme alınmış bu eser, dönemin edebiyatından çeşitli örnekler sunar. Daha sonraki süreçte Türklerin Anadolu'ya gelmeleri tarihî ve siyasi mahiyette değişimlere yol açmıştır. Bu durum aynı zamanda edebiyat açısından da büyük sıçramalara sebep olur. Selçukluların resmî ve edebî dillerinin Farsça olması; halkın Türkçe konuşuyor ve Türkçe edebî ürün vermeye devam ediyor olması; Türk edebiyatının saha olarak halka yakın alanlarda devam etmesine sebep olmuştur.

Türklerin İslamiyet'i kabulü ve Türkler arasında İslamiyet'in yayılış sürecinde Hoca Ahmed Yesevi gibi büyük tasavvuf şairlerinin boy göstermesi, edebiyatın İslamiyet'in yayılışında bir araç olarak kullanılması, edebiyat açısından da kendisine araçlar bulmasını sağlamıştır. Şehir şehir gezen dervişlerden, kendilerini yetiştirmek için tekkelerde sabahlara kadar İslami eğitim gören müritlere kadar herkes edebiyatı halini arz etmek için bir aracı olarak görmekteydi. Yunus Emre ve Mevlana Celâleddin-i Rûmi bu dervişlerden sadece ikisidir. Edebiyatın o dönemde nasıl boy gösterdiğini ortaya koymak açısından bu iki şahsiyet iyi birer örnektir.

Mevlana Celâleddin-i Rûmi büyük bir alim, büyük bir din adamıdır. Aileden gelen ciddi bir eğitim sürecinden geçmiş, Arapça ve Farsça 'ya hakim, Doğu'nun kültürünü ruhunda harmanlayarak, ilmin yüceliği ile ilahi aşkın namelerini eserleriyle ortaya koymuştur. Yunus Emre ise bilindiği gibi halka daha yakın bir dervıştır. Halkın içinden ve halkın saygıyla, gıpta ile baktığı bu iki edip tasavvufun edebiyat açısından da iyi bir kaynak ve yayılma alanı olduğunu göstermesi açısından -Anadolu sahasında- önemli örneklerdir. Selçuklu Devleti'nin dağılması ve beylikler döneminin Anadolu'da başlamasıyla Türkçe edebiyat dili olmuş ve kendisine ses olacak yeni araçlarla varlığını göstermiştir. İslamiyet öncesi şiirlere eşlik eden kopuz, yerini saza bırakmış; Hoca Ahmed Yesevi'nin Orta Asya coğrafyasında başlattığı tasavvuf geleneği Anadolu'da da -çeşitli değişikliklere uğramış olsa dahi- varlığını devam ettirmiştir.

Osmanlı Devleti'nin ayak seslerinin yeni yeni duyulduğu çağlarda yeni bir edebiyat da neşv ü nema bulmaya başlar. Günümüz edebiyat tarihçiliğinde farklı isimlendirmelere maruz kalmış bu edebiyat, pek çok medeniyeti bir arada barındırarak yükselen bir imparatorluk ile eş zamanlı oluşum gösterir. Osmanlı Dönemi'nin zengin medeniyetler kuşağında kendisine estetik yeni sahalara bulan edebiyat, farklı araçlarla sunulmaya devam edilmiştir. Sohbet meclisleri, divanlar, halk kahvehaneleri; son dönemlerde ortaya çıkan kıraathaneler gibi yeni alanlar edebiyata hizmet etmeye başlamıştır. Devlet yönetiminde padişahlardan, vezirlere pek çok şahsiyet edebiyat ve çeşitli sanat dalları ile içli dışlıydı. Devlet erkânı yaptırdıkları hayratların duvarlarına hat sanatı ile kaleme alınmış şiirler ve ayetler yazdırarak, sanatlarını taşınmaz kazıma geleneğini devam ettirmişlerdir.

Hanım sultanlar yetiştikleri sarayda edebiyattan, musikiye pek çok konuda eğitim almakta; birer sanatçı gibi yetişmekteydi. Hanımlar arasında edebiyatın ilerlemesi de daha sonra anneleri oldukları büyük devlet adamlarının sanata ve edebiyata düşkün olmalarında etkin rol oynayacak, sanat ve edebiyat maddi ve manevi olarak devlet tarafından desteklenecektir. Türklerin İslamiyet'i kabul etmeleri sonrası Doğu kültürüne ait pek çok geleneği sahiplendikleri ve

zenginleştirdikleri görülür. Hami edinme geleneği de bu şekildedir. Osmanlı'da şairler kendilerini koruyacak, onlara maddi ve manevi anlamda destek olacak; kendilerinden daha güçlü kimselere şiirler yazar ve onları hamî edinirlerdi. Bu durum edebiyatın yayılması açısından önemli bir etken olmuştur. Divan, kimi edebiyat tarihçileri tarafından dönemin adı olarak kabul edilse de aslında ardında çok anlamlı zengin bir duruş barındırmaktadır.

Divan, “1. Yüksek düzeydeki devlet adamlarının kurduğu meclis; 2.Divan edebiyatı şairlerinin şiirlerini topladıkları eser; 3.Sedir; 4.Meclis”² anlamlarını taşır. Devlet adamları kurdukları meclislerde sadece devlet işlerini ele almaz; aynı zamanda pek çoğu şair de olan bu şahsiyetler sanattan, edebiyattan, tarihten de konuşurlardı. Bu meclislerde bazen devlet adamlarının dışında, dönemin ünlü şairleri de yer alır, yazdıkları şiirleri ilk defa burada okurlar, bu yüksek estetik zevke sahip dinleyicileri önünde adeta marifetlerini sergilemek için çaba gösterirlerdi.

Divan; aynı zamanda şairlerin şiirlerini bir araya getirdikleri eserler olma özelliği bakımından da önemlidir. Bugünün aksine o dönemde kağıt, kalem ve yazı kutsal bir felsefe ile önemli sayılmaktaydı. Kur’ân-ı Kerîm’in bir kitap olması, yazarların edep durmalarına sebep oluyor, çoğu “lâ-edri” yazarı bilinmeyen eserler ortaya koyuyordu.

Sanat zevki yüksek kişilerce oluşturulan “mecmualar” da edebiyatın aracı olmaları bakımından önem arz etmektedir. Mecmualarda genellikle seçmece şiirler ve nazireler yer almakta, mecmuayı oluşturan kişi dönemin en çok beğenilen şiirlerinden derlemeler yaparak eseri ortaya koymaktaydı. Şairlerin dönemlerinde nasıl karşılandıklarının, şiirlerinin okuyucuya nasıl ulaştığının bilinmesi açısından önemli kaynaklar olan mecmualar, nazire mecmuaları ile daha güzelini yazmak için uğraşları arttırmıştır. Şairlerin kendi aralarındaki rekabetlerini de ortaya koymuştur. Mecmualar sadece manzum değil, mensur konulardan da oluşturulmuştur.³ Ruhî'nin Bağdat'taki arkadaşlarına yazdığı mektuplardan oluşturulmuş mecmuadan, o

² (Çevrimiçi)

http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_gts&arama=gts&guid=TDK.GTS.56bb4376129ae6.34152801

³ Nevin Gümüş, “Türk Tarih ve Edebiyatına Dair Değerlendirilmemiş Kaynaklardan Bir Mecmua Örneği: Tuhfe-i İsmâiliye”, Türklük Bilimi Araştırmaları Dergisi, C. XVIII,2005- Güz

dönemin edebiyat sohbetlerinden ve sohbetlerin içeriklerinden haberdar olunur. Bu eserler sadece devlet erkanının toplandığı meclislerde değil, halkın bir araya geldiği meclislerde de okunmaktaydı. Örneğin Balıkesirli Zâti'nin Beyazıt Câmii avlusunda açtığı küçük dükkânı Bâkî'yi yetiştirmiştir. Bu küçük dükkânda Bâkî şiirlerini üstadı Zâti'ye okumuş, bu dükkâna gelip – giden sanatçılardan ilham ve feyz alarak yetiştirilmiştir.⁴ Devrin esnaf dükkânları dahi edebiyat için bir araç olmuştur.

Halk edebiyatında cönkler, halkın arasında ilerlemekte olan edebiyatın yayılması için bir aracı olmuş, tıpkı divanlar gibi şiirlerin muhafazasını sağlamışlardır. Cönkler, “âşıkların veya onları dinleyenlerin o an veya daha sonra kaydettikleri, edebî değeri olan metinlerin yanında çeşitli hastalıklar için ilaç formüllerinin, büyülerin, tılsımların ve muskaların yer aldığı, alttan yukarıya uzunlamasına açılan defterlerdir. Mecmualar klâsik edebiyata kaynaklık ederken, cönkler de halk edebiyatına kaynaklık etmektedir. Cönkler bazen sığırdili veya danadili olarak da anılmaktadır.”⁵ Cönkler, halk şiirinin ve yaşam tarzının günümüze ulaşmasına vesile olmuş birer aracı konumundadır. “Eski edebiyatımızın hemen tek türü olan şiirin, el yazmalarına hatta çok defa hafızaya dayanan ve ağızlardan kulaklara uzanan bir yayılma alanı vardı. Tek tek şiirler, cönkler, şiir mecmuaları, divanlar ticaret kervanlarıyla kültür merkezlerinin birinden diğerine ulaşıyor, bazıları kendi ölçüsünde edebiyat mektebi sayılabilecek yahut bir çeşit akademi hüviyetini almış bulunan şiir meclislerinde, başta saraylar olmak üzere konaklarda, yalılarda hatta dükkânlarda söz-sohbet malzemesi oluşturuyordu.”⁶

Batılılaşma Devri Türk edebiyatına bakıldığında, Batılı kaynaklara yönelişin yeni araçları beraberinde edebiyata taşıdığı görülür. Matbaacılığın Osmanlı topraklarında başlamasıyla, her türlü kaynağın çoğalması ve taşınması daha da kolay

⁴ Nihad Sami Banarlı, “**Resimli Türk Edebiyatı Tarihi**”, İstanbul, Milli Eğitim Basımevi, 1983, Cilt 1, syf. 572

⁵ Yakup Yılmaz, “**[H.] 1285 Tarihli Bir Cönk ve Dil Özellikleri**”, Turkish Studies - International Periodical For The Languages, Literature and History of Turkish or Turkic, Türkiye, C. 6/4 , 2011- Güz, syf. 888

⁶ M. Orhan Okay, “**Batılılaşma Devri Türk Edebiyatı**”, İstanbul, Dergâh Yayınları, Eylül 2013, syf. 61

hale gelmiştir. Matbaadan evvel; bir divanın, mecmuanın ya da kaynak eserin kopyasını almak, çoğaltmak oldukça güç bir işti.

Matbaa yayılmayı eskiye nazaran daha da çoğaltmıştır; ancak Türk matbaası için en büyük adım gazete ile olmuştur. Gazete günlük tüketilir ve kitap gibi raflarda günlerce, aylarca, yıllarca beklemez. Bu durum ticari olarak tatmini de beraberinde getirir ve gazeteye olan rağbeti arttırır; kendi içerisinde bir endüstriye dönüşür. Günün şartları için hızlı tüketmek gazete ile eş değerdir. Daha çok gençlerin rağbet ettiği gazete –bugünün aksine- edebiyat için ilerleme sahası görevi görür. Batılılaşma düşüncesiyle, toplumda kökten değişimlere talip olan yeni yazarlar; değiştirmek istediklerini buralarda yazarak seslerini duyurmayı hedefler. Gazetelerin daha çok gençler tarafından okunuyor olması da amaca uygun bulunur. Daha sonra toplumun her kesimi için bırakılması zor bir alışkanlık haline alacak gazete, o dönemlerde genç şairler ile usta şairlerin “sütun arkadaşlığı” ile usta-çırak ilişkisi halinde edebiyat okulu olarak görev yapmıştır. Romanların büyük bir kısmı gazetelerde tefrika edilmiş, “arkası yarın” sloganıyla gazetenin daima aranılır ve alınır olmasını sağlamıştır. Roman ve tiyatroların gazetelerde tefrika edilmelerinin yanında sanatsal etkinliklerin haberlerinin de gazete yoluyla verilmesi; gazeteyi toplumsal haberleşmenin temeli haline getirmiştir. Gazete, ülkenin en ücra kesimlerinde dahi çıkabilmiş, yeri gelmiş dağıtım ağını güçlendirerek en ücraya da ulaşmayı başarmıştır.

Sultan Abdülhamid Han dönemi gazeteleri siyasetten uzak durmak zorundaydı. Bu durum gazetelerin edebiyata yaklaşması açısından da önemli birer etken olmuştur. Esas etken ise ilk gazetecilerin (Şinasi, Namık Kemal, Ahmet Midhat Efendi, Ebüzziya Tevfik vs.) edebiyatçı olmalarıdır. Gazete, Batı’dan gelecek yeni edebî türlere de aracılık etmiş olur. Batı’da çıkan bir gazetenin aynısı, hızlı bir şekilde tercüme edilerek, aynı resimlerle, çok kısa bir zamanda Türkiye’de de basılmaktaydı. Sadece edebiyatın değil, fennî ilimlerin de yayılması ve toplumun bilinçlendirilmesi amacıyla gazete bir aracı olarak kullanılmaktaydı.

Gazeteden sonra Türk edebiyatında dönemlere ad verecek yeni bir oluşum olan dergicilik edebiyat açısından önemli rol oynamaya başlamıştır. Siyasi sebeplerden ötürü siyasetten uzak duran yayınlar yapılmaya devam edilmiş, fennî dergiler olarak başlayıp edebî ürünler ortaya koyan dergiler çıkmıştır. Yıllarca şiirin gidişatını belirleyen dergiler ve gazeteler varlıklarını hala sürdürmelerine karşın üzerlerindeki edebî yükleri başka mecraların ülkeye girmesiyle yavaş yavaş atmaya başlamıştır. Bu yayınların amacı halkı bilgilendirmek olduğundan pek çoğunun dili sadedir. Yalnız Servet-i Fünûn Dergisi'nin dönemin şartları bakımından dili ağırlaşmış, yeni gelenekleri edebiyata kazandırmıştır. Derginin yazarları kendi iç sıkıntılarını dergiye yansıtmış ve bazı yenilikler başlatmışlardır. Resim altına, resme uygun ya da resimden bağımsız dizeler yazmak bu dönem dergiciliğinin ortaya koyduğu bir yenilik olur. Servet-i Fünûn'un sanatçıları sadece edebiyat ile uğraşmaz, her türlü sanata meraklıdır ve resim de onların dünya algısı açısından önemli bir araçtır. Sanatlar arasında kurulan bağlara da aracılık eden dergiler yayın dünyasında varlıklarını ve aracılıklarını devam ettirmektedir.

Batı'da teknolojik mahiyette oluşan gelişmeler, dünya standartlarını değiştirmiş; insanların yaşam algılarını dahi hızlandırmıştır. "XVI. Yüzyılda elektrikli mıknatısın icadı telgrafın yapımını sağlamış ve 1840'da *Sammuel F.B.* tarafından ilk telgrafının gönderilmesinden sonra, telgraf telleri ile büyük kentler birbirine bağlanmaya, okyanusların dibine kablolar döşenmeye başlanmıştır."⁷ Sesin kablolar arasından geçerek karşı tarafa iletilmesi de çok zaman almamış, çok kısa bir zaman sonra radyo tarih sahnesinde yerini almıştır. Radyo Türkiye'de ilk defa sesini 1927 yılında duyurmuş, o yıllarda kimsede radyo vericisi bulunmadığı için postanenin kapısına takılan bir hoparlör ile halka radyo yayını dinlettirilmiştir. Radyonun ilerlemesi ile başlayan süreç içerisinde yayın içerikleri genellikle haber ve sanat üzerine olmuştur. TRT tarafından gerçekleştirilen "radyo tiyatroları" edebî eserlerin radyo yoluyla dinleyiciye ulaşmasına ve televizyon çağının "dizi" kültürüne temel oluşturmaya başlamıştır. Edebiyata özel programların yanında klasiklerin seslendirilmesi ve okunması kitap okuma ve kitaplar hakkında bilgi edindirme

⁷ E. Barnouw, "**Mass Communication**", New York- Toronto, 1956, syf. 25

açısından önemli katkılarda bulunmuştur. Özel radyoların yaygınlaşmasıyla beraber amatör olarak şiir kaleme alan, edebiyata meraklı kimselerin can kulağıyla dinledikleri gece programları yapılmaya başlanmıştır. Belirli saatler arasında şiir üzerine programlar yapılmış, telefon ile bağlantılar kurularak yavaş yavaş halkın da dahil olduğu yayınlar yapılmaya başlanmıştır. Radyo bir nevi televizyonun habercisi niteliğinde programlar yapmış, temeller oluşturmuştur.

Radyoyla beraber ilk sesin duyulmasından sonra gelişen görsellik ile televizyon, 1960'larda TRT sayesinde Türk halkının hayatına girmiş ve uzun süre devlet eliyle yönetilmiştir. İlk zamanlarında İstiklal Marşı ile açılış ve kapanışlarını yapan televizyon daha sonra özel kanalların açılmasıyla ilk formundan oldukça uzaklaşmıştır. "Başlangıçta toplum kültürünü yansıtacağı düşünülen televizyon, zaman içerisinde kendi kültürünü yaratır hale gelmiştir."⁸ Yine de kültür-sanat programlarının yapılması, bu programlara özel kanalların açılıyor ve gündün güne artıyor olması edebiyat aracılığı bakımından televizyonun önemini ortaya koymaktadır. Edebiyatın ilk yıllarından, geldiği noktaya bakıldığında televizyona kadar olan süreçte kişilere ulaşımı asla televizyonun sağladığı kadar yüksek olamamış; daha sonraki süreçte yerini internet ve sosyal medyaya kaptıracak olan televizyon uzun müddet bir "kültür elçisi" gibi -her ne kadar denetlenerek de olsa- edebiyat ve sanat alanında pek çok oluşumu izleyicisiyle paylaşmıştır.

İnternet ve sosyal medya yayılmanın hızını, internet çıkana kadar olan sürecin toplamından dahi daha hızlı bir forma ulaştırmış; saniyeler içerisinde insanları bilmediklerine ulaştıracak seviyeyi görmüştür. İlk olarak özel bloglar, şahsi siteler kurulmuştur. Sözlüklerde yazılar yazılmaya başlanmıştır. Daha sonra pek çoğu kapanacak bu bloglar herhangi bir editöryel hizmet sunmadan ya da süzgeçten geçirmeden şiir, hikaye hatta roman gibi türlerde yazılar yayınlamaya başlamıştır. Yeni sosyal mecraların (Facebook, Twitter, Instagram, Wattpad, Tumblr, LinkedIn vs.) ortaya çıkmasıyla beraber buralarda oluşturulan yeni sayfalar üzerinden kullanıcılar herhangi bir denetimden geçmeden yayınlarını yapabilmeye başlamıştır.

⁸ Elif Hamamcı, "Televizyon ve Sosyal Medya İlişkisi", İstanbul, Basılmamış Yüksek Lisans Tezi, 2015, syf.17

Yazar olmak, milyonlarca okunmak eskinin aksine daha kolay bir hal almış; ancak ortaya konulan edebî ürünün içeriğinde de değişime yol açmıştır. Elbette popüler olan her şey bir zaman sonra kalitesizleşmektedir. Gazete edebiyatın dilini sadeleştirmiştir, radyo daha mahalli ve kolay anlaşılır şiirlerin yayılmasını sağlamıştır, televizyon romanların dizilerini yaparak binde birini izleyicisine sunmuş, izleyicinin hayal kurma olasılığını elinden almıştır. İnternet ise bütün bunların toplamında bir değişim ve iletişim sağlar. Çağın ismi olan iletişim, sosyal medya ile tarih boyunca ulaştığı en büyük zirveyi görmüştür. Bu durum daha da ilerleyemeyeceği anlamına gelmez. Çıkan her yeni kitle iletişim aracı bir diğerini ortadan kaldırmaya çalışmamış, bazen birbirlerini destekleyerek bazen de formlarını değiştirerek ilerlemelerini sağlamıştır; ancak pek çok yeni endüstrinin de ortaya çıkması ekonominin, kültürü belirleyici bir özellik kazanması ile popüler kültürün körüklenmesine ve kontrolsüz bir biçimde ilerlemesine sebep olmuştur.

Birçok sefer edebiyatın tarihî süreç ile uğradığı değişim incelenmiş ve bu konuda çeşitli tezler ortaya konulmuş, eserler verilmiştir. Bu çalışmada iletişim çağının kaçınılmaz ağına takılmış bir edebiyat; “sosyal medya edebiyatı” internet siteleri üzerinden incelenmeye çalışılmıştır. Sosyal medyanın ne olduğu irdelenerek başlanılacak bu çalışmada edebiyat ile kesiştiği noktalara değinilecek, internet sitelerinde verilen edebî ürünler karşılaştırılacak ve çıkarımlarda bulunulmaya çalışılacaktır.

Sosyal medya tarihi eskilere dayanmayan, yeni bir alan olması hasebiyle henüz üzerinde çok fazla çalışma yapılmamıştır. Konuyla ilgili çalışmalar da yenidir. Bu emekleme aşamasındaki yüksek lisans tezi sosyal medya edebiyatının irdelenmesi açısından bir deneme olmayı hedeflemektedir. Her gün milyonlarca paylaşımın yapıldığı, milyonlarca insanın katıldığı bir mecrada; saniyeler içerisinde yenilenen bir dünyada edebiyatta oluşan yenilikleri takip etmek, tahmin edileceği gibi, çok zordur. Bu çalışmanın daha verimli ve tutarlı sonuçlara ulaşabilmesi için; Türkiye’de okuyucular tarafından takip edilen bazı edebî sitelerin çeşitli yönlerden incelenmeleri ve karşılaştırılmalarıyla bir durum tespiti yapılmaya çalışılmıştır.

Ele alınan edebî siteler dört yönden incelemeye tabi tutulmuştur:

1. Edebiyat sitelerinin muhtevaları.
2. Edebiyat ve düşünce bağlamında edebiyat siteleri.
3. Yazar kadroları çevresinde edebiyat siteleri.
4. Edebiyat sitelerinin okur profili.

“Sosyal bir varlık olan insan, diğer insanlarla bir araya gelerek sosyal bir çevre edinmekte, onlarla birlikte hayatını idame ettirecek yöntemler arayarak varlığını şekillendirmekte ve sahip olduğu ihtiyaç, zevk, istek, hayal, duygu ve düşüncelerini topluluğa açarak toplumda kendine ait bir yer edinmektedir.”⁹Günümüzde bu “yer edinme” işi sosyal medya üzerinden gerçekleşmektedir. “Sosyal medyanın çoğu zaman bir benlik ve kimlik üretiminde, kullanıcılar tarafından benimsenen bir temsil aracına dönüştüğü görülmektedir.”¹⁰ Bugün pek çok insan için sosyal medya bireylerin “Ben varım ve buradayım.” deme biçimidir. İletişim çağının büyük gücü teknoloji, aradaki her türlü engeli kaldırarak yeni bir sosyal çevre ile insanın, dolayısıyla sanat ve edebiyatın karşısına çıkmaktadır.

Bu yeni sosyal çevreyi inceleyerek başlanacak birinci bölümde daha önce yapılmış sosyal medya tanımları üzerinden bir netlik oluşturulmaya çalışılacaktır.

⁹ Turgay Anar, **Yeni Türk Edebiyatında Edebiyat Mahfilleri**, İstanbul, Doktora Tezi, 2011, syf. 1

¹⁰ Göker, **a.g.e.**, syf. 389

1.BÖLÜM

SOSYAL MEDYA

1.1. Medya ve Küresel Sosyallik

Medya bugün hayatın her safhasında yer almakta, insanın hayatına yön vermeyi başarmaktadır. “Etimolojik anlamıyla araçlar demek olan “medya”, günümüzde tekil kullanıma bürünmüş, genellikle kitle iletişim aracısı ya da aracı televizyon için söz konusu olmuştur.”¹¹ Bugünkü kullanımı ile artık “sosyal” olmanın kaçınılmaz hali anlamını almıştır. Televizyon izlemek, radyo dinlemek; Facebook, Twitter, İnstagram vs. gibi mecralarda yapıp edilenlerin paylaşılması; kısaca “medya” kabul edilebilecek her unsurun kullanılması “sosyal” olmanın temeli olarak algılanmaktadır. İletişim kurmak, sosyal olmak için yapılan pek çok faaliyet arkasında “özgürlük”, “sınırsızlık”, “kuralsızlık” ve “magazin malzemesi olmak” gibi dürtüleri barındırır. İletişim çağı herkesin sahnede olarak izlenmek istediği; aynı zamanda da herkesi izleyerek rekabete girdiği bir dönem halini almıştır. “Kitle iletişim araçlarının aracılığıyla yaygın olarak yapılan röntgencilik bugün artık bir ahlâksızlık olarak kabul edilmemekte, tersine sosyal yaşam için gerekli sayılmaktadır.”¹²

Medyanın, görsel ve işitsel olarak hayata dahil olmasıyla beraber bilginin yayılma hızının insanlık tarihindeki tekamül seviyesine yavaş yavaş ulaştığı görülmektedir. Medya, bilginin kişiler, topluluklar, şehirler, ülkeler vs. arası yayılmasında önü alınamaz bir seviyeye ulaştırmıştır. İnsan, görerek daha kolay öğrenir; televizyon bilginin hem görülmesini hem de işitilmesini sağlamıştır. “Televizyonun devreye girmesinden sonra gazete-dergi-kitap piyasasında durgunluk değil, tersine artış olmuştur. Bunda televizyonun insanlardaki öğrenme merakını ateşlemesinin rolü olabileceği gibi kitap, dergi v.b.’nin insanın günlük yaşayışına, yanında taşıya birliğine uygun oluşu da etkili olabilir.”¹³ Televizyonun ortaya çıkmasıyla beraber görülen bu etkiyle sosyal medyanın ortaya çıkmasıyla da

¹¹ Gürsel Aytaç, “Edebiyat ve Medya”, Ankara, Hece Yayınları, Aralık 2005, syf. 9

¹² Philippe Breton, “Medya Dünyası- İletişim Araçları, İletişim ve Kültür”, Derleyen: J.Marie Charon,yay. Haz. İrfan Erdoğan, Korkmaz Alemdar, İstanbul, 1993, syf.182

¹³ Gürsel Aytaç, a.g.e., syf.11

karşılaşmaktadır. Sosyal medyadaki “kitap okuma” algısının ülke genelindeki kitap okuma oranlarına yansıdığı görülmektedir.¹⁴ “Hem nicel, hem de nitel olarak yirminci yüzyılın ileri kapitalizminde medya, kültür alanında kararlı ve temel karakterde bir önderlik oluşturmuştur. Sadece ekonomik, teknik, toplumsal ve kültürel kaynaklar açısından kitle yayıncılığı, daha eski ve geleneksel olan ve hâlâ mevcudiyeti devam etmekte olan diğer kültür kanallarından daha büyük bir nicel güce sahiptir.”¹⁵

Hayatın her alanının ekrana yansması kitabı da etkilemiş, “e-kitap”, “e-dergi” gibi yeni yayınlar ortaya çıkmıştır. Kitaplar oyunların indirildiği internet mağazalarından ücretli ya da ücretsiz olarak indirilebilmektedir. Henüz okunma oranında ve arz-talep dengesinde beklenen seviyeye gelinememiş olsa dahi, e-kitap ve e-dergilerin gelecekte mühim bir yere sahip olacağı öngörülmektedir.

Küreselleşmenin aracı olarak da medya etkin bir rol oynamaktadır. Etkin kültürün baskın olduğu “küresel köy” anlayışının bir hizmetkârı sayabileceğimiz medya, dünyanın bir ucundaki yeni akımı diğer ucuna anında taşıyabilmekte, haberdar olunan yeni akım ve hareketler dünyanın her yerinde aynı anda ortaya konulabilmektedir. Örneğin etkin olarak kullanılmakta olan mesajlaşma servislerinden WhatsApp üzerinden hikâyelerin dağıtımını üzerine kurulan, 2016 yılında aktif kullanımına başlanan “Pocket Reading” hizmeti Türkiye’de “Bir Yudum Kitap” adıyla sunulmaktadır. Pocket Reading hizmeti kullanıcılarına her gün 5 dakika içerisinde okuyabilecekleri kısa hikayeleri WhatsApp üzerinden ulaştırıyor, aynı uygulamanın Türkiye ayağı olan Bir Yudum Kitap ise hikayeleri her gün sabah 8.00’de bir e-posta üzerinden kullanıcıları ile paylaşmaktadır.¹⁶

Edebiyatın paylaşılması ve çoğalması açısından; Türkiye’deki yayınevleri ve okur-yazar kesiminin çektiği sıkıntı dünya üzerinde de ortak olarak çekilen bir sıkıntıdır. Bazı yayınevleri, “düşmanı kendi silahı ile vurmak” fikrinden yola çıkarak

¹⁴ Bkz. (Çevrimiçi) <http://www.aljazeera.com.tr/al-jazeera-ozel/metin-celal-kitap-okuma-orani-yukseliyor>

¹⁵ S.Hall, “Culture, the Media and the Ideological Effect” i James Curran, Michael Gurevitch & Janet Woollacott (red.), London, Routledge, 2005, syf.341

¹⁶ (Çevrimiçi) <https://www.dunyahalleri.com/bir-edebi-mecra-olarak-whatsapp>

akıllı telefonların ellerinden aldığı okuyucu kitlesini yine akıllı telefonlar aracılığıyla ele geçirmeye, bir yerden tutmaya çalışmaktadır. Bu tür yeni uygulamalar internet mağazalarında boy göstermeye başlamış, gençler tarafından yoğun ilgiyle karşılanmıştır. Kitap okumayı sevmeyen, ancak kitap dinlemekten haz alanlar için ya da herhangi bir engelden dolayı kitap okuyamayan kişiler için “Sesli Kitap” uygulamaları bu tür uygulamalardır. Gençlerin fazla çaba harcamadan yazar olabilecekleri yeni uygulamalar, edebiyat yoluyla da “görünür” olunabilme imkanı sunduğu için çok sık tercih edilmektedir. Gençler arasında en popüler hikaye yazım ve paylaşım uygulaması “Wattpad” olarak bilinir.¹⁷ Bu uygulama kullanıcılarına internet erişimine sahip oldukları her yerden yeni hikayeler okuma ve yazma imkânı sağlar. Konu, yazım kuralları, yaş, eğitim düzeyi vs. gibi herhangi bir kısıtlamaya tabi tutulmadan ürün verilebilen bir mecra olma özelliği taşır. 17 yaşında New York’ta yaşayan bir genç kızın yazılarını, 35 yaşında Ankara’da ikâmet eden bir öğretmen okuyabilir. Edebî olarak bilinen hiçbir içeriğe sahip olmasa bile hızlı tüketim ve üretim çağında edebî isteklerin hızlıca tatmini açısından geçici hazlar verdiği söylenebilir.

“Kitle iletişim araçlarının gelişmesiyle, bir yazarın eserleri yalnızca kitapları değildir görüşü yaygınlaşmaya başladı.”¹⁸ Sosyal medya mecralarının çoğalmasıyla da Twitter, Facebook, Instagram, LinkedIn, Foursquare, Swarm, Blogger vs. gibi alanlarla da yazarın eserlerinin yanı sıra burada paylaştıkları da önem kazanmaya başlamıştır. Kimi yazarlar buralarda oluşturdukları yeni eserlerini daha sonra kitap haline getirmeyi tercih etmişlerdir. Popüler kültürün getirilerinden yararlanmak isteyen yayınevleri de sosyal medyanın bu “görünürlük” sıfatını elde etmiş sosyal medya ünlülerinin paylaşımlarından yeni gelir kaynakları elde etmenin yolunu bulmuşlardır. Bunlardan en bilineni “Dizüstü Edebiyatı” olarak bilinen edebiyat dizisinin ünlü yazarı Pucca mahlaslı -ya da internet terimiyle “nick-name”li- Selen Işık’tır. Günlüklerini blog üzerinden yayınlayarak, günlük hayatından özel hayatına kadar her türlü detayı okuyucusuna anlatır. Kendisini “dünyada yaşayan ve okuyucusu tarafından takip edilen roman kahramanı” olarak nitelendirir. Başlarda

¹⁷ (Çevrimiçi) <http://www.Wattpadnasilkullanilir.com/>

¹⁸ Gürsel Aytacı, a.g.e., syf. 15

sadece “Blogger” (blog yazarı) olarak nitelendirilirken, daha sonra popöler kültür kitaplarının “en çok satanlar” listesinde zirveye oturmuştur. Edebiyatın her alanına yayılan ve edebiyatın da her alanında karşımıza çıkan sosyal medya başlangıcından, gelinen son noktaya kadar araç ve amaç olarak edebiyata aracı olmuştur.

1.2. Sosyal Etkileri ile Sosyal Medya Serüveni

Digital Equipment Corp. Bilgisayar Şirketi Başkanı Kenneth Olsen 1977'deki bir açıklamasında “İnsanların evlerinde bilgisayar bulunması da ne demek. Bence hiç kimsenin evine bilgisayar sokmak için herhangi bir geçerli nedeni olamaz.”¹⁹ derken, artık bilgisayarlar ceplerde, hatta gözlüklerde bulunmak için geçerli bir neden bulabiliyor. İnternetin icadından sonraki sürecin hızı, web 1.0 döneminin bitip, insanların söz sahibi olabildikleri web 2.0 dönemine geçilmesiyle internet araç olmaktan çıkıp amaç haline almaya; hayatın her safhasında boy gösterecek bir alan bulmaya başlamıştır. “ 2015 yılı itibariyle dünya üzerinde 2.5 milyar insan internet kullanmakta ve bu kullanıcıların 1.8 milyarının sosyal medya ağlarında hesabı bulunmaktadır.”²⁰ Bu durum yapılan paylaşımlar bazında düşünüldüğü zaman yarım saniyeden daha az bir zamanda yenilenen küçük ve yeni bir dünyadan söz etmek mümkün hale gelmektedir.

McLuhan'ın “küresel köy” olarak ortaya attığı teorisinin olumlu ya da olumsuz sonuçlarıyla bugün sosyal medya bağlamında karşı karşıya kalmaktayız.²¹ “Yazılı ve sözlü basının yerini televizyon almaya başlaması ile McLuhan'ın zihninde oluşan Global Köy, internetin keşfi ile tekâmül sürecini tamamlamıştır.”²² Yeni bir ortam olarak bakılan sosyal medyanın 1960'lı yıllarda öngörülmesi, teori olarak ortaya atılması; bugün önü alınamayan bir teknoloji çığırına dönüşmesi ve bunun doğurduğu sonuçlar muhakkak ki insanlık tarihi açısından önemli olacaktır.

Sosyal medya tanımlanırken iletişim temel alınır. Sosyal medya sayesinde bireyler; iletişim kurmakta, etkileşmekte, paylaşımında bulunabilmektedir. İnsanların karşılıklı, aynı anda ya da farklı zamanlarda; aynı mekanda ya da farklı mekanlarda

¹⁹ (Çevrimiçi) https://tr.wikiquote.org/wiki/Bilimsel_gaflar

²⁰ Levent Eraslan, Derya Çakıcı Eser, “**Sosyal Medya Toplum Araştırma – Sosyal Medya Sosyolojisine Giriş-**”, İstanbul, Beta Yayınevi, Şubat 2015, syf. 3

²¹ Bkz. Marshall McLuhan, Bruce R. Powers, “**Global Köy (The Global Village)(21. Yüzyılda Yeryüzü Yaşamında ve Medyada Meydana Gelecek Dönüşümler)**”, İstanbul, Scala Yayıncılık, 2001, syf. 320

²² Hamamcı, a.g.e., syf.97

hiçbir kısıtlama olmadan iletişim kurmalarını sağlayan, internet üzerinden varlıklarını idame ettiren mecraların tümünü kapsar. “İnternet süreciyle başlayan küresel ölçekte enformasyon akışının son noktalarından biri olan toplumsal paylaşım ağları, zaman ve mekan kavramlarını bir kere daha yapıbozumuna uğratarak bireysel ve toplumsal hayatın yeniden yorumlanmasını sağlamıştır.”²³

“Sosyal medya, tek yönlü bilgi paylaşımından, çift taraflı ve eş zamanlı bilgi paylaşımına ulaşılmasını sağlayan medya sistemidir. Kullanıcılar arasında iş birliği ve içerik paylaşmaya imkân sağlar. Bireyleri içerik okuyuculuğundan çıkarır, içerik oluşturucusu ve dağıtıcısı haline getirir. Bireyin ürettiği içeriği yayınladığı, paylaştığı, platformların genel ismi olan sosyal medyanın geleneksel medyadan en büyük farkı, karşılıklı bir iletişim içermesidir.”²⁴

Sosyal medya; “insanların fikirlerini, görüşlerini, deneyimlerini, perspektiflerini, çeşitli mesaj ya da görüntüler ile paylaşmak ve birbirleriyle iletişim halinde bulunmak için kullandıkları online platformlardır.”²⁵ Bu yeni medya anlayışı, ana akım medyadan farklı olarak herkesin fikrini söylemesine, paylaşımında bulunmasına, kendisini göstermesine, varlığını belli ettiği hissine kapılmasına, bu mecralarda “ünlü” olmasına, para kazanmasına, alış-veriş yapmasına, yazılar yazmasına, kültürel olarak kendisinde hissettiği boşlukları dolduracak mecraları seçmesine vs. olanak sağlar. Bunların hepsini yaparken de ana akım medyadan daha ucuz ve hızlı uygulamalarda bulunur.

Sosyal medyanın “özgürlük ortamı, bireylerin sadece gündelik haber, bilgi veya iletişim amacıyla değil, siyasi, ideolojik, iktisadi, kültürel hemen her alanda katılımını sağlamaktadır. Bu yeni medyanın düzeninin artık ses getiren ve hızlı

²³Mehmet Emin Babacan, İrfan Haşlak, İsmail Hira, “Sosyal Medya ve Arap Baharı”, Akademik İncelemeler Dergisi, Cilt 6, Sayı 2, 2011, syf.66

²⁴ Ömer Bulut, “Ben Devri İletişim Sistemi/Sosyal Medya”, “Hece Dergisi”, Yıl:18, Sayı: 213, Eylül 2014, syf.102

²⁵Levent Eraslan, Derya Çakıcı Eser, a.g.e. syf. 9

yayınlanan bir yapıya sahip olduğu açık bir gerçekliktir.”²⁶ “Özgürlükçü” ve “kuralsız” Batı kaynaklı bu oluşum, değişim çağının yeni çocukları için yeni bir “medya” olarak sınırsız söz hakkı tanımaktadır. “Sosyal medya; post-modern dünya demokrasisinin özgürlük temalı dijital bir zeminidir.”²⁷ Bugün kabul edilsin ya da edilmesin yeni yüzyılın iman neferleri, büyük edebî düşünürleri, şairleri, din adamları, hukukçuları, doktorları, büyük alimleri bu mecralardan çıkacak ya da bu mecralarda var olmadıkları sürece bilinemeyeceklerdir.

Sosyal medya; doğru kullanıldığı zaman olumlu, etkisiz ve yanlış kullanıldığı zaman olumsuz etkilere yol açabilecek kabiliyette bir oluşumdur. Dünyada son zamanlarda yaşanan pek çok siyasi eylem kökeninde sosyal medya üzerinden bir gruplaşma ve haberleşmeyi barındırmaktadır. Bu siyasi hareketlerin oluşum sebebi elbette sosyal medya değildir, tarihî süreç ve siyasi çalkantılar sonucunda oluşan devrimler, halk ayaklanmaları, grevler ve eylemler sosyal medya kaynaklı ortaya çıkmasalar bile sosyal medya üzerinden yönetilmeye çalışılmış; buralarda yayılım göstermiştir. Türkiye’de “Gezi Olayları”, Arap coğrafyasında “Arap Baharı” olarak karşılık bulur ve bu olayların muadili pek çok eylem sosyal medyaya bir şekilde dokunur.

İnternetin 12 Nisan 1993²⁸ yılında ülkemize girmesiyle başlayan serüveninde 1996 yılında birçok gazetenin -birebir günlük yayınladıkları gazeteler ile aynı olmasa bile- internet üzerinden de yayın yapmaya başlaması, 1997 yılına gelindiğinde bankaların internet sistemine geçmesi, 2000’li yılların başında ise sözlüklerin kurulması sonrasında internetin ilerleyişi artık daha da hızlı olmaya; alış-verişten, turizme kadar her türlü ihtiyaç bir “tık” ile giderile bilinmeye başlanılmıştır. 4 Şubat 2004 tarihinde Harvard Üniversitesi’nin yurdunda bir öğrenci tarafından kurulan Facebook’un internet hayatına girmesiyle “sosyal medya” içeriği sınırsız bir şekilde ilerlemeye ve yeni oluşumlara ön ayak olmaya başlamıştır. ²⁹

²⁶ Barış Engin, ‘Yeni Medya ve Sosyal Hareketler’, **Cesur Yeni Medya**, e-kitap der. Mutlu Binark, Işık B. Fidaner, Ankara, Alternatif Bilişim Derneği Yayınları, 2011, syf.35

²⁷ Levent Eraslan, Derya Çakıcı Eser, **a.g.e.** syf. 10

²⁸ <http://www.socialmediatr.com/blog/turkiyede-internetin-kisa-tarihi/>

²⁹ (Çevrimiçi) https://tr.wikipedia.org/wiki/Facebook#cite_note-6

2011 yılına gelindiği zaman Türkiye’de internet kullanımı dünya sıralamasında 6. sırada, internette geçirilen süre sıralamasında ise 3. sırada yerini almıştır.³⁰ 2015 yılında on haneden yedisi internet erişimine sahip ve Türkiye’nin %55,9’u internet kullanmaktayken, internet kullanım yaş aralığı 16-74 olarak belirlenmektedir.³¹ Güncel istatistikler Türkiye’nin %49’unun işlerini klavye başında hallettiklerini göstermektedir. Türkiye’de 2016 yılı itibariyle 40 milyon aktif sosyal medya hesabı tespit edilmiştir.³²

“Açılan pencereler, tıklanan sayfalar, yazılı ve görüntülü ortamlarda paylaşılan enformasyonlar, videolar, resimler, kişiler arasında kurulan ittifaklar, çatışmalar, dedikodular, eleştiriler, kurulan yeni arkadaşlıklar, öfke ve sevinç patlamaları, özgürlük ve hak talepleri, müşteri şikâyetleri ve meydan okumalarla sosyal medyalar ‘gündelik dil’in her haliyle kullanıldığı sosyal alanlardır ve bu mecradaki her şey sosyal paylaşım ya da sosyal mübadeleye açıktır. Aslında, geleneksel medyalarda olduğu gibi, sosyal medyalarda da üretilen yegâne şey ‘söz’lerdir.”³³ Edebiyat da sözlerden müteşekkil, sözleri ortaya koymakla mükellef bir sanattır. Sözle münasebetleri göz önünde bulundurularak sosyal medyanın edebiyattan bağımsız olması elbette imkan dahilinde değildir. Sosyolojik açıdan olduğu gibi sistematik açıdan da bu imkansız görünmektedir. Sosyal medyada pek çok edebî ürün ortaya konulmaktadır. Elbette burada ortaya konulan edebî ürünlerin kötü ya da amaca uygun olmadığı iddia edilemez. Sosyal medya da tıpkı popüler kültür gibi arz ve talepten beslenmektedir.

Modern zamanda popüler olmanın yolu, çok satmanın yolu, bir kitleye ulaşmanın yolu; hızlı olmak, okuyucuyu fazlaca düşündürmemek, edebî ya da kültürel ihtiyacı bir an evvel gidermek, entelektüel olarak doyuma ulaşma hissi vermektir. Popüler kültürün dinamiklerinin pek çoğu sosyal medyada da görülmektedir. Bugün kitapçıların “Çok Satanlar” raflarıyla, sosyal medyanın “En Çok Beğeni Alanlar” listesi benzerlik göstermektedir.

³⁰ (Çevrimiçi) <http://www.socialmediatr.com/blog/turkiye-avrupada-internet-kullanicisi-sayisinda-6-nci-internette-gecirilen-sure-acisindan-3-uncu-sirada/>

³¹ (Çevrimiçi) <http://www.tuik.gov.tr/PreHaberBultenleri.do?id=18660>

³² (Çevrimiçi) <http://wearesocial.com/uk/special-reports/digital-social-mobile-worldwide-2015>

³³ Edibe Sözen, “**Hepimiz Globaliz Hepimiz Yereliz**”, İstanbul, Alfa Yayınları, 2012, syf.19

Gündelik hayatta edebî olarak iyi yazarlar ve iyi kitapların okunma oranları ortadadır. Sosyal medyaya da bu bağlamda bakıldığı zaman, çok fazla okunmasa da edebî ürün veren; çok fazla okunsa da edebî ürün veren ve çok fazla okunmasına rağmen edebî herhangi bir ürün veremeyen bir kesimin olduğu görülecektir.

Edebiyat zevkini tıpkı bir “fastfood” tüketir gibi hızlıca tatmin etmek isteyen okuyucu, “İletişimin McDonaldlaşması”³⁴ olan sosyal medyaya koşacak ve orada edebiyat zevkini zihin yormadan, yorulmadan, tat almadan hızlıca tatmin edeceği mecralarda kaybolacaktır.

Öte yandan, edebiyatı bir okul olarak internet üzerinden devam ettiren; aynı zamanda basın-yayın organlarında da boy gösteren yazarlarda aynı ağlarda, diğerleri kadar fazla “tık”lanmasa da yazmaya ve kendini geliştirmeye devam edecektir. Sosyal medyada okunmak bu zamana kadar basın-yayın organlarında ürün vermiş hiçbir yazarın hayal edemeyeceği kadar okunmak demektir. Bir anda milyonlarca “tık”lanmak, milyonlarca takipçiye ve okuyucuya ulaşmaktır. Üstelik bütün bunlar vuku’ bulurken; okunulan metnin kimin tarafından yazıldığıнын hiçbir önemi yoktur. Metni yazan kişi bir lise öğrencisi de olabilir; üniversitede eğitim vermekte olan bir profesör de olabilir.

Sosyal medyanın bu kısıtlamasız, editörsüz yayın duruşu yazar olmak ve benliğini gerçek manada değil de sanal manada ortaya koymak isteyen pek çok kişi tarafından kullanılır. İnternet sitelerinin veya diğer sosyal medya mecralarının (Facebook, Twitter, blog, İnstagram vs...) takip edilme ve okunma oranlarını gören yazar, aktif olarak basılan bir dergide ya da herhangi bir yayın organında yazıyor olsa dahi bir sitede yer almak isteyecektir. Bunun örnekleri ile pek çok sitede karşılaşılmaktadır.³⁵

³⁴ Bkz. Göksel Göker, a.g.e.

³⁵ Bkz. Ömer Lekesiz, “Sosyal Medya ve Edebiyat- www.edebistan.com Konulu Görüşme”, İstanbul, 01.12.2015

Edebiyat açısından kaçınılmaz bir ‘‘ağa katılma’’ sureci başlayalı bir hayli zaman olmuştur. Bu sebeple edebiyatın da sosyal medyaya ve insanlığa katkıları göz önünde bulundurularak, edebiyat ve sosyal medyanın keşiştiği noktalar irdelenecektir. ‘‘Edebiyat sosyal medyaya ne gibi katkılarda bulunur?’’, ‘‘Sosyal medyada bir edebiyatın kaliteli biçimde var olabilmesi mümkün müdür?’’ gibi sorular ortaya atılacaktır.

2.BÖLÜM

SOSYAL MEDYA ve EDEBİYAT İLİŞKİSİ

2.1. Edebiyat Nedir?

İnsan ilmî olarak idrâk edebilmesi için bir çerçeveye oturtmak, sınırlamak ihtiyacı duyar. Edebiyat bu sınırlamalara muhakkak bir yerlerden baş kaldıracak kadar sınırsızlığı olan bir ilimdir. Geleneksel olarak anlatmak gerekirse edebiyat üzerine yapılan sözlük tanımları ile başlamak gerekir. Ferit Devellioğlu edebiyatı “1. nazımlı, nesirli, güzel sözler. 2. bu sözlerden bahseden ilim”³⁶ olarak tanımlar. Arapça “edeb” kökünden gelmektedir.

Estetik dünyası açısından kelimenin kökeni önemlidir. Köken olarak “ahlâk” ile ilişkilendirilir ve edebiyat yapan kimseye verilen “edîb” ismi o kişinin bir ahlâk sahibi olduğunu gösterir. Bu ahlâk şiir ahlâkı olabilir, hikaye ahlâkı olabilir veya genel olarak sanat ahlâkı olabilir. “Edebiyat kelimesi, geleneksel sıra ile ahlâkî bir anlam taşır; Kur’ân-ı Kerîm’i ve hadisleri tefsir tekniğidir; dile âit ilimler demektir; güzel yazma sanatı ve onun öğretimidir; edebî yazıların hepsini içine alan bir daldır; herhangi bir konu ile ilgili yayınların hepsidir; lüzumsuzca sözü uzatmak, ifadede tasannua düşmek demektir.”³⁷ Osmanlı ve Doğu medeniyetinde her unsurda olduğu gibi edebiyatta da yolun sonu Allah’a ve Kur’ân-ı Azîm’üş-şân’a çıkar. Edebiyat İslam medeniyetlerinde Allah’a ulaşmak ve Kur’ân-ı Kerîm’i anlamak ve açıklamak için bir aracı olarak kullanılmıştır. Aynı zamanda Orta Asya’dan Anadolu’ya göç eden Türk kavmi için haberleşme, medeniyetler arasında köprü kurma, İslam medeniyetinin benimsenmesini kolaylaştırmak gibi görevler üstlenmiştir. Tasavvufun pek çok alanında büyük şairler yetişmiş, bu şairler aracılığıyla İslam dini şiirin güzel söyleyişle medeniyetin kalbine yerleşmiştir.

³⁶ Ferit Devellioğlu, “Osmanlıca- Türkçe Ansiklopedik Lûgat” , Ankara, Aydın Kitabevi, 1988, syf. 241

³⁷ Kaya Bilgegil, “Edebiyat Bilgi ve Teorileri”, İstanbul, Enderûn Kitabevi, 1989, syf.19

Edebiyat, Osmanlı İmparatorluğu'nun padişahıdan, yeniçeriye kadar tüm halk zümrelerinin ruhuna dokunmuş ve onları beslemiştir. O devirde söyleyecek sözü olan herkes eline kalemi almasa bile sazını alıp, halkın şiiriyle derdini dizelere dizmiştir.

Batılılaşma süreci ile “edebiyat” terimi “yazınsal ürün vermek” anlamıyla ilk defa Şinâsi tarafından kullanılmıştır. Daha öncesinde bedî, beyan, lûgat, iştikak, aruz, kafiye, hat gibi ilimlere verilen isim “İlm-i Edeb” dir.³⁸ Edebiyatın tanımı o dönemden bu yana kişilerin zevklerine ve sanat anlayışlarına göre değişiklik göstermiştir; bugün Türk Dil Kurumu Sözlüğü ise edebiyatı şu şekilde tanımlar: “1. isim olay, düşünce, duygu ve hayallerin dil aracılığıyla sözlü veya yazılı olarak biçimlendirilmesi sanatı, yazın (II), gökçe yazın. 2. Bir bilim kolunun türlü konuları üzerine yazılmış yazı ve eserlerin hepsi, literatür.”³⁹ “Edebiyata ahlâkî bir mânâ yükleyenler; edebiyatı bir eğitim ve öğretim vâsıtası olarak görenler; dile bağlayarak târif edenler; estetiğe ve edebî mahsûllere bağlayanlar; edebiyatı, sosyal bir müessese olarak kabul edenler; millî bir hâdise olarak değerlendirenler; tarihe bağlayanlar; kültüre bağlayanlar; edebiyatın faydasız bir iş olduğunu savunarak, bu yönde tanım geliştirenler; edebiyat kelimesinin ne kadar yaygın anlamları kapsadığını ifade eder. İncelenecek başka eserlerde, edebiyatın farklı yönleri, tanım cümleleri halinde karşımıza çıkabilir.”⁴⁰

“Edebiyatın güzel sanatlardan biri sayılması, çok eskiden beri dünyada ve bizde benimsenmiştir. Ortaasya döneminden elimizde kalmış sanat ürünlerinin çoğu edebî verimlerdir.”⁴¹ Genel kanaat edebiyatın bir sanat dalı olduğudur, ancak “Edebiyat aynı zamanda bir ilim ve öğretim dalıdır.”⁴² Sanat olarak ortaya konulan edebî ürün ile bilimin bir dalı olarak sanat eserlerini inceleyen; insanın varlığına yüklediği

³⁸ Ahmet Kabaklı, “**Türk Edebiyatı**”, İstanbul, Türk Edebiyatı Vakfı, 1971, Üçüncü Basım, Cilt 1, syf. 1

³⁹(Çevrimiçi)

http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_gts&arama=gts&guid=TDK.GTS.56b33b678cc498.56847230

⁴⁰ Selma Zoralioğlu, “**Edebiyat Kavramı İçin Yapılan Tariflerin Edebiyat Nazariyatı Açısından İncelenmesi**”, Ankara, Gazi Üniversitesi SBE, Master Tezi, 1996, syf. 149

⁴¹ Ahmet Kabaklı, **a.g.e.**, syf. 24

⁴² Ahmet Kabaklı, **a.g.e.**, syf. 24

anlamı sorgulama sürecine ışık tutan edebiyat arasında ince ayrımlar söz konusudur. Edebiyat da tıpkı ilahiyat ve felsefe gibi “bilgi verici” bir özelliği olan bilim dallarındandır. Birol Emil’in “edebiyat bin yüzlü hakikattir”⁴³ sözü burada edebiyatın mahiyetinin idrâki açısından yerinde olacaktır. Unutulmamalıdır ki; “edebiyat bilim ve sanatın kesiştiği çizgi üzerindedir.”⁴⁴

Edebiyat, ilimlerin yüzyıllardır aktarılmasında ve gelişmesinde önemli bir yere sahiptir. Tarihten, felsefeye; sosyolojiden, psikolojiye; coğrafyadan, bilim tekniğe pek çok bilim dalının gelişmesine ve aktarılmasına kaynaklık etmiştir. Edebiyat disiplinler arasındaki bağlantının temelini oluşturmaktadır. Her edebî eser tarihin bir döneminde kaleme alınır, bu sebeple de kaleme alındığı tarihî dönemin özelliklerini bünyesinde barındırır. Eserleri doğru yorumlamak için, eserin kaleme alındığı tarihî döneme vakıf olmak gerekmektedir. Dönemin tarihi, siyasi, sosyolojik ve psikolojik etkileri bilinmeden eseri yorumlamak, eserin yanlış yorumlanmasına sebebiyet verecektir. Kimi eserler ise konusunu ve temasını direkt tarihin kendisinden almaktadır. Bu tür eserlerde tarih edebî esere kaynaklık etmektedir. Edebiyatın araştırma sahasında yer alan eserlerin çoğu tarih için de bir kaynak ve araştırma unsuru olmuştur. Göktürk Yazıtlarından Kutadgu Bilig’e kadar pek çok eser hem tarih hem de edebiyat için önem arz etmektedir. Edebiyat tarihçileri, dönemleri ve eserleri ele alırken tarih biliminin metotlarını kullanmaktadır. Tarihçiler ise kaynak bulmakta sıkıntı çektikleri noktalarda edebiyatın destanlarına sığınmışlardır. “Tarih Öncesi” olarak adlandırılan dönemlerle ilgili kaynaklar bulunamasa da edebî eserler, destanlar vardır. Tarihçiler bu eserlere bakarak dönem hakkında yorum yapabilmektedir. Edebî eserler daima tarihe vesikalık edebilirler ancak “... edebî metni tarih vesikasından ayıran fark, bizde bediî veya hissî bir takım aksülâmeller vücutte getirmek hassasına malik olmasıdır”.⁴⁵

⁴³ Birol Emil, “**Türk Kültür ve Edebiyatından/ Meseleler**”, İstanbul, Akçağ Yayınları, 1997, Cilt 1, Takdim

⁴⁴ Mehmet Önal, “**Edebiyat Sanatı**”, Ankara, Kurgan Edebiyat Yayınları, 2012, syf. 15

⁴⁵ Yusuf Şerif, “**Muhtasar Avrupa Edebiyatı Tarihi**”, İstanbul, Devlet Matbaası, 1935, syf. 10

Edebî eserlerde bir mekân ya da coğrafi bölge yer alır. Eser, ortaya çıktığı coğrafi bölgenin de özelliklerini taşımaktadır; ya da eserden yola çıkarak anlatılan hikayenin geçtiği bölgeler tespit edilebilir. Bu bölgelerin o dönemdeki coğrafi durumları hakkında bilgilere ulaşılabilir. Evliya Çelebi'nin "Seyahatnâme"si hem coğrafi hem de tarihî açıdan önemli bir örnek olarak ele alınabilir. Ahmet Hamdi Tanpınar'ın "Huzur" romanında dönemin İstanbul'u hakkında pek çok bilgi edinilmektedir.

İnsanın kaynak olarak ele alındığı her ilimde olduğu gibi edebiyatta da sosyoloji ile ilişki kaçınılmaz bir hal almıştır. İnsan, toplum içerisinde var olur; edebî eser de insanın var olduğu toplumda yine insan tarafından var edilir. Bu ilişki doğrultusunda toplum-insan ilişkisiyle edebiyat-sosyoloji ilişkisi ortaya çıkmış olur. İlişkilerinin temelinde sosyoloji ve edebiyatın konusunun ortak oluşu, temelde insanın oluşu yatmaktadır. "Sosyoloji; sosyal hayatın, sosyal değişimin ve insanların sosyal davranışlarının nedenlerinin ve sonuçlarının bilimsel yollarla araştırılmasıdır. Sosyoloji, grupların, organizasyonların, ve toplumların yapılarını araştırarak insanların bu yapılardaki etkileşimlerini inceler."⁴⁶ Edebiyat ise bu etkileşimleri gün yüzüne çıkartan eserler ile sosyolojiye eşlik eder. İnsanların ve toplumların değişimlerini eserlerin izlerini takip ederek görmek mümkündür. "Edebiyatın, uygarlık tarihi içindeki duruşuyla diğer bilim dallarıyla olan ilişkisi, edebiyat ürünlerinin aydınlatma kapsamını da genişletmiştir. Nitekim edebiyat çatısı altında yer alan ürünler, toplumların inanç, yaşayış tarzı ile duygu ve düşüncelerini açığa çıkarır. Bunun dışında insanlar arasındaki sosyal ilişki, din, mitolojik değerler, davranış biçimleri ve her türlü tabiat olayı da edebiyata yansiyarak yer bulur."⁴⁷ İncelenmekte olunan " Sosyal Medya ve Edebiyat" konusu da edebiyat ve sosyoloji arasındaki ilişkilerden yararlanılarak ele alınmaktadır. Konu araştırılırken pek çok disiplinden yararlanılmıştır, ancak sosyoloji biliminin tekniklerinden daha fazla yararlanılmıştır.

⁴⁶ Halil İbrahim Bahar, "Sosyoloji", Ankara, Usak Yayınları, 2009, 3. Baskı, syf.3

⁴⁷ Ertuğrul Aydın, "Edebiyat – Sosyoloji İlişkisinde Sosyolojik Kaynak ve Ölçütler", "Turkish Studies International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic, Bölüm 4/ 1 Kış- 2009, syf. 358

Edebiyat insan ruhuna ve psikolojisine de hizmet etmektedir. Büyük edebî eserlerin çoğu yazarların yoğun duyguları sonucunda ortaya çıkmaktadır, ya da yazarların ele aldıkları karakterler toplumda yer alan farklı psikolojileri yansıtmaktadır. Okuyucuların çoğu okudukları eserlerde kendilerine ya da tanıdıkları kişiliklere yakın karakterleri görmek ister, kitaptaki karakter ile ya kendisini ya da çevresindeki insanları özdeşleştirir. Bir edebî eser toplumu nasıl etkileyebiliyor ve yönlendirebiliyorsa, özelde de insanı etkiler ve yönlendirir. “Bir gün bir kitap okudum ve bütün hayatım değişti.”⁴⁸ klişesi de bu etkilenmenin boyutunu ortaya koyması açısından önemlidir. Örneğin Johann Wolfgang von Goethe’nin “Genç Werther’in Acıları” isimli eseri intihar modasını başlatmıştır. Eserin bu denli derin bir etki yapması “Werther Salgını”⁴⁹ olarak nitelendirilmiştir. Romanı okuyarak, romandaki karakterin acılarıyla kendi acılarını özdeşleştiren okuyucu, tıpkı romanın baş karakteri gibi hayatına son vererek, acılarına da son vermeyi tercih etmiştir. Bunun yanında edebiyatın da bir psikolojisi olduğuna değinmek gerekir. “Edebiyatın Psikolojisi deyince yazarın nasıl bir insan olduğunun, bir edebî eserin nasıl yaratıldığının veya edebî eserlerde karşımıza çıkan insan tipleri ile bunların davranış özelliklerinin ve nihayet (seyircinin tiyatrodaki etkilendiği gibi) edebiyatın okuyucular üzerindeki etkilerinin incelenmesi anlaşılır.”⁵⁰

Edebiyatın tamamladığı ve aynı yolda yürüyerek kendisini de tamâm eden bir diğer disiplin ise felsefedir. Birbirlerine çok benzeyen, ancak bir o kadar da ayrı durmayı başaran bu iki disiplin tarihin ilk zamanlarından beri bilim adına ortaya konulan her konuda yan yana durmuşlardır. “... filozoflar düşüncelerinin anlatımında edebiyattan yararlandıkları gibi, aynı şekilde edebiyatçılar da eserlerinde felsefe yapabilmektedir. Farklı yaklaşımları ve bakış açıları olsa da, felsefe ve edebiyat insana yönelmekte ve onun yaşama dünyasındaki problemlerini ve yaşantılarını anlamaya ve ifade etmeye çalışmaktadır.”⁵¹ Felsefe “düşünme” eylemini temel ilke

⁴⁸ Orhan Pamuk, “Yeni Hayat”, İstanbul, İletişim Yayınları, 2012, syf. 7

⁴⁹ (Çevrimiçi) https://tr.wikipedia.org/wiki/Gen%C3%A7_Werther%27in_Ac%C4%B1lar%C4%B1

⁵⁰ Rene Wellek, Austin Warren, “Edebiyat Biliminin Temelleri”, Ankara, Kültür Bakanlığı Yayınları, 1983, syf. 101

⁵¹ Mustafa Günay, “Felsefe Eğitiminde Edebiyatın Yeri”, “Özne Dergisi”, Sayı 14, 2011, syf. 215

olarak alır, edebiyatın temel ilkesi “düşünmek” üzerine kurulu olmasa dahi tarih boyu filozoflar etkili söz söylemek, düşüncelerini, fikirlerini etkili biçimde karşı tarafa aktarabilmek adına edebiyatın gücünden yararlanmışlardır. “Edebiyat, kavram analizlerinden uzaklaşarak, olayları somut bir hale sokmak suretiyle, felsefenin soyutluğunu ve kuruluşunu giderir.”⁵² Bütün bu ortak özellikler ve disiplinler arası ortak çalışma sahaları, felsefe ve edebiyatı bir araya getirmiştir.

“ Edebiyat” kelime olarak en eski manasıyla Arapça “edb” kökünden gelmektedir. Bu kelime de “davet ”kelimesi genelinden, “yemeğe davet” özeline kadar dayanmaktadır. Daha sonra anlamda oluşan değişim ile “Edebe mensup cemî-i husûsât”⁵³ olarak kullanılmaya başlanmıştır. Kullanım zamanla çokça değişime uğrar ve bugünkü “ilim” ya da “bilim” kelimeleriyle aynı anlamı karşılamaya başlar. Şinasi, yazılarında “fennî” konuların da “edebiyat” kelimesiyle karşılanmasının olağan olduğu üzerinde durarak, fennî ilimlere vakıf olmanın ahlakı ve edebî de besleyerek insanı muasır medeniyetler seviyesine çıkaracağından bahseder.⁵⁴

Batı’da “Aydınlanma Çağı” sonrasında temele aklın ve realitenin oturtulmaya çalışılmasıyla beraber değişim “akla yatkınlık” ve “seküler” bakış açısı üzerinden başlatılmaya çalışılmıştır. Avrupa’nın kilisenin baskısına karşı baş kaldırı niteliğinde olan değişim ve sanayileşme hızını yakalamak isteyen Türk aydını “edebiyat” özelinden, medeniyet genelinde köklü değişimi hedeflemiştir. Kelimenin üzerindeki değişimler ve yüklendiği mananın ağırlığı da bu değişimin aracısı olma görevini üstlenmiş olmaktan kaynaklanmaktadır. Temelinde “ruhun güzelliği” ve “Allah’a ulaştırılan araç” olan Türk edebiyatı bir anda akla hizmet eden bir araca dönüştürülmeye çalışılmıştır.

⁵² Ali Osman Gündoğan, “ Edebiyat ile Felsefe İlişkisi Üzerine” , “Özne Felsefe Sanat Seçkisi”, 6. Kitap, Bahar 2006, syf. 25

⁵³ James W. Redhouse, “ Müntahabât-ı Lûgât-ı Osmâniyye”, Yay. Haz. Recep Toparlı, Betül Eyövge Yılmaz, Yaşar Yılmaz. Ankara, Türk Dil Kurumu Yayınları, 2009, syf. 81

⁵⁴ İnci Enginün, “Edebiyat”, “Türk Dili ve Edebiyatı Ansiklopedisi”, İstanbul, Dergah Yayınları, 1977, Cilt 2, syf. 434

Edebiyat yüzyıllardır ahlaka ve medeniyete hizmet etmektedir, fakat hizmet ettiği medeniyetin formları değiştirildikçe ve normların içi boşaltıldıkça ürünlerin değişimi de aynı hızla, aynı kalite boyutlarında olmuştur. Yazmanın ve çoğaltmanın edep düsturuyla kısıtlandığı bir medeniyetten; herkesin dilediği özgürlükte, hiçbir kural ve kaideye tabi tutulmadan ürün verebildiği bir döneme taşınan edebiyat; yine farklı medeniyetlerin taşınmasında ve yayılmasında aracı görevini devam ettirmektedir.

Edebiyat aynı zamanda ürün verilen dile hakimiyeti de gerektirmektedir. Bir dili “en iyi bilenler” o dilde edebî ürün veren kimseler olmalıdır. Durum bugün bundan oldukça farklı bir boyutta olsa da yazarın muhakkak dil hakimiyeti bulunmalıdır. Bir dili öğrenmenin, anlam derinliğine inmenin en iyi yolu, öğrenilmek istenilen dilde şiirler okumaktır. Bu seviyeye gelmeden önce dil öğrenmeye talip kimse başlangıçta küçük öyküler ile başlar ve kademe kademe dilin en büyük lezzeti olan şiir ile dilin derin manalarında kaybolma lütfuna erişmiş olur. Türk dilinin gücünü, köklü bir dil olduğunu, geçmişinin insanlık tarihi kadar eski olduğunu yazıtlarından, lügatlarına kadar kanıtlarla takip edilebilir. Dilin terennümü şiirlerdir ve Türk dili yüzyıllardır en güzel şiirlerin üreticisi ve besleyicisi olmuştur. Geline son noktada ise dil açısından değişimler olumsuz yönde olmuş, yazarlar kendi dillerinde eser veremeyecek kadar yozlaşmış ve deforme edilmiştir. Medeniyet, kendisine yabancı kültürel kodların ürünlerini sindiremez. Bu ürünler toplumun üzerinde birer “kitsch” ürün olarak kalır.

Tüketim toplumlarında sanat da tüketmek ve para kazanmak için bir kaynak olarak görülmekte ve kullanılmaktadır. Reklamlarla, “en çok okunan” listeleriyle, medya aracılığıyla popüler kültüre hizmet eden yazarlar yayın evlerine ciddi meblağlar kazandırmaktadır. Hızlı yazmak ve hızlı tüketmek üzerine kurulu sistemde verilen ürün de oluşumunun hızına ayak uydurarak kalitesizleşir, basitleşir. Ürünün yazılış amacı herkes tarafından okunmak ve anlaşılmasıdır. Ne kadar çok kişi okur ve anlarsa, estetik ve edebî zevkini hızlı bir biçimde tatmin ederse o kadar çok satacak, yazar ve yayınevi o kadar para kazanacaktır. Bu da reklamların gücünü ve popüler olmanın basitliğini beraberinde getirmektedir.

Bugünün yazarlarının çoğu dinden, siyasetten, tarihten hatta ve hatta toplumun kutsal saydığı olgulardan beslenerek hızlıca tüketilen romanlarla halkın kültür seviyesini törpülemektedir. Hayal kurma kabiliyeti, betimleme gücü, kelime haznesinin genişlemesi gibi yararları olması gereken roman, bütün bunları eritmeye başlar. İnsanlar okudukları her şeye inanır ve bunlar ile hayatlarını ve görüşlerini yönlendirir hale gelirler. Tarih romanlarıyla beraber başlayan tarih dizileri, tarihi romanlardan ve televizyondan öğrenen yeni bir grup turetmiş, kalemi elinde tutanın muhayyilesindeki her türlü çarpıklığı sindirmiştir. Popüler kültür böyle bir denetimsizliği ve kalitesizliği modernitenin başlarından beri içerisinde bulundurmaktadır. “Popüler kültür sevimsizdir; çünkü, yüksek kültürün aksine, kâr zihniyetli yatırımcılar tarafından sadece parasını ödeyen izleyiciyi memnun etmek üzere, toptan üretilir.”⁵⁵

İçerisinde kutsallık ve koruma içgüdüleri bulundurmayan her türlü unsur bir öncekini reddederek varlığını ortaya koyacak ve bir sonrakinin reddiyle de ortadan kaybolacaktır. Modernite öncesi İslam medeniyetlerinde ise durum çok daha farklıdır. Gelişim ve ilerleyiş kutsal bir oluşum etrafında ilerler, tıpkı bir piramit gibi bir önceki bilginin, kültürün, medeniyetin üzerine yeni bir taş koyarak onu güçlendirmektedir. Böylelikle kökleri sağlam ve uzun ömürlü maddi- manevi yapılar ortaya konulmaktadır. Fuzûlî'nin şiirlerinin şairin yaşadığı çağdan bu yana aynı zevkle okunuyor ve yayılıyor oluşu ya da Selçuklu Devleti'ne ait bir medresenin yüzyıllarca Osmanlı Devleti'ne, Osmanlı Devleti'nden de milenyum çağının insanlarına hizmet ediyor oluşu bunun bir tezahürüdür.

“Edebiyat, hiç değişmeyen değerleri günümüze taşıdığı gibi “yeni” cereyanlara açık olarak değişimi destekleyen değerlerle yaşanan bir sanat ve bilgi alanıdır. Edebiyat araştırmacıları, değişmeyi ve gelişmeyi edebî eserlere bakarak anlamaya çalışırlar.”⁵⁶ Batı'da Rönesans'ın eski Yunan ve Latin eserlerinin çevirileri ile

⁵⁵ Herbert J. Gans, “**Popüler Kültür ve Yüksek Kültür**”, Çev. Emine Onaran İncirlioğlu, İstanbul, Yapı Kredi Yayınları, 2012, syf. 43

⁵⁶ Önal, a.g.e., syf.7

başladığı bilinmektedir. Değişim için geçmişe gidilmiş, yine eserler üzerinden yenilikler başlatılmaya çalışılmıştır. Edebiyat araştırmacıları, edebiyatın tarihi açısından yaptıkları araştırmalarda eserler üzerinden yorumlamalar ve tespitlerle bilgiye ulaşmaktadır. Sosyal medyadaki ürünlerin edebiyata katkıları ya da zararları ortaya konulmak istenildiğinde de yine sosyal medyaya gidilmelidir. Sanal bir ortam olması hasebiyle hızlı tüketilen ve hızla kaybolan ürünlerin ön belleği konumundaki sosyal medyada metin incelemek, klasik metin incelemelerinden farklı ve daha güç bir çalışma gerektirmektedir. Metinlerin pek çoğu edebî incelemeye tabî tutulamayacak içeriklere sahiptir. Edebî içeriklere sahip olsa dahi sosyal medyanın kendi kuralları ve kendi sanatı ortaya çıkmıştır. Bu sanat ve kurallar göz önünde bulundurularak incelemeler yapılmalı, sosyal medyadaki metin edebiyatın geleceği açısından göz ardı edilmemelidir.

2.2. Sosyal Medyadaki Edebiyat

Sosyal medyanın ortaya çıkmasıyla beraber yeni kültür alanları da kültür dünyasında yerini almıştır. “Yeni kültür ortamı medyalar sistemi olmadan düşünülemediği gibi, edebiyat sistemi olmadan da düşünülemez.”⁵⁷ Modern dünyanın yeni kültür oluşturucusu ve kültürü yayma işini de üstlenen sosyal medya, yüzyıllardır kültürlerini edebiyat aracılığıyla yayan toplumlar için edebiyatsız yeni bir kültür oluşturamayacaktır. Popüler kültür de bunun bilincinde olan bir sistemin ürünü olarak, halk tarafından “en çok tercih edilen”⁵⁸ olma yolunda edebiyat sisteminden de yararlanacaktır. Edebiyat, daha önce de bahsedildiği üzere, diğer disiplinlerle de olan bağı göz önüne alınarak sosyal medya çerçevesinden bakıldığında; farklı ve yeni bir tezahürle karşımıza çıkmaktadır.

Edebiyat, sosyal medyada görülen pek çok unsurun eksikliğini gidermektedir. İnsanın psikolojik olarak eksikliğini duyduğu “anamlı kılma” özelliğini sosyal medya bünyesinde buldurmamaktadır. Sosyal medya sistematik olarak herhangi bir mantığa ya da sınırlandırmaya tabi tutulmadığı için, bu “anamlı kılma”, “değer

⁵⁷Gürsel Aytaç, a.g.e., syf.16

⁵⁸ İrfan Erdoğan, “Popüler Kültürün Ne Olduğu Üzerine”, “Eğitim Dergisi”, Kasım 2004, syf. 4

katma”, “yüceltme”, “duygusal ve ruhsal doyuma ulaştırma” vs. gibi normlardan uzaktır. Bütün bunların eksikliklerini de edebiyat yoluyla gidermeye çalışır. Edebiyat; “ Ele aldığı, işlediği, öne çıkardığı değer ve duygularla, bu teknolojik ortamın insani ve ahlakî bir nitelik kazanmasına katkı sağlar. Bu da çoklu bilgi kaynağının sorgulanması, eleştirilmesi, çoklu bakış açılarının sürdürülmesi, yaratıcı ve eleştirel düşüncenin geliştirilmesi, giderek bir medya etiği ve yaşam kültürünün oluşturulmasına yapacağı katkı ile ortaya çıkar.”⁵⁹

Sosyal medyanın sınırsızlığında, bir etik oluşturmak, sınırlandırmak, belirli bir yaşam standartı ve denetim getirmek yalnızca sahil edebiyatın sosyal medyaya taşınmasıyla gerçekleşebilir. Bunun için sosyal medyanın ve internetin de bir yayın organı olduğu kabul edilerek, burada yayın yapmakta olan mecraların denetlenmesi, hatta editöryel bir hizmete tabi tutulması yeni bir sosyal medya etiği ve yaşam kültürü oluşturulmasının yolu olarak gösterilebilmektedir. Edebiyat; kültür temelli bir değerdir. Teknolojinin gelişmesiyle ve insanı değiştirmesiyle değişime, tahribata uğratılmadan; teknolojinin değişimine bünyesindeki değerlerle katkı sağlayabilecek en önemli ilimlerden birisi kuşkusuz edebiyattır. Bu zamana kadar değişimin farklı ayaklarını yönetmeyi ve yönlendirmeyi başarmış olan böylesine mahir bir alan, yeni dünya düzeninden ayrı düşünülmemelidir.

2.2.1.Sosyal Medya Yazarı

Batı’da modernleşme ile başlayan sürecin “teknolojikleşme” ile devam ettiği bir zamanda edebiyat teknolojik bir platformda sahil formuyla var olamamaktadır. Ekranın soğuk ve uzak yüzü; usta- çırak ilişkisi gibi kitaplarla başlayan yazarlık serüveninin yerini almıştır. Öncelikle “okumak” gerektiğini bilmeyen, bunun yerine popüler olmanın, sosyal medyada talep görmenin yeterli olacağı kanısında yeni bir yazar algısı ortaya çıkmıştır. Edebiyat ve popüler kültür tecrübeleri göstermiştir ki; popüler olanın kaliteyle ilgili olan sıkıntısı bir zaman sonra unutulmasıyla son bulur. Bir anda parlayan yazar, bir anda ortadan kaybolacaktır. Ekranda olmak, sosyal

⁵⁹ Vefa Taşdelen, “ Sosyal Medya ve Edebiyat: Sorunlar, Eleştiriler, Öneriler” , “Hece Dergisi”, Yıl:18, Sayı: 213, Eylül 2014, syf.83

medyada var olmak bunu gerektirir. Ancak “Popüler Kültür yüksek kültürden alıntı yapar, böylece onu ayağa düşürür; ayrıca geleceğin pek çok yüksek kültür yaratıcısını baştan çıkartır, böylece onun yetenek kaynağını tüketir.”⁶⁰ Bu durum ile sosyal medyada ilerlemekte olan edebiyat üzerinden çokça karşılaşılmaktadır. Kaliteli ürünün de eritildiği, basitleştirildiği, bayağı bir hal aldığı görülmektedir.

Yayın hayatına bir blogta ya da sosyal bir mecrada başlayan ilk yazarlar sosyal medya mecralarının genişlemesiyle beraber yeni mecralarda yeni sayfalarıyla kaldıkları yerden devam ederken; başka bir koldan kitap yazmak ve basmak adına da çeşitli uğraşlar içine girmişlerdir. Teknoloji ne kadar hızlı gelişirse gelişsin; radyonun yerini televizyonun, televizyonun yerini bilgisayarın alamaması gibi sosyal medyada devam eden edebî metinler de kitap ve derginin yerini asla alamayacaktır.

Toplum nezdinde hala kitap yazmanın gelenekten gelen bazı kuralları vardır. Akademik olarak bu kurallara uymak zaten kaçınılmazdır; ancak toplum, kültürüne katkıda bulunacak bu ürünleri üreten kimsenin geleneğin çerçevesinde yetişmiş olmasını isteyecek, ona saygı gösterip, okuması için kültürel evrilmesini tamamlamış olmasını talep edecektir. Bu kültürel evrilmeyi tamamladığını iddia eden yazar; internet siteleri üzerinden ya da sosyal medya aracılığıyla oluşturduğu şöhretiyle beslediği yeni eserini bastırarak popüler kültür pompalayıcısı bir yayınevi bularak eserini ortaya koyacaktır. Bundan sonraki evrede yazar, aynı internet ya da sosyal medyayı kullanarak satışlarını arttırmayı, reklamını en iyi şekilde yapmayı yeni hedef olarak belirleyecektir. Kitaptan çeşitli sözlerin çeşitli etkileyici resimlerin üzerine yazılmasıyla başlayan reklamlar, daha sonrasında yine internet yazarlarının birbirlerine övgü dolu sözleriyle devam edecektir. Eğer şanslı bir kimseyse bir zaman sonra popüler bir dergide ya da gazetede kendisine bir köşe bularak yayın hayatına basın-yayın organlarından birinde devam edecektir. Bunun yanında kaliteli yazar ve kaliteli okuyucu -sosyal medyanın dışında ilerleyen popüler kültürde de olduğu gibi- başka bir koldan birbirlerine ulaşmaya, sanatın üst seviyedeki zevkini yaşamaya devam edecektir. Eserleri binlerce kez basılmasa bile seviyeli ve belirli bir kitleye

⁶⁰ Herbert J. Gans, a.g.e., syf.43

hitap ederek sanatını popüler kültürün dayatmalarından uzak bir köşede icra edecektir.

Daha önce de sözü edilen, Türkiye’de popülerliği çok yeni olan ve genellikle 14-25 yaş arası gençler tarafından rağbet gören “Wattpad” uygulaması –modern- sosyal medya yazarları açısından incelenmeye değer bir kaynaktır. Burada yazmakta olan genç yazarlar internetin ülkemize girmesiyle beraber şiir defterlerinden seçtikleri antolojilere yükleyen jenerasyonun çocuklarıdır. Bu çocuklar zaten internet ve sosyal medya ile büyümüş, neredeyse okuduklarının tamamı buradaki paylaşımlardan oluşmaktadır. Wattpad uygulamasında 170 milyon okuyucu sayısına ulaşarak “Türkiye’nin en çok okunan Wattpad yazarı” ünvanına 2015 yılında Büşra Küçük sahip olmuştur. Büşra Küçük, Kocaeli Üniversitesi’nde Uluslararası İlişkiler Bölümü’nde okumakta olan 20 yaşında bir genç kızdır. “Kötü Çocuk” ismiyle yayınladığı hikayeleri Ephesus Yayınları tarafından 2015 yılında basılmıştır.⁶¹

Bir başka örnek ise Buket Ozdal ismiyle Wattpad’te yazan Buket Koyun’dur. Buket Koyun 17 yaşında Fethiye Mehmet Erdoğan Anadolu Lisesi’nde okumaktadır. Wattpad üzerinden yazdığı hikayeler 6 milyon okuyucuya ulaşmış, daha sonra “Bir Kavanoz Aşk” ismiyle Epsilon Yayınları tarafından basılmıştır.⁶² Rakamlara bakıldığında zaman Türk edebiyatında rüştünü ispatlamış pek çok yazarın okunmayı hedeflediği sayının dahi çok üzerinde olduğu görülmektedir.

Türkiye’de kültür konusunda açlık hissedilen ve bir an önce kendisinde duyduğu bu boşluğu tamamlamak isteyen bir kesim mevcuttur. Bu kesim genellikle, çeşitli sebeplerle kısıtlı eğitim almış ya da uzaktan eğitim yöntemiyle lise ve üniversite eğitimini tamamlamış veya tamamlamak üzeredir. Aldıkları eğitimi dışarıdan besleyerek şişirmeye çalışan, edebiyata olan düşkünlüklerini her daim bir Instagram fotoğrafı, bir tweet ya da bir Facebook paylaşımı ile kanıtlamaya çalışan; okudukları

⁶¹ Bkz. (Çevrimiçi) <http://www.sabah.com.tr/kitap/2015/11/06/Wattpadin-turk-yazar>

⁶² Bkz. (Çevrimiçi) <http://www.hurriyet.com.tr/lise-ogrencisi-buketin-yazdigi-hikaye-kitap-oldu-40005474>

yazarların sıkı takipçisi ve gönüllü reklamcısı olan okuyuculardan oluşur. İlginç bir şekilde bir araya gelerek, gruplar kurar, çeşitli etkinlikler düzenleyerek kişisel sosyalleşmelerini gerçekleştirmiş olurlar. İnternetin nimetlerinden sayılabilecek “sosyalleşme” ve “bir araya gelme” durumu hobilerin ve ortak zevklerin çevresinde gerçekleşmiş olur. Bu gruplar sosyolojik açıdan incelemeye değerdir. Birbirlerine olan bağları zamanla güçlenir ve okudukları yazarlar çerçevesinde adeta bir “aile” olduklarını dahi iddia edebilirler. Bu durum pop kültüründe şarkıcıların çevresinde oluşan hayran kitlelerinin arasındaki ilişkiyle benzerlik göstermektedir.

Sosyal medya yetiştirdiği yazara sınırsız bilgi imkânı sunmaktadır. Okuma yapmak, araştırmak için bir pencere açar ve buradan yazarına yeni dünyalar sunar. Araştırmacıların daima doğru bilgi kaynağına ulaşması, bilginin sahih olduğuna dikkat etmesi gerekmektedir. Aynı durum internet yoluyla yapılan araştırmalar için de geçerlidir, pek çok konuda farklı bilgi ve belgelerin internete sıkça yüklendiği görülmektedir. Farklı görüşlerin farklı sayfaları kendi görüşlerini destekleyecek belgeler paylaşmaktadır. Doğru belgeye ulaşmak için internet kaynağının başka bir kaynakla da desteklenmesi gerekmektedir. Bilginin sınırsızca paylaşıldığı böyle bir ortamda sorun olan ise bilgi kirliliğidir. Yazar, tarihî bir olguyu herhangi bir belge görmeden sadece internet üzerinden edindiği bilgilerle okuyucusuna sunduğunda yanılmış olacaktır. Edebiyat; temelinde bulunan eser verme özelliğine, bilgi toplama evresinden sonra ulaştırır. Ruhsal deneyimlerini paylaşan bir yazar dahî, ruhunun deneyimlediklerinden haberdar olmadan aktarımda bulunamaz. Modernleşme sonrası eser yazarı ile birlikte düşünölmeye başlanmış, bir eserin ruhî durumu yazarı ile özdeşleştirilmiştir. Modern bakış açısı temele eseri değil, eserin kaynağı olan insanı (yazarı) oturtmaktadır. Edebiyat, modern edebiyatta da önce yazarı bir seviyeye kadar çıkartır, onu besler daha sonra eseriyle beraber yazarı tekamül seviyesine ulaştırır. Bu durum sistemli ve sahih edebiyatın gerektirdiği biçimde vuku’ bulmadığı taktirde yazar açısından varoluşsal krizlere sebebiyet verebilir. Yazarın varoluşsal krizleri modern edebiyat açısından bir sıkıntı kabul edilir; ancak durum sosyal medya platformlarında bu şekilde karşılanmaz. Kimlikler birbirine karışır. Yazar; aynı zamanda yaşayan bir roman karakteri, aynı zamanda okuyucu, aynı zamanda da

problemin kendisi olarak zuhur eder. Bu da karakter sorunu ve varoluşsal kriz olarak ortaya konulur. Sosyal medya meşhur ancak esersiz, yazar ancak dile hakimiyeti olmayan, eserleri dijital platformlarda rağbet gören ancak hiç basılmamış yazarlarla doludur.

Sağladığı kolaylıklar sosyal medyanın değersizleştirdiği insanları çarkların dişleri arasında öğütmesiyle, herkesi aynı forma sokarak kaynak edinmesiyle geri alınmış olur. Sosyal medya yazarlarında vuku' bulan "herkesleşme" sorunu, "aynı" olma durumu edebî eser verecek sanatçı ruha sahip sahih yazardan uzak bir durumdur.

Sosyal medyada yazarlar da kullanıcılar gibi daima "mutlu" ve "mükemmel" bir yaşama sahiptir. Günlüklerini, gündelik yaşantılarını, hayat tecrübelerini büyük bir mutluluk ile paylaşırlar. Temelinde "paylaşmak" olan böyle bir mecrada kimsenin aslında hiçbir şey paylaşmıyor olması oldukça ilgi çekicidir; çünkü paylaşım yapan kimseler esasen sahih bir paylaşımında bulunmazlar. Şöyle ki annelik üzerine yazılar yazan bir yazarın paylaşımlarına bakıldığı zaman; asla ağlamayan çocukları olan, harikulade bir evliliğe sahip, doğumdan sonra hiçbir psikolojik ve bedensel sıkıntı yaşamamış, daima dinç ve bakımlı, her zaman lüks restoranlar gibi yemekler yapan, çocuklarını en pahalı markaların reklam afişi gibi giydiren, seminerden seminere koşan yeni bir "anne" tipiyle karşılaşmaktadır. Bu yazarları takip eden, bu yazarlardan "daha az ünlü" diğer anneler ise "kemalât" seviyesi olarak gördükleri bu noktaya ulaşmak için kendilerine ve çocuklarına kısıtlamalar getirmekte, "gibi olma" durumu sadece yazarda değil, toplumun farklı farklı üyelerinde varoluşsal krize sebep olmaktadır. Elbette her işte olduğu gibi, bu tür yazarlar arasında da bütün samimiyeti ve donanımıyla, temelden yetişerek eserler veren; görsel ve sosyal medyada bulunduğu kadar basın-yayın organlarında da yerini alan yazarlar mevcuttur. Bu yazarlar edebiyatın kaynaklarından edindikleriyle belirli bir tecrübe aktarım seviyesine gelmiş yazarlardır. Sadece internet üzerinden yayın yapanları olmakla beraber, aynı zamanda bir derginin çatısı altında yetişmiş ya da temelden yazarlık ile ilgili deneyimler kazanmış yazarlar da bulunmaktadır. Edebiyat dergilerinin kendini göstermek için vitrin görevi gördüğü zamanlarda, vitrine sığamayan, kendisine buralarda bir yer bulamayan, genç yazarlar için internet

yayıncılığı kurtarıcı bir özellik taşımaktaydı. Hala aktif olarak sadece internet üzerinden eserlerini yayınlama imkanı olan pek çok iyi yazar bulunmaktadır. Bunun sebebi edebî dergilerdeki hiyerarşi, dergilere talebin yoğun olması ancak bu talebi karşılayacak sütun ve maddi gücün dergilerde bulunmaması vs. olarak görülmektedir.

Dergi tirajı ve okunma oranına bakıldığı zaman bir derginin asla sosyal medya ve internet kadar güçlü olamayacağı görülmüş olur. İlk zamanlarda internet siteleri yoluyla tanınan iyi yazarlar dergiler tarafından yazar kadrosuna alınmaktayken, okunma ve hedef kitleye ulaşma gücünün fazlaşmasıyla dergilerde yazan yazarlar iyi edebî sitelerde kendilerine yer aramaya başlamıştır. Hiçbir yazar döneminden ve döneminin problemlerinden etkilenmemelik yapamaz. Yazarın yetiştiği şartlar ve ortam dahi eseri etkilemektedir.

Modern edebiyatın da post-modern edebiyatın da bütün bunları göz önünde bulundurarak bir duruş sergilediğini görürüz. Burada anlaşılması gereken nokta şudur; yazar asla kendini zamanın getirilerinden soyutlamamalı, hedef kitlesine ulaşabileceği her yolu –edebiyat ve ahlak çerçevesinde- denemelidir. Bu sebeptir ki; kendini geliştirmeli, kültürden ve gelenekten getirdiklerini teknolojikleşmenin getirdikleriyle harmanlayarak yeni bir ideal yaşam ya da içerik yönetimi uygulayabilmelidir. Sosyal medya gibi bir mecrada temel unsurlardan birisi de “ilk olmak ”tır. Sosyal medya; ilk olana rağbet edilen, ilk olmanın içeriği yönetmenin imkânını sunduğu bir mecradır. Elbette ilk ’ten sonra muadilleri de ortaya çıkacaktır; ancak akla ilk gelen olmak popüler kültür ve reklam yaşamcılığı açısından daha avantajlı bir durumu oluşturmaktadır. Sosyal medyadaki içeriği denetlemenin ve yön vermenin yolu ilk olmaktan, kalite için çalışmaktan ve gerçekten konuya hakim, alternatif üretebilecek kadar yetenekli olmaktan geçmektedir denilebilir. Sosyal medyada edebî içerikleri sahipsiz edebiyata yakın bir seviyeye taşıyacak yazarlar yetiştirilmelidir.

2.2.2. Sosyal Medyadaki Metin

Edebî yazıların, şiirlerin internet dünyasındaki ilk durağı sayılabilecek antolojiler, sözlükler ve şahsi bloglar bir zaman sonra varlıklarını yitirmeye; başka sosyal mecraların ortaya çıkmasıyla ortadan kaybolmaya başlamışlardır. Bir zamanlar buralarda düzenli olarak ürün vermekte olan “yazarlar” bu mecraların popülaritesini kaybetmesiyle beraber yeni sosyal mecralara kaymış; burada verdikleri ürünleri kendileri dahi unutmaya başlamıştır. Bu mecraların kapanması veya silinmesiyle beraber -eğer yazar ya da yönetici tarafından arşivleme yapılmadıysa- verilen ürünler de ortadan kalkmıştır.

Sosyal medyada ya da internette edebiyatın ilk yansıması bu tür amatör sitelerle olmuş olsa da, daha sonraları internet yayıncılığının etkin rolünü kullanmak isteyen pek çok yazar şahsi ya da umumi internet siteleri kurarak buralarda -editöryel hizmet de vererek- edebî yayınlar yapmaya başlamıştır.⁶³ Sosyal medyada da (Facebook, Twitter, İnstagram, Wattpad vs.) edebî sitelerinin ya da dergilerinin sayfalarını açarak, burada vakit geçirmekte olan potansiyel okuyucu kitlesini kendi sayfalarına yönlendirmeyi hedeflemektedirler.

Edebiyat yeniliklerle ve değişimlerle, tarihten getirdiği birikimleri ve tecrübeleri yeni kültür ile harmanlayarak “gelenek oluşturma” görevini de üstlenmiş olur. Sosyal medya edebiyatın bu “gelenek oluşturma” işlevini elinden alır. Henüz tam olarak geleneğin çarkında yetişmemiş yeni yazarları, gençleri direkt sahaya alarak onların yetişmesine engel olur. Bu durum jenerasyonlar arasındaki kuşak çatışmasını da körükler ve kuşaklar arasında zaman farkı çok olmamasına rağmen, yakın yaşlar arasında bile kuşak çatışmasına sebep olur. Eskiden dede - torun arasında olan kuşak çatışması önce baba - evlat daha sonra büyük kardeş - küçük kardeş arasında oluşmaya başlamıştır. Yeni jenerasyon kolay öğrenir ve bu kolaylık bilginin kutsanmasına ve bir gelenek oluşturmaya engel olmaktadır. Zor şartlar altında okumuş, bilgiye ve kitaba ulaşmak için fedakârlıklar yapmış, bu uğurda saçlarını

⁶³ Bkz. Ömer Leakesiz, “Sosyal Medya ve Edebiyat- www.edebistan.com Konulu Görüşme”, İstanbul, 01.12.2015

ağartmış bir jenerasyondan, tek tuşla dünyayı gören yeni bir jenerasyon arasında çatışma kaçınılmaz olacaktır.

Kişiler arasındaki çatışmayı edebî eserler arasında da görmek mümkündür. Kadim edebiyatta “az sözle güzel söz söylemek” maharet kabul edilirken, sosyal medyada az kelimeyle sloganvari bir anlama ulaşmak hedeflenir. “ Bu yeni stilde, dilin kullanımı da belirgin bir şekilde farklılaşmaktadır. Metin, sanki sözü söylemeye değil kısımaya, açmaya değil örtmeye eğilim duyar gibidir⁶⁴.” Sosyal medya bu kısıtlamaları ve kendine has kurallarıyla, kendine has yeni bir edebiyat biçimi ortaya koymaktadır.

Öyle ki; daha önce tecrübe edilmemiş pek çok yeni yazım tekniği sosyal medyanın sınır tanımayan dünyasıyla denenmektedir. Büyük bir topluluğun internet aracılığıyla bir araya gelerek yazdıkları büyük bir roman, 160 kelimeyle sınırlandırılmış aforizmalar, 140 karakterlik tweet’ler, sadece birkaç kelimedden oluşan şiirler, birkaç kelimelik gezi yazıları; -Servet-i Fünûn devrinde farklı biçimde karşımıza çıkan resim altına şiir yazma geleneğinin sosyal medya tezahürü sayılabilecek- paylaşılan fotoğrafa ya da resme uygun metnin yazılması, çeşitli uygulamalarla dünyanın her yerinden takipçilerin birbirine hikayeler yazması ve okuması vs. gibi edebiyatın daha önce tecrübe etmediği (en azından bu şekilde tecrübe etmediği) metin ortaya koyma teknikleri denenmektedir.

Araştırmanın ilerleyen bölümlerinde internet sitelerinin karşılaştırılması üzerinden yapılacak olan tahliller münasebetiyle, bu bölümde sosyal medya mecraları içerisinden seçilmiş bir metinden örnekler sunulacaktır. Araştırmanın temel amacı bu metinleri incelemek değildir; bu konu başlı başına ayrı bir araştırma konusudur. Ancak daha önce böyle bir çalışma yapılmamış olması hasebiyle değinmekte fayda görülmüştür. Kuruluş amacı ve uygulamanın işlemesi bakımından “Wattpad” bu amaca uygun görülmüş ve bu uygulama üzerinden en çok okunan Türk yazar Büşra Küçük ’ün “Kötü Çocuk” isimli hikayesinden bir pasaj incelenmeye alınmıştır:

⁶⁴ Vefa Taşdelen, a.g.e., syf. 89

“ 28 Ağustos 2014

Ne halde olduğuma karar veremiyordum. Her şey üzerine sis perdesi çekilmiş siyah beyaz filminden alınmış kesik parçalar gibi geliyordu. Yaşıyordum, en azından bundan emindim. Boğazıma kadar karanlığa batmıştım. Son günlerde canım hiçbir şey yapmak istemiyordu. Hangisi daha iyi karar veremiyordum. Edward’ın terk ettiği Bella mı, hafızası silindiği için Patch’i unutan Nora mı?

Sanırım ben Nora gibi hafızasının silinmiş olmasını isteyen, göğsünün ortasında bir boşluk hisseden Bella’ydım.

Onu unutmayı düşünmek bedenimin kontrolsüzce sarsılmasına sebep olduğunda yorgana sıkıca sarıldım. Dişlerimi birbirine çarparken gözlerimi sıkıca yumdum. Böyle bir şeyi dilediğim için cezalandırılmalıydım. Unutmak istemeyi dilemek kolaydı ama bunun olduğunu düşünmek başımı yastığın altına sokup bu korkunç fikri aklımdan uzaklaştırma isteği doğurmuştu. Bunu düşündükten kısa bir an sonra başımı yastığın altına sokup bu düşünceyi aklımdan atmaya çalıştım.

...

“Odamın kapısı çalınıp içeri Semih girdiğinde gözlerimi silip yatağın üstünde bağdaş kurdum. Hiçbir şey söylemeden çalışma masamın önündeki sandalyeyi yatağın kenarına çekip oturdu. Bir süre beni izledikten sonra alnını kaşdı.

“Sana kendini toplamalısın demeyeceğim. Bir şehir seç. Oraya gidelim. Babalarımız izin veriyor. New York, Paris, Dublin, Milano... İstersen bir ülkeyi baştan başa gezebiliriz ya da sadece bir şehirde dinleniriz. Yeni bir şehir sana iyi gelecektir.”

“Birbirimize zarar veriyorduk değil mi?”

“Kayla... Sana yardım etmeye çalışıyoruz. Sen ölümden döndün. Sen mucizesin. O zaman hayatına devam ettin. Şimdi bize bir şey söyle. Hayata yeniden geri dönmen için sana yardım etmeye çalışmamıza izin ver.”

“Yine şımarıklık ediyorum değil mi?” Gözümden bir yaş süzülürken dizlerimi karnıma doğru çekip yüzümü saklamaya çalıştım. Ellerimle yeniden yüzümü kapatmıştım. Böyle bir çocuk olmak istemiyordum. Sürekli sorun çıkarıyordum. Annem yıllarca benim yüzümde zaten kendinden birçok şeyi kısmıştı. “

...

“ ... Okulun ilk zamanları Meriç değil de onunla takılsam her şey daha farklı olurdu. Ailelerimizin yakınlığı yüzünden muhtemelen yine sorunlu bir ilişki olurdu ama Semih’in beni Meriç kadar üzmeceğini biliyordum. Onun kadar özel olup olmayacağını ise... Tahmin bile edemiyordum. Semih bana diğer herkesten farklı yaklaşıyordu.

“Seni bir daha kaybettiğimi sanmayı göze alamam. Bırak da sana yardım edeyim, Sarışın.”

Saçlarımı kulağımın arkasına iterken kafamı salladım. Nefesi yüzüme çarparken “Aferim sana.” diye fısıldadı. Dudağı burnuma çarptıktan sonra alınma doğru çıktı. Tenime sıcak, güçlü bir öpücük bıraktıktan sonra beni serbest bırakıp ayağa kalktı.”

65

Yukarıda bahsedilen metnin farklı sayfalarından çeşitli pasajlar alınmıştır. Edebî olarak incelenmeye alınamayacak kadar gündelik bir yazım içeren bu metin toplamda 150 milyon okuyucuya ulaşmış bir genç yazarın kaleminden çıkmıştır. Edebî bir eserde ilk şart dile hakimiyettir. Anlatılmak istenilen kısa ve öz anlatılacaksa bile en güzel biçimde anlatılması beklenilir. Fakat; örnekte de görüldüğü üzere yazar, çok basit noktalama kurallarından, günlük hayatta kullanılan kelimelerin yazımı ve telaffuzuna kadar sıkıntı yaşamaktadır. Edebiyatta dilin sadeleşmesi ve gündelik kullanıma yaklaşması amacıyla yapılan pek çok atılımdan bile daha büyük hezeyanla sonuçlanan bu akım; ergenlik çağında ve bir sonraki evrede bulunan gençlerin konuştuğu gündelik dili, metnin dili olarak vermektedir. Edebiyat sade ve gündelik dile yakın olabilir; ancak bunun arkasında bir sehl-i

⁶⁵(Çevrimiçi) <https://www.Wattpad.com/214812645-k%C3%B6t%C3%BC-%C3%A7ocuk-%E2%88%9E-ba%C5%9F-belasi-ba%C5%9F-belasi/page/7>

mümteni sanatı yer alır. Sahih edebî metinde, sade ve gündelik anlatımda sıradan gözüken bir anlatım arkasında derin anlamlar taşır. Bu metinde ise böyle bir anlatım söz konusu değildir. Metnin dili her gün televizyonlarda yayınlanan gençlik dizilerinden bir bölümün aktarılması hissi oluşturmaktadır. “Edebî dilde, bireysel olan ön plandadır; bu, kullanılan doğal dilden hareketle yeni bir dil oluşturma gayretini beraberinde getirir. (...) Sanat metinlerinde ise amaç; sezdirmektir, hissettirmektir, duyurmaktır, düşündürmektir.”⁶⁶ Metnin dilinde sanatın diline ait bu özelliklerin hiçbiriyle karşılaşılammamaktadır. Sezdirmekten ve düşündürmekten uzak bir anlatım söz konusudur. Basit bir dille, basit bir hadise anlatılmaya çalışılmıştır.

Edebî metin okuyucunun hayal dünyasını kullanmasını sağlamalı, kelime dağarcığına katkıda bulunmalıdır. “Kötü Çocuk” başlıklı metinde ise okuyucu sadece okuduğunu izler gibidir, hayal gücünde derinliklere inerek tahayyül etmez. Edebiyatta sinematografik özellikler taşıyan romanlarla karşılaşılmaktadır. Bu tür romanlarda sinematografi teknikleri büyük bir ustalıkla kullanılmıştır. “Kötü Çocuk” romanında ise herhangi bir teknikle karşılaşılammamaktadır.

“Kurmaca metinlerde öğretmek değil, duyurmak, hissettirmek, ilişkilendirerek anlatmak, sanata has duygu ve düşünce hâlini metnin dünyasında okuyucuya veya seyirciye sunmak esastır.”⁶⁷ Metnin kurmaca bir metin olduğu kabul edilirse, dönemin okuyucuları açısından “duyuran, hissettiren ve ilişkilendirerek anlatan” olarak nitelendirilse dahi “sanata has duygu ve düşünce hâli” metinde yer almamaktadır.

Okuyucu romandaki mekanları, kişileri, zamanı gerçekte ilişkilendirebilmeli; gerçek hayatta bir karşılığını bulabilmelidir. Aksi takdirde gerçek hayatta bulamadığı karakterler ile arafta kalacak; romanın inandırıcılığı ortadan kalkacaktır. Edebî metinlerde olay örgüsünde çelişki bulunmamalıdır. Sözü edilen metinde ise bu tarz çelişkiler yer almaktadır. Metinde anlatılan hikaye 2014 yılı Türkiye’inde

⁶⁶ Şerif Aktaş, “Anlatma Esasına Bağlı Edebî Metinlerin Tahlili –Teori ve Uygulama-“, Ankara, Kurgan Edebiyat, 2013, syf.32

⁶⁷ Şerif Aktaş, a.g.e., syf.18

geçmektedir. Henüz lise öğrencisi olan baş karakter babasının arabasını rahatlıkla kullanabilmekte, aile bireylerinden herhangi bir kısıtlama görmeden istediği gibi hareket edebilmektedir. Anlatılan toplumun örf, gelenek, kültür vs. gibi normları göz önünde bulundurulmadan; gerçeklikten uzak kaleme alınmıştır. Wattpad uygulaması üzerinden derlenen “... bu romanlarda çizilen karakterler olaylar ve ortamlar toplumun örf, âdet ve genel ahlâk ölçülerine, hayatı idrâk edişlerine zıt düşen, halkın geleneksel hayat zırhını tırmalayan bir mahiyet arz eder.”⁶⁸

Metinde yine metnin menşei olan Batı'nın fantastik romanlarından çeşitli karakterler ile özdeşleşme söz konusudur. Yazarın karakterini benzettiği “Bella”, dilimize “Alacakaranlık” olarak çevrilen “Twilight” serisinin baş karakteridir. Karakter lise çağında genç bir kızdır. Annesi ve babası ayrıdır, ciddi psikolojik sıkıntılar yaşamaktadır. Babasının yanına yeni taşınmış, yeni bir okulda okumaya başlamıştır. Burada “Edward” adında genç bir adamla tanışır, garipliklerle dolu bu tanışmadan sonra Edward'ın bir “vampir” olduğu ortaya çıkar. Seri boyunca “kurt adamlar”, “vampirler”, “insanüstü varlıklar” çemberinde aşk yaşamaya çalışan gençler anlatılmaktadır.

Bu ve bunun gibi serilerin temel özelliği – ilk olarak “Harry Potter” serisi ile başlamıştır - önce romanları yazılıp, daha sonra sinemaya uyarlanıyor olmasıdır. Romanların dili de tıpkı senaryo metni gibidir. Kolay, herhangi bir sanat kaygısı gütmeyen kaleme alınır. Genellikle ergenlik çağında bir karakter seçilir. Hayatı çok kötü gitmekte olan bu karakterin muhakkak ailevi problemleri vardır, çoğunlukla annesi ve babası ayrıdır. Çoğunlukla bir aşk üçgeninin içine düşer; kendisinin aşk yaşadığı “kötü” ya da “absürt” bir karakter vardır, bununla beraber başka bir yan karakter de bu genç için yanıp tutuşmaktadır. Sınırsız tolerans sağlar, aşık olunan karakterin yapmadığı kadar fedakârlık yapar. Sonunda tam hak ettiği aşkı kazanacakken aşık olunan karakter çıkar ve büyük acılar sonucu kavuşma gerçekleşir. Wattpad yazarı da bu kaynaklardan beslenmektedir. Karakterini yaşatmaya çalıştığı kültürden uzak, beslendiği kültürün roman karakterleriyle özdeşleştirerek “taklit” bir “kitsch” ürün ortaya koymaktadır. “Her ürün kendisini

⁶⁸ M.Fatih Andı, “**Roman ve Hayat**”, İstanbul, Akademik Kitaplar Yayınları, 2010, syf.45

üreten ideolojiyi yeniden üretir”⁶⁹ bu metin de beslenmekte olduğu fantastik Batı romanını yeniden üretmeye çalışmış, ancak başarısız bir taklitten öteye gidememiştir.

Teknolojinin ilerlemesiyle beraber ekonomik, sosyal, kültürel vs. gibi pek çok normda değişimler kaçınılmaz bir hal almış; artık savaşlar “kültür” ve “sosyal” ağlar üzerinden gerçekleşmeye başlamıştır. “... insanlar, tıpkı kendi tarihlerini kendileri yaptıkları gibi, kültürlerini ve etnik kimliklerini de kendileri yapıyor.”⁷⁰ Esasen kültür insanların kendi ıslak imzasını taşıyor; ancak “yabancı bir kültürün değer ve alışkanlıklarını, yerli bir kültür pahasına yaymak ve yüceltmek için ekonomik ve siyasi güç kullanması”⁷¹yla beraber “kültür emperyalizmi”⁷² ortaya çıkmaktadır. “Emperyalizm, sömürgecilikten çıkışın klasik imparatorluklardaki parçalanmayı başlatmasıyla sona ermedi, birden “geçmiş” haline gelmedi.”⁷³ Form değiştirerek farklı normlarla saldırmaya ve sömürmeye devam etmiştir. Emperyalizm bugün farklı kültürel sütunları kırarak, bir geleneği temelden sarsmayı hedeflemektedir.

“Kültürel emperyalizm tezi, dünyanın pek çok yerinde otantik, geleneksel ve yerel kültürlerin özellikle Amerika Birleşik Devletleri’nin ticari ürünleri ve medya ürünleri bombardımanı dolayısıyla yok edildiğini öne sürer.”⁷⁴ bütün bunlar göz önüne alınarak sosyal medyada ilerleyen ve yeni nesil tarafından çokça rağbet gören metinler incelendiğinde, bu metinlerin büyük bir çoğunluğunun kültürel emperyalizmin birer ürünü olduğu görülür. Yerel ve milli kültürün temeline oturtulmuş birer bomba gibi gelecek neslin inşasında geleneğin önünde durarak, kapitalizmin tutanak noktalarını; kapitalizmin ekonomisini beslemektedir. İnsanları “... sıradanlığın ithal edilmesiyle ortaya çıkan sıra dışı bir duruma...”⁷⁵ alıştırarak, “herkes”leştiren ve sadece maddi bir kaynak olarak gören yeni bir sistemin manevi

⁶⁹ M.Fatih Andı, **a.g.e.**, syf. 31

⁷⁰ Edward W. Said, “**Kültür ve Emperyalizm**”, Çev. Necmiye Alpay, İstanbul, Hil Yayınları, 1995, sayf.486

⁷¹ Der. A. Bullock, O.Stallybrass, “**The Fontana Dictionary of Modern Thought**”, Londra, Fontana Books, 1977, syf. 303

⁷² Bkz. John Tomlinson, “**Kültürel Emperyalizm**”, Çev. Emrehan Zeybekoğlu, İstanbul, Ayrıntı Yayınları, 1999

⁷³ Edward W. Said, **a.g.e.**, syf. 415

⁷⁴ J.Tunstall, “**The Media Are American**”, Londra, Constable, 1977, syf. 57

⁷⁵ John Tomlinson, **a.g.e.**, syf. 11

ve kültürel, geleneksel değerleri seküler canavarlarla sömürmesi söz konusudur. Bu tür metinlerin incelenmesi ve denetlenmesi sadece edebiyat açısından değil; bütün sosyal disiplinler açısından önem arz etmektedir. Daha önce de belirtildiği üzere araştırmanın amacı internet siteleri üzerinden bir karşılaştırmayı hedeflemektedir; ancak daha önce bu tür metinlerin incelenmesi ve tahlili yapılmadığı için önemine binaen bir değinme ve deneme yapılmaya çalışılmıştır.

3.BÖLÜM

MATBU DERGİDEN E-DERĞİ'YE

-EDEBİ E-DERĞİLER YA DA EDEBİ İNTERNET SİTELERİ-

Dünyanın hızla değiştiği devirlerde edebiyatın taşınma araçları da hızla değişmektedir. Klasik Türk edebiyatı sonrasında hızlı değişimle beraber ilk olarak gazete sütunlarına taşınan edebiyat, daha sonra dergiler aracılığıyla taşınmıştır. “Dergiler toplumların yaşam biçimlerini, siyasal koşullarını, gelişim aşamalarını anlamak için gazeteler kadar önemli birer yayın organıdır.”⁷⁶ Edebiyat taşıyıcısı olduğu kültürü taşıyacak her türlü yeniliği benimseyerek ve özümseyerek kendi formuna bir şekil getirmektedir. Öyle ki; bir zaman sonra edebiyatı taşımakla görevli dergiler edebî bir döneme isim olarak verilmiş, edebiyatın tasnif edilmesinde önem arz etmiştir. Edebî tarih açısından bu kadar önem taşıyan dergiler teknoloji ne kadar gelişirse gelişsin varlıklarını –farklı biçimlerde dahi olsa- sürdürmeye devam etmişlerdir. Bugün edebî mahiyette ürün veren pek çok dergi platform değiştirerek ya da olduğu gibi devam ederek edebiyatın sürdürülebilirlik özelliğini yaşatmaktadır. Edebiyata emek veren pek çok yazar dergilerin kadim sayfalarında, edebiyatın kadim geleneğinde yetişmişlerdir.

Türkiye’de dergicilik ilk olarak bilimsel dergilerle başlamış; Avrupa’da ilerlemekte olan bilimsel ve teknolojik gelişmelerin takibi için kullanılmıştır. Batı’da 17. yüzyılda başlayan dergicilik, Osmanlı Devleti’nde 19.yüzyılda başlamış olmasına rağmen çok kısa bir zamanda yayılmıştır. Gazetenin basılmasından çok kısa bir zaman sonra ilk dergilerin de hızla yayın hayatına başladığı görülmektedir.

İlk Türkçe dergi 28 sayı yayınlanan “Vaka-i Tıbbiye ”dir. 1849 ile 1851 yılları arasında yayın yapmıştır. Adından da anlaşılacağı üzere genellikle tıp ve bilimsel yazılara ağırlık verilen bir dergi olma özelliğini taşımıştır. Ciddi manada ilk dergi olma niteliğine ise Münif Paşa tarafından kurulan “Mecmûa-î Fünûn” erişmiştir. Tanzimat Dönemi aydınının sesini duyurabileceği bir kürsü gibi olan dergi, 1862

⁷⁶ Aslı Yapar Gönenç, “Türkiye’de Dergiciliğin Tarihsel Gelişimi”, “İstanbul Üniversitesi İletişim Fakültesi Hakemli Dergisi”, İstanbul, 2007, Sayı 29, syf. 64

yılından 1869 yılına kadar hizmet vermiştir. Bu derginin en önemli özelliklerinden birisi, Batı'daki yenilikleri takip edebilmek maksadıyla çıkartılıyor olmasıdır. Tanzimat aydını genellikle Batı ile dönemin Türkiye'sini kıyaslamak ve aksaklıkları göstermek amacıyla, Batı'da ilerlemekte olan bilim ve teknolojiyi örnek göstermektedir. Dergiler uzun süre –hatta bugün dahi- ilerlemekte olan teknolojinin takipçiliğini yapmıştır.

Sultan Abdülhâmid Han'ın iktidarı boyunca dergilere yönelik ilgi artmış; siyasal sebepler de göz önünde bulundurularak dergiler genellikle yazınsal ürünlere ağırlık vermişlerdir. Dönemin yöneticileri tarafından gazetelerin tehlikeli olarak görülmesi durumu dergiler açısından söz konusu olmamış, dergiler “edebiyat mektebi” görevi görmüşlerdir. Ahmet İhsan Tokgöz tarafından 1891 yılında kurulan, haftalık yayınlanan “Servet-i Fünûn Dergisi” dönemin en önemli dergisi olma özelliğini taşıyarak, edebiyat tarihçiliğinde bir döneme ismini dahi vermiştir. Servet-i Fünûn yazarları genellikle Batı'dan ve Batı edebiyatından etkilenen yazarlardan oluşmaktadır; buna karşılık klasik Türk edebiyatını savunan yazarlar tarafından, Servet-i Fünûn Dergisi'ne rakip olması amacıyla “ Malûmât Dergisi” kurulmuştur.

Batılılaşma çabaları ve ülke içerisindeki “değişim” çılgınlıkları birbirinden farklı pek çok düşünce akımını ortaya çıkarmıştır. II. Meşrutiyet'in ilanı ile beraber “Bütün düşünce akımları kendi yayın organlarını çıkarıyordu.”⁷⁷ Ziya Gökalp'in düşünceleri bağlamında 1917 yılında kurulan “Yeni Mecmua” da farklı düşünce akımlarının çıkardığı dergilerden biri olması hasebiyle önemli bir örnektir. Türkçü- Turancı düşünce yapısının kısa süreli temsilcisi olmuş; siyasi problemlerden ötürü 26 Ekim 1918'de kapatılmıştır. Sadece Türkçü-Turancı düşünceye sahip dergiler değil, pek çok dergi tarihin çeşitli dönemlerinde siyasi sebeplerden ötürü ya kapatılmış ya da sansüre uğramıştır.

⁷⁷ Oktay Duran, "Cumhuriyet Öncesi ve Sonrası Matbaa ve Basım Sanayi", İstanbul, Cem Ofset, 1998, syf.133

Fikir dergileriyle beraber farklı konuların da kısa zamanda dergilerin dünyasında yerini aldığı görülmektedir. Başta kadın, çocuk, mizah, sanat, eğlence, iktisat, moda, din ve müzik gibi konularda dergiler yayınlanmaya başlanmıştır.

Kurtuluş Savaşı Dönemi'ne gelindiği zaman dergiler ve gazeteler arasında bir duruş farkının oluştuğu görülmektedir. Dergiler daima Milli Mücadele'den yana olurken; gazeteler “Mustafa Kemal'in yanında olanlar” ve “Mustafa Kemal'in karşısında olanlar” olarak ikiye ayrılmıştır.⁷⁸ Aynı dönemde milliyetçi bir söylemle ortaya çıkan “Dergâh Dergisi” etrafında Yahya Kemâl, Abdülhâk Hâmid, Halide Edip Adıvar, Abdullah Şinasi Hisar, Nurullah Ataç, Fuad Köprülü, Yakup Kadri Karaosmanoğlu, Hasan Ali Yücel vs. gibi Türk edebiyatı açısından önem arz eden yazarlar bir araya gelmiştir. Bu dergi de yayın hayatına 16 yıl devam etmiş, 1937 yılında kapanmıştır.

Cumhuriyet'in ilanıyla beraber siyasi mizah dergisi olarak 1922 yılında Yusuf Ziya Ortaç ve Orhan Seyfi Orhon tarafından çıkarılmaya başlanan “Akbaba” büyük ilgi görmüştür. Yayın hayatına ara vererek de olsa 1977 yılına kadar yayın yapmaya devam etmiştir.

1933 yılında dönemin Cumhurbaşkanı Mustafa Kemal Atatürk tarafından “Ülkü” ismi verilen yeni bir dergi çıkartılmaya başlanmıştır. “Ankara Halkevi'nin organı olarak şubat ayında yayımlanmaya başlayan *Ülkü*'yü Recep Bey (Peker) bir 'kültür ve mefkure' dergisi olarak tanıtıyor ve “büyük davaya insanları, bu davaya Türk halkını da inandırmaya” çağırıyordu.”⁷⁹ Dönemin şartları bağlamında çeşitli siyasi ideolojiler bu tür dergiler ile savunulmaya ve halka kabul ettirilmeye çalışılmaktadır. Yeni bir rejimin 10. yılının kutlandığı bir dönemde siyasi alternatifler aranmakta, bu arayışlar edebiyata, gazeteye yansıdığı gibi dergilere de yansımaktadır. “1933 yılından bu yana aylık olarak yayımlanan *Varlık* Dergisi bir çok sanatçı için bir okul niteliği taşımıştır.”⁸⁰ Kurulduğu ilk zamandan bu yana edebiyatın “mektebi”

⁷⁸ Bkz. Aslı Yapar Gönenç, a.g.e., syf.66

⁷⁹ Hasan Ersel, Ahmet Kuyuş, Ahmet Oktay, Mete Tunçay, “**İz Bırakan Fikir ve Sanat Dergileri**”, “**Cumhuriyet Ansiklopedisi**”, İstanbul, Yapı Kredi Yayınları, 2000, Cilt 1, syf. 212

⁸⁰ Aslı Yapar Gönenç, a.g.e., syf.68

konumunda da bulunan dergiler, sosyal medya ve internetin edebiyat hayatında yerini almasıyla beraber bu platformlarda bulunmanın gerekliliğini idrak etmiş; basımı aktif olarak devam etsin ya da etmesin internet üzerinden yayın yapmayı tercih etmişlerdir. Araştırma kapsamında; edebî olarak ürün verme iddiasında olan, bir yazar kadrosu ve editörü bulunan internet siteleri “e-dergi” olarak ele alınacak; metinleri bu bağlamda (tıpkı basımı yapılan edebî dergiler gibi) incelemeye tabi tutulacaktır. Bununla beraber halihazırda basımı da devam eden edebî dergilerin bir kısmı internet siteleri bağlamında incelenecektir.

3.1. Sadece İnternet Üzerinden Yayın Yapmakta Olan E- Dergiler

Hayatın her alanını kaçınılmaz bir biçimde saran internet ve sosyal medya edebiyat dergileri ve edebiyat için ürün veren yazarlar için de kaçınılmaz bir hal almış durumdadır. Dergilerde ya da kitaplarda kendisini gösterme fırsatı elde edemeyen yazarlardan, fırsat elde etmiş ancak sosyal medyanın gücünü de kavramış yazarlara kadar pek çok yazar kendisine sosyal medyada ya da internette ses verebileceği mecralar aramıştır. Daha önce de bahsedildiği gibi daha çok dergi niteliği taşıyan yeni internet siteleri kurulmuştur. Bu internet sitelerinin pek çoğu Türkiye'nin “otorite” sayılabilecek dergilerinin dahi ulaşamadığı okuyucu kitlesine ulaşarak cazibe merkezi haline gelmiştir. Araştırmanın bu bölümünde sadece internet üzerinden “edebi” yayın yapmayı hedefleyen, bir editör tarafından –tıpkı normal dergilerde olduğu gibi- denetimden geçirilen e-dergiler ele alınacaktır. Bu e-dergiler 4 yönden incelemeye tabi tutulacaktır:

1. Edebiyat sitelerinin muhtevaları.
2. Edebiyat ve düşünce bağlamında edebiyat siteleri.
3. Yazar kadroları çevresinde edebiyat siteleri.
4. Edebiyat sitelerinin okur profili.

Siteler incelenirken; sitelerin dünya üzerinde ve Türkiye’de ne kadar ziyaret edildiklerini gösteren www.alexa.com adresindeki verilerden yararlanılmıştır.⁸¹

3.1.1. www.edebistan.com

Site www.alexa.com sitesinde dünya sıralamasında 2016 yılı itibariyle 1,541,047. sırada; Türkiye sıralamasında 47, 451. sırada yer almaktadır.

3.1.1.1 Muhtevası

Ömer Lekesiz ve Selçuk Engin tarafından 2005 yılında kurulan www.edebistan.com “Öykü”, “Şiir”, “Harar”, “Söyleşi”, “Alıntılar”, “Kalemin Dili”, “Kitap” ve “Dergi” gibi kısımlardan oluşmaktadır. Genellikle edebî ürün vermeye yönelik yazıları; türlere göre ayırdıkları editörler tarafından seçerek yayınlamaktadır. Her edebî tür için ayrı bir editör görev yapmaktadır. Sitenin kuruluş amacı dergilerde kendisine yer bulamayan genç yazarların, kabına sığmayan sınırsız yazarların, seslerini duyurarak yetişebilecekleri yeni bir ortam oluşturmaktır. Site kurulduktan kısa bir zaman sonra kendi hüviyetine kavuşmuş, başlı başına bir dergi formatını almıştır. Edebî yazılarla beraber yazarların gezilerinden derlenen fotoğraflar için de bir kategori oluşturulmuş “Göz Kirası” başlığıyla ziyaretçilerine sunulmuştur.

3.1.1.2. Düşünce Bağlamında www.edebistan.com

Genellikle muhafazakar, geleneksel ve din temelli görüşe sahip yazar kadrosunun bulunduğu bir sitedir. Siyasi olaylar ve siyasi görüşler ile ilgili baskın ürünler yer almazken, söylem muhafazakar kesim üzerinden ilerlemektedir. Bir dönemin dışlanmış ve hor görülmüş gençlerinin hırçın kalemlerine fırsat verme amacıyla da bulunan site, ayrımcı ve dışlayıcı bir yapıya sahip değildir. Osmanlı Dönemi Türk edebiyatına, Türk- İslam sanatlarına ve modern sanata karşı olumlu ve

⁸¹ Bkz. “Alexa ABD merkezli ve amazon.com tarafından yönetilen bir internet şirkettir. Diğer web sitelerinin web trafikleriyle ilgili bilgi veren bir web sitesini işletmesiyle tanınmaktadır. Alexa istatistikleri "Alexa Toolbar" adlı yazılımın kullanıcılarından alınan verilerden derlenir.” (Çevrimiçi) <https://tr.wikipedia.org/wiki/Alexa>

pozitif bir duruş sergilemektedir. Yöneticisi ve kurucusu eleştirmen Ömer Lekesiz'in sanat duruşuyla paralel bir özellik göstermektedir.

3.1.1.3. Yazar Kadrosu

Genellikle genç yazarlardan oluşmaktadır. Çoğu üniversite öğrencisi ya da üniversiteden mezun gençlerden ve sanata gönül vermiş usta yazarlardan oluşan, önemli bir kadroya sahiptir. www.edebistan.com yıllardır “edebiyat mektebi” görevi görmüş siteler arasında olma özelliğine de sahiptir. Bu sitede yazmaya başlayıp, daha sonrasında gazete ve dergilerde aktif olarak yazarlığa başlayan, kendi eserlerini veren pek çok genç bulunmaktadır. Her bir sanat dalından önemli yazarları kadrosunda barındırmaktadır. Sitenin kurucusu ve başyazarı Ömer Lekesiz'dir.

3.1.1.4 Okur Profili ve Yorum Potansiyeli Bağlamında

www.edebistan.com

Gerçek bir edebiyat dergisi mantığıyla çalışan www.edebistan.com'un okuyucu profili de edebiyat dergileriyle hemen hemen aynıdır. Genellikle sanatla ve edebiyatla yakından ilgili; lise, üniversite, lisans üstü vs. eğitimi almış, eğitimli bir okur profiline sahiptir. Yazarların ve yazıların seçilerek, elenerek, gözden geçirilerek sitede yayınlandığını bilerek siteyi takip etmektedir. Okuyucu aktif olarak yazara müdahalede bulunamaz. Yazıların altına yorum yapılamamaktadır.

3.1.2. www.edebiyatturkiye.com

Site www.alexa.com sitesinde dünya sıralamasında 2016 yılı itibariyle 1,991,052. sırada yer almaktadır.

3.1.2.1. Muhtevası

Yoğunluklu olarak edebiyat ders notlarının paylaşıldığı; ancak kendilerine ait editör ve yazar kadrosu da bulunan bir sitedir. 2005 yılından beri yayın hayatına devam etmekte olan sitenin Genel Yayın Yönetmeni Mustafa Kaya'dır. Ayrıca site 2 farklı editörle çalışmaktadır; Dilşad Nehar, Mehmet Baki. “Meşveret Divanı”,

“Makaleler”, Köşe Yazarlarımızdan”, “Erbâb-ı Kalem”, “Fasl-ı Gazel”, “Eski Türk Edebiyatı”, “Yeni Türk Edebiyatı”, “Dilimiz Türkçe”, “İktibas”, “Ders Notları”, “Roman Özetleri” gibi kategorileri bulunmaktadır. En son verilere göre siteye toplamda 3,179 kişi üyedir. Bu üyelerin aktif olarak katılım sağlayabileceği “Serbest Kürsü” bölümü sitenin en aktif kullanılan kısmını oluşturmaktadır.

3.1.2.2. Düşünce Bağlamında www.edebiyatturkiye.com

Sitenin kuruluş amacı ya da siyasi, fikri olarak duruşu ile ilgili açık bir beyanat site içerisinde yer almamakla beraber; yazarların kalemleri ile sergilemekte oldukları duruşları doğrultusunda; dönemin siyasi gelişmelerini muhalif bir tavırla ve sert bir dille eleştirdikleri görülmektedir. Genellikle “Köşe Yazarlarımızdan” bölümünde yazmakta olan yazarların farklı yönlerden dönemin hükümetini ve dönemin başbakanını hicvettiği gözlenmiştir. Sitenin “forum” bölümünde genellikle kapalı bir gruba ait söylemler gözlenmiştir.⁸² Bu kısım “tartışma” platformu işlevine sahiptir. Aksi görüşler de burada dillendirilmektedir.

3.1.2.3. Yazar Kadrosu

www.edebiyatturkiye.com sitesi aynı zamanda “forum” olma özelliğine de sahip bir sitedir. Çeşitli bölümlerle site bir anda kişiyi tartışmaların yapıldığı yeni bir “forum” sayfasına yönlendirir. Burada üyeler pek çok başlık açar, ya da açılan başlıklar çerçevesinde yorum ve görüşlerini paylaşırlar. Bu münasebetle sitenin ziyaretçileri aynı zamanda sitenin yazarları da olabilmektedir. Ancak diğer taraftan sitenin “İktibas” bölümünde çeşitli gazetelerden ve sitelerden alınmış yazılar ve yazarlar paylaşılmaktadır. Yazarlar haberli ya da habersiz olarak sitenin yazar kadrosunda yer almış olur. Bunun dışında sitenin kurulduğu dönemden beri düzenli olarak yazmakta olan pek çok yazarla karşılaşılır. Paylaşılan metinlerin mahiyeti göz önünde bulundurulduğunda yazarların eğitimli kimseler olduğu anlaşılmaktadır.

⁸² Yakın dönem Türk siyasi tarihinde “FETÖ” olarak isimlendirilen grubun söylemleri ve siyasi görüşleri ile karşılaşılmaktadır. Bu topluluğun önde gelen isimlerinin yapmış olduğu konuşmalardan derlemeler yapıldığı ve sitenin forum bölümünde paylaşıldığı görülmektedir. Genellikle sitenin forum bölümünde yazan kişiler bu topluluğun görüşlerini destekler söylemlerde bulunmuşlardır. 15 Temmuz darbe girişimi sonrası sitede herhangi bir beyanatta bulunulmamış, eski aktif duruşunun köreldiği gözlemlenmiştir.

3.1.2.4 Okur Profili ve Yorum Potansiyeli Bağlamında

www.edebiyatturkiye.com

Daha önce de belirtildiği üzere site “forum” olma özelliğine de sahip olduğundan, siteye üye pek çok kişi aynı zamanda sitenin yazarı da olabilmektedir. Sitenin editöryel olarak gözden geçiriliyor olması, herkesin siteye dahil olamıyor olması, denetim açısından önemli bir noktadır. Bunu dışında sitenin kendi yazarlarının yazıları altında “Beğendim” gibi bir bildirim butonu bulunmakta, okuyucular tıpkı Facebook’ta olduğu gibi yazıları “beğenebilmek”tedir. Facebook kadar yoğun bir işleve sahip olmasa dahi önemli bir geri bildirim aracı sayılabilir. Edebiyatı “ders” olarak öğrenmek isteyen okurların dışında, edebiyata teknik yönüyle merak sarmış okuyucu kitlesine de sahiptir. Genel olarak 25-45 yaş aralığında bir okuyucu kitlesinden söz edilebilir.

3.1.3. www.edebiyathaberleri.com⁸³

Site www.alexa.com sitesinde dünya sıralamasında 2016 yılı itibariyle 419,169. sırada; Türkiye sıralamasında 12,439. sırada yer almaktadır.

3.1.3.1. Muhtevası

Site daha çok haber sitesi formatında yayın yapmaktadır. Edebiyat ve sosyal etkinliklerle ilgili güncel haberlerin yanında çeşitli yazarlardan derlediği yazıları da okuyucusuyla paylaşmaktadır. Haberleri “Son Dakika” biçiminde veren bir “Son Manşetler” kısmı tipik bir haber sitesi gibi sürekli değişmektedir. Gazete ve dergi formatında aktüel bir edebiyat haber sitesi olma özelliği taşımaktadır. “Eleştiri”, “Yazar”, “Müze”, “Edebiyat Dergileri”, “Kitap”, “Biyografi”, “Söyleşi”, “Sinema”, “Müzik”, “Yayınları”, “Hayal Bilgisi” bölümlerinden oluşmaktadır. Ayrıca sitenin kendi yazarları için oluşturduğu ve düzenli olarak yazıların yazıldığı bir “Köşe

⁸³ Site ile ilgili bilgiler bizzat www.edebiyathaberleri.com editörlerinden alınmıştır.

Yazarları” kısmı da mevcuttur. Sitenin formatı daha çok edebiyat üzerine kurulu bir “edebiyat gazetesi” biçiminde düşünülebilir.

3.1.3.2. Düşünce Bağlamında www.edebiyathaberleri.com

Yazar kadrosu farklı siyasi ve fikrî görüşlerden oluşan sitenin ortak paydası edebiyattır. Ülkenin her kesiminden edebiyat severlere ayırım yapmadan seslenmeyi hedeflemektedir. Site ilk etapta amatör bir kitap tanıtım blogu olarak hayatına başlamış, daha sonra tek başına bir blogun yeterli olmamasıyla güncel bir edebiyat sitesi konumuna ulaşmıştır.

3.1.3.3. Yazar Kadrosu

Sitenin yazar kadrosu genç ve başarılı yazarlardan oluşmaktadır. Türk Dili ve Edebiyatı mezunu olup, aktif olarak bir sporla ilgilenen ve şiirlerini bu sitede canlandıran yazarlardan; Türkiye’deki sınavlarda derece yapmış Türkçe öğretmenlerine; çeşitli yayınevlerinde halihazırda çalışan yazarlardan, ilahiyat alanında eğitim görmüş edebiyat severlere kadar geniş bir yelpazeyi bir arada bulundurmaktadır. Halihazırda siteden bağımsız olarak yayınlanmakta olan Hayal Bilgisi Edebiyat Dergisi’nin okuyucu kitlesi ve www.edebiyathaberleri.com takipçilerinden de oluşan yazar kitlesi bulunmaktadır. Site yalnızca ürün paylaşmakla kalmaz, ürün üretebilecek dimağları da keşfetmeyi hedeflemektedir. Sitede temelinde “haber” ve “habercilik” bulunmaktadır; bu sebeple de gece gündüz haber yapan iki muhabir aktif olarak site için çalışmaktadır. Gündüzleri Ayşe Ünsal, geceleri Cihat Albayrak edebiyat ile ilgili haber yapmaktadır.

3.1.3.4 Okur Profili ve Yorum Potansiyeli Bağlamında www.edebiyathaberleri.com

Sitede yazılara ve duyurulara yorum yapılabilir. Yorumlar gizli kimliklerle yapılabilir, okuyucu ifşa olmadan eleştiride bulunabilir, bu durum okuyucuların eleştiri yaparken çekimser olmamalarını sağlamaktadır. Genellikle yazar kadrosuyla paralel bir okuyucu kitlesine sahiptir. Edebiyattan ve çeşitli sosyal etkinliklerden, yarışmalardan, festivallerden haberdar olmak isteyen okuyucular tarafından sıklıkla ziyaret edilmektedir. Site öncesinden 7 yıllık bir sosyal medya kitlesine sahip olan grup, bu takipçi kitlesini sitenin kurulmasıyla beraber siteye aktarmış; sosyal medya hesaplarından kazandıkları takipçileri okuyucuları konumuna ulaştırmıştır.

3.1.4. www.izedebiyat.com

Site www.alexacom sitesinde dünya sıralamasında 2016 yılı itibariyle 3,422,960. sırada yer almaktadır.

3.1.4.1. Muhtevası

2000 yılında Diren Yardımlı tarafından, “ keyifle okunabilecek, kimsenin sunmadığı, kimsenin cilalayıp törpülemediği, dosdoğru yazarından ve onun hayatından çıkma düpdürüst”⁸⁴ yazılar bulma gayesiyle kurulmuştur. Edebiyat başta olmak üzere pek çok konuda yazıların bulunduğu, tam da gayesine uygun bir site olma özelliği taşımaktadır. “Öykü”, “Roman”, “Eleştiri”, “İnceleme”, Bilimsel, “Deneme”, “Şiir” bölümlerinden oluşmaktadır. Yazarlar üye olurken editörler ile adeta bir “sözleşme” imzalamaktadır. Üye olmadan önce “Editörün Önerileri” kısmını daha sonra da “Yayın İlkeleri” kısmını okuyup onaylamak gerekmektedir. Burada denetimsiz bir serbestlik yoktur. Yazarlar imla kurallarına, edebî unsurlara ve saydamlık ilkeleri vs. gibi ilkelere uydukları sürece istedikleri her şeyi yazıp,

⁸⁴ Deniz Canefe, Kenan Şahin “2003 e-debiyat Yıllığı”,Yay. Haz. Kıvanç Altın Keski, Diren Yardımlı İstanbul, İzlenim Yayınevi, İzdebiyat Kitaplığı,2003, syf.12

paylaşmakta özgürdürler. Sitenin en önemli özelliği 2003 yılında basılan “2003 e-debiyat Yıllığı” isimli kitabıdır. Kitap, bir derginin “edebiyat yıllığı” fikriyle yola çıkmış, sitede aktif olarak yazmakta olan 205 yazardan alınan farklı türlerde 205 yazıdan oluşmaktadır. Yazılar arasından seçmeler ve denetimler yapılarak yayınlanmıştır. Ekrandan kitaba taşınan “yazarlık” serüvenleri açısından önemli bir örnek olup, edebî açıdan oldukça verimli görülmektedir.

3.1.4.2. Düşünce Bağlamında www.izedebiyat.com

Sitenin genel duruşu “özgürlük” ve “sınırsız edebiyat” üzerine kurulmuştur. Bu sebeple de farklı düşüncelerden pek çok insanı bir arada bulundurmaktadır. Tek bir duruşu sitede görmek mümkün değildir; ancak aykırı ve site yöneticilerini rahatsız edecek görüşlere sahip kişiler ayıklanmaktadır. Site “yazar” profili üzerine oturtulmuştur; bu sebeple de düşünceler, fikirler yazarların şahsi fikirleri doğrultusunda ilerlemektedir.

3.1.4.3. Yazar Kadrosu

Her meslekten çeşitli edebiyat severlerin bir arada bulunduğu bir yazar kadrosuna sahiptir. Diğer edebî sitelerden farklı olarak yaş aralığı oldukça yüksektir. 18 yaşından 70 yaşına kadar pek çok yazarın kadrosunda bulunabildiği bir sitedir. Yazarların büyük bir kısmı çok uzun zamandır yazıyla uğraşmaktadır, sitede aktif olarak yazmakla beraber basın- yayın hayatında da yer alan yazarlar ile karşılaşmaktadır. Site, yazı yazmaya yeni başlayan genç edebiyat severler açısından da bir “mektepe” görevi görmeyi de hedeflemektedir. Editörlerin verdiği “yönlendirme” ve “değerlendirme” hizmeti bu açıdan önemli bir işleve sahiptir.

3.1.4.4 Okur Profili ve Yorum Potansiyeli Bağlamında www.izedebiyat.com

16 yıllık bir geçmişe sahip site, eski okuyucusuyla kadim bir “site geleneği” sürdürmektedir. Yeni ve daha “modern” sitelere nazaran daha az ziyaret edilmesine karşın okuyucu profili açısından yaşça büyük ve eğitim düzeyi de genellikle lise ve

sonrası olan okuyucu kitlesine sahiptir. Daha öncesinden siteye bağlı bir forum olarak yönetilmeye çalışılan “yaratıcı yazarlık” forumu kapatılmıştır. Bu forumla amaç; okuyucunun yazım aşamasına dahil olarak, yazar olmak isteyen kişiyi geliştirecek yorumlar yapılabilmesidir. Yeni yazarların yetişmesi açısından da önemli yönlendirmelerde bulunan forum, hedeflerini gerçekleştirememiş; internet üzerinden gerçekleştirilecek “edebiyat mektebi” projesinin denemesi olmaktan öteye geçememiştir. Okuyucu görüş bildirebilir, eğer yazıyı beğenmediyse bununla ilgili sıkıntıyı yazar ve editörler ile paylaşabilmektedir. Ayrıca sitenin “Saydamlık İlkesi” gereği yazıların okunma oranları da açık bir şekilde verilmektedir.

3.1.5. www.hikayeler.net

Site www.alexa.com sitesinde dünya sıralamasında 2016 yılı itibariyle 745,300. sırada; Türkiye sıralamasında 45,462. sırada yer almaktadır.

3.1.5.1. Muhtevası

İnternet dünyasının eski sitelerinden olan www.hikayeler.net 2000 yılında kurulmuştur. Farklı kimliklerin bir arada bulunduğu, ender bulunan bir fikrî ve edebî görüşe sahip, formatı diğer edebiyat sitelerinden farklı ilerleyen bir site olma özelliği taşımaktadır. Sosyal medyadaki farklı ifade biçimlerinden etkilenerek “Twitter” benzeri bir bölüm olan “Kısa Kısa” bölümleri, “Bazen”, “Keşke” gibi tek cümlelik ifade biçimleri, yazarların kendilerine albüm oluşturarak nur cemallerini sergiledikleri “Fotoğraflar” bölümleriyle farklı muhtevası ile göze çarpmaktadır. Her hafta bir konu belirlenmekte ve bu konu üzerine açılan başlıkla yazarlar yazılar yazmaktadır. Üye olunduktan sonra herhangi bir editöryel kısıtlamaya tabi tutulmadan yazılar yayınlanabilmektedir. İmla kuralları da dahil olmak üzere hiçbir kural tanınmamakta, edebî nitelikler göz önünde bulundurulmadan edebî içerik paylaşımı yapıldığı iddia edilmektedir. Çeşitli etkinlik haberlerinin ve yazarlar tarafından çıkartılan kitap tanıtımlarının da aktif olarak sayfada yer aldığı görülmektedir.

3.1.5.2. Düşünce Bağlamında www.hikayeler.net

Site yazarların yazılarını aktif olarak paylaştıkları, kişisel web sayfaları konumundadır. Bu sebeple de site kurucuları tarafından belirlenmiş herhangi bir “misyon” ya da “vizyon” bulunmamakta, genellikle yazarların düşünce dünyası siteyi yönlendirmektedir. Site yazarlarının %90’ı laik, sol bir düşünce yapısına sahip olmakla beraber, edebî saydıkları ürünleriyle siyasi eleştiri yapmaya çalışmaktadır.

3.1.5.3. Yazar Kadrosu

Nevi şahsına münhasır, çoğu 40 yaş üstü, ilkokul ve lise mezunu, emekli yazarlardan oluşmaktadır. Genellikle edebiyat eğitimini tam manasıyla almamış, yazım ve imla konusunda dahi sıkıntı çeken bir yazar kadrosuna sahiptir. Siteye girip, üye olan herkes yazılarını ana sayfada yayınlayabilmektedir. Siyasi paylaşımların çokça yapıldığı sitede, genellikle edebiyat hükümet karşıtı eleştiri aracı olarak görülmekte; hiciv sanatı yapılmaya çalışılmaktadır. Çeşitli meslek gruplarından insanların bir araya geldiği görülmektedir. Örneğin bir kuaför ya da emekli bir işçi burada yazdığı yazılar doğrultusunda kendisini “yazar” olarak addedebilir ve kitap basabilir. Sitenin yazarlarından Gülşen Balcı isimli kullanıcı da bu yazarlardandır. İnternet yayıncılığı üzerinden başlattığı yazarlığı doğrultusunda “Gülümse Kadınım” isimli bir kitap yayınlamıştır. Bu kitap ve bu tür ürünler edebî olarak, daha önce 2.Bölüm’de incelenen “Wattpad” yazılarından “Kötü Çocuk” isimli metinle benzerlik göstermektedir.

3.1.5.4 Okur Profili ve Yorum Potansiyeli Bağlamında www.hikayeler.net

Yazar merkezli sitelerde görülen yazar profilli okuyucu profili bu site için de geçerli olmaktadır. Yorum yapılabilmesi ve bazı yazarların profilleri, yazıları görüntülenebilmesi için üyelik gerekmektedir. Genellikle üyeler arasında yazar-okuyucu ilişkisi ortaya çıkmış, yazarlar aynı zamanda diğer yazarların potansiyel okuyucusu ve takipçisi konumuna oturtulmaktadır.

3.1.6. www.poetikhars.com

Site www.alexa.com sitesinde dünya sıralamasında 2016 yılı itibariyle 6,416,539. sırada yer almaktadır.

3.1.6.1. Muhtevası

Kendisini “şiiir tarihinden nefret eden ilk şair”⁸⁵ olarak nitelendiren Serkan Işın tarafından 2004 yılında “görsel şiiir ve ötesi” sloganıyla “bir blog sitesi” olarak kurulmuştur. Sitenin iddiası “görsel şiiir ve modern sonrası zaman içinden şiiiri görmek”tir. 2003 yılında “Zinhar” adıyla yayınlanan dergi ile Modern Türk Şiiiri’nin İkinci Yeni sonrası “en derli toplu” hareketinin ortaya çıktığına inanmaktadırlar. Sitenin kurucuları amaçlarını şu şekilde açıklamaktadır; “Amacımız şiiirde görselliğin yazı yoluyla değil tipografi yolu ile ikamesini sağlamak ve görselliği bir değer olarak tanımlamaktır. ”Ayrıca; “21. y.y. yaşantısının kodlarını yapı bozumuna uğratarak, şiiir tarihi içinde yeni yollar aramak”⁸⁶ gibi hedefleri bulunmaktadır. “Derli toplu olarak ‘Görsel Şiiir’ veya alanlarını, okura daha tanıdık hale getirmek için kurulmuş, özgür ve açık bir sözlük”⁸⁷ sahibi de olan site, görsel şiiir üretmeyi amaçlamaktadır. 13 yıllık yayın hayatı boyunca pek çok yeni yazara şiiir konusunda yönlendirmelerde bulunmuş, Batı’daki modern şiiir akımları konusunda bilimsel nitelikte ürünler paylaşmıştır. Sade bir tasarımla çok fazla bölümden oluşmayan site, yeni eklenen yazıları Anasayfa’sında paylaşmaktadır. Sitenin popüler yazılarının bulunduğu “Popylir Şeyler” ve site ile alakalı konuların da konuşulduğu, üyelerin genellikle forum gibi kullandıkları “Yeni Tartışmalar” bölümleri bulunmaktadır. Site temel olarak şiiir ve görsel şiiir üzerine kurulmuş olsa dahi, edebiyat ve kültür alanında pek çok noktaya değinen yazılar yazılmaktadır. Söz konusu “görsel şiiir” olduğu için de görselliğe uygun ürünler paylaşılmaktadır. Site içerisinde canlı yayın da yapmayı sağlayan bir bölüm bulunmakta; ancak aktif olarak kullanılmamaktadır. Diğer edebî sitelerden farklı ve daha sade olanaklar sunan site, genellikle kenarda köşede kalmış

⁸⁵(Çevrimiçi) <http://www.poetikhars.com/uye/user1>

⁸⁶(Çevrimiçi) http://tr.poetikhars.wikia.com/wiki/Wiki_Anasayfa

⁸⁷(Çevrimiçi) http://tr.poetikhars.wikia.com/wiki/Wiki_Anasayfa

yazara ve okuyucuya hitap etmeyi hedeflemektedir. Tıpkı yeni bir akım ortaya koyan şair toplulukları gibi, internet siteleri edebî dergi olarak görüp, bir poetika yayınlamış, amaçlarını ve hedeflerini keskin ve iddialı bir dille ortaya koymuşlardır.

3.1.6.2. Düşünce Bağlamında www.poetikhars.com

Modern bir şiir türü olan “Görsel Şiir” bağlamında kurulan site, Modernizm’in gereği olan “bir öncekini yıkarak ilerlemek” mantığına uygun bir duruş sergilemektedir. Kendilerinden önceki her türlü şiir türünü ve düşünce yapısını reddederek, yeni bir şiirin ancak kendileri bağlamında oluşacağına inanmaktadırlar. Şiirde ve edebiyatta yıkıcı, isyankar ve ezici bir yenilik duruşu sergilemeye çalışmaktadırlar. Geleneği, kendinden öncekileri hatta ve hatta modern ve popüler kültürü de reddeden bir duruş sergilemektedirler.

3.1.6.3. Yazar Kadrosu

Kıyıda ve köşede kalmış, yazmaya ve şiire meraklı genç yazarlara “talip” bir site olma özelliğine sahiptir. Üye olduğu taktirde yazar olunabilmekte, ancak sitenin edebî görüşlerine uygun yazılar yazılma zorunluluğu bulunmaktadır. Site genellikle kurucusunun ve çevresinde oluşan genç şairlerin görüşleri üzerinde şekillenmektedir. Sitenin editöryel kısmını da bu durum belirler, site kurucusu aynı zamanda da bir editör konumundadır. Sadece bu site ile sınırlı kalmaz, internetin gücünün basın-yayımdan daha fazla olduğunu düşünerek farklı mecralarda da düşüncelerini dile getirmektedir. Yazarlarının “bilindik” yazarlar olmamasına dikkat eder. Daha önce olmamış olana talip olan site, daha önce tanınmamış olan yazarlarla çalışmaya da taliptir. Modern şiir üzerine çalışmaların yürütüldüğü sitede, “modern şiir” üzerine söz söyleyebilme kabiliyetinde ve eğitim düzeyinde olmak önem arz etmektedir. Site ilk olma, bu konuda ilk defa söz söylemiş yazarlara sahip olma iddiasındadır. Yazarlar genellikle “şiirin geleneksel kırıntılarını çürütme”yi amaçlamış, Türkiye’de görsel şiir alanında “ilk” olmayı hedeflemiş şairlerden oluşmaktadır. İnternetin ilk zamanlarında sitelerin ve forumların yanında basılı dergileri de olan şairler, geleneksel dergiden bulamadıkları ilgiyi modern hayatın

ekranı, internetten bulmuşlardır. Yazarların büyük bir çoğunluğu orta yaşlı, eğitilmiş kimselerden oluşmaktadır.

3.1.6.4 Okur Profili ve Yorum Potansiyeli Bağlamında

www.poetikhars.com

Sitede yazılara yorum yapmak için siteye üyelik gerekmektedir. Okuyucu profili genellikle modern edebiyata meraklı, genç ve orta yaşlı, toplumun sol kesiminden, edebiyat alanında aktif olarak rol alan ya da bu konuda ilgisi bulunan okuyuculardan oluşmaktadır. Sitenin içeriği göz önünde bulundurularak, sitenin sıkı takipçisi ve okuyucusu olabilmek için modern edebiyat alanında en azından bir ön bilgiye sahip olmak gerekmektedir. Sitede savunulan edebî fikir ve dünya görüşü, reddedilenlerin anlaşılması ancak bu konuda bir birikim sahibi olunmasıyla oluşacak bir durumdur. Daha önceki sitelerde olduğu gibi, bu sitede de yazar ve okuyucu profili paralellik göstermektedir. Yazarın hitap ettiği belirli bir kesim vardır, bu kesim tarafından yıllardır okunmaktadır. Okuyucu –belki de konunun kendisine bir beden büyük olduğunu düşünerek- yazara fazlaca müdahalede bulunmaz. Modern yazarın yıpratıcı savunmasından kaçınmak için dahi olsa takip edilse bile müdahalede bulunulmamakta, bu da yazara daha rahat söz söyleme şansı vermektedir.

3.1.7. www.afilifilintalar.com

Site www.alexa.com sitesinde dünya sıralamasında 2016 yılı itibariyle 690,954. sırada; Türkiye sıralamasında 15,641. sırada yer almaktadır.

3.1.7.1. Muhtevası

İsmi Murat Menteş'in "Dublörün Dilemması" adlı kitabında geçmekte olan bir "çete"den esinlenerek verdikleri siteyi 2009 yılında; Murat Menteş, Onur Ünlü ve Emrah Serbes kurmuş; daha sonra "çete" diyerek tabir ettikleri yazar kadrolarını genişletmişlerdir. Site ilk kurulduğunda Murat Menteş, Onur Ünlü, Hakan Albayrak, Samed Karagöz, Alper Canıgöz, Murat Uyurkulak, Emrah Serbes, Murat Zelan,

Gökhan Özcan, Meltem Gürle vs. gibi yazarlar bir arada bulunmaktaydı. Sitenin temellerini atan Murat Menteş ve Samed Karagöz verdikleri röportajlarda siteyi kurmalarının temel sebeplerinden birinin siyasi ya da fikri hiçbir ayırım gözetmeksizin, yazabilen herkesin sitede bulunabilmesi olduğunu ifade etmektedir. “Samed Karagöz Afili Filintalar’ın kuruluş amacını şöyle maddeleştirir:

1. Afili Filintalar’ı, sözü dinlenir, yazdığı okunur kişilerin bir aradalığını önemseydiğimiz için kurduk.
2. Kültür, sanat, düşünce ortamlarındaki saçma sapan ideolojik bölünmelerin önüne geçmek istedik.
3. Biz asla yayılcı bir politika izleyelim, bizden olmayanları yok sayalım, bizim ideolojimize ters olanların yazdıklarını, yaptığı şeyleri görmezden gelelim demedik. Müslümanla ateistin, darvinistle marksistin, liberalle anarşistin arkadaş olmasından daha doğal bir şey görmüyorum ben. ⁸⁸

Site ilk kurulduğunda ses getirmiş, açıldığı ilk hafta kitlenmiş, erişim için sunucu değiştirilmek zorunda kalmıştır. Sitenin bu kadar ilgi görmesinde yazarların popülaritesi ve aktif olarak farklı projelerde yer almalarının yanında, medyada pek çok habere konu olmaları da sebep olmuştur. Kuruldukları zaman “Müslümanla ateistin, darvinistle marksistin, liberalle anarşistin arkadaş olması” görüşüyle yola çıkan ekip, 2013 yılında Türkiye’de başlayan “Gezi Olayları” sebebiyle ayrılıklar yaşamış, kuruluş amaçlarından ve savundukları duruşlarından farklı bir sonuçla yollarına devam etmek zorunda kalmışlardır. İlk ayrılık Murat Uyurkulak’tan gelir. ⁸⁹ Gezi Olayları sırasında Hakan Albayrak ile farklı düşünceleri münasebetiyle bir veda yazısıyla ayrılan Uyurkulak’tan kısa bir zaman sonra Hakan Albayrak ve onun gibi pek çok Yeni Şafak yazarı sitedeki “çete”den ayrılmıştır.

Site basit bir yapıya sahiptir, orijinal bir tasarımı vardır. Bölümler oluşturmak yerine “çete” dedikleri yazar kadrosunun isimlerinin sitenin sol tarafına alfabetik şekilde sıralayarak yazılara ulaşım sağlanmaktadır. Yazılan yazılar ilk

⁸⁸ (Çevrimiçi) <http://huseyincukur.blogspot.com.tr/2011/10/bir-cemaat-projesi-afili-filintalar.html>

⁸⁹ Bkz. (Çevrimiçi) <http://www.milliyet.com.tr/-afilli-filintalar-da-ayrilik/magazin/detay/1722279/default.htm>

paylaşıldığında Anasayfa’da görülmekte, daha sonra yeni bir yazının paylaşılmasıyla beraber aşağı doğru ilerlemektedir.

Yazarların büyük bir çoğunluğu aynı zamanda aktif olarak roman, şiir, senaryo, hikaye, deneme vs. yazmakta olan, çeşitli meslek gruplarından yazarlardır. Sitenin bu yazılarıyla ve projeleriyle paralellik gösteren bir yazı ve yazar portföyü bulunmaktadır. Site aynı zamanda ses ve video dosyalarıyla da desteklenmektedir. İlk yıllarında siteye girildiğinde çalan müzikler okuyucuyu farklı bir atmosfere taşımayı hedeflemiştir. Murat Menteş verdiği bir röportajda site yazarlarından alıntılar yapıldığı 700 sayfalık bir kitap projesinden, Afşin Kum’un şarkılarından oluşan bir albüm projesinden ve Gökhan Özcan’ın fotoğraflarının bulunduğu bir fotoğraf albümüne yazılacak nefis metinlerden bahsetmektedir.⁹⁰ Ancak gelinen noktada bunların gerçekleştirilmediği görülmektedir. “Afili Filintalar Kitap Seti” olarak Murat Menteş’in ve Alper Canıgüz’ün daha öncesinden yazmış oldukları kitaplar satılmaktadır. Site sonrasında, siteyle bağlantılı yeni bir yayın yapılmamıştır.

3.1.7.2. Düşünce Bağlamında www.afilifilintalar.com

Kuruluş zamanında siyasi görüşlerin harmanlandığı, ortak bir “dert” olarak edebiyatın merkeze alındığı bir site, topluluk olmayı hedeflerken; Türkiye’de yaşanan siyasi değişimler sonucunda ayrışmaların site içerisinde de yaşanmasıyla “sol” görüş sitenin merkezine oturtulmuştur. Genellikle yazarlar kendilerini “Komünist” ya da “Solcu” olarak tanıtmaktadır. Yazıların büyük bir çoğunluğunda AK Parti hükümetine ve ülkede yaşanmakta olan çeşitli olaylara ağır eleştiriler yer almaktadır. Şiirlerden, denemelere, hikayelerden, kısa paylaşımlara kadar; yazarların hemen hemen hepsi muhakkak bu konuda bir görüş bildirmişlerdir. Murat Uyrukulak’ın ayrılığı için yazmış olduğu mektuptan da bu siyasi ve fikri duruş görülmektedir.

3.1.7.3. Yazar Kadrosu

www.afilifilintalar.com sitesi temelde yazarlar üzerine kurulmuş bir sitedir. Siteye girildiğinde sola dizilmiş olarak buluna 31 tane yazarın isimlerine tıklanarak

⁹⁰Bkz. (Çevrimiçi) <http://www.haber5.com/roportaj/raconun-edeplisi-afili-filintalar>

yazılarına ulaşılmaktadır. Yazarların edebiyat alanında yoğun çalışmalarının yanında diğer sanat dallarıyla da yakından ilişkileri olduğu görülmektedir. Eğitimli ve edebiyat alanında ürün verebilecek yetkinlikte bir yazar kadrosu olduğu görülmektedir. Romanlarından sıkça söz edilenlerin yanında, Türkiye’de reyting rekorları kırmış – daha önce hiç yapılmamış türde- diziler yapan senaristlerin de yazar kadrosu içerisinde bulunduğu görülmektedir.

3.1.7.4 Okur Profili ve Yorum Potansiyeli Bağlamında

www.afilifilintalar.com

Daha önce de bahsedildiği gibi, yazarların çeşitli projelerde yer almaları, televizyon dünyası da dahil olmak üzere pek çok kültürel ve sanatsal alanda tanınmaları doğrultusunda yakaladıkları bir okuyucu kitlesi bulunmaktadır. Yazarlar yoğun bir siyasi duruş sergilemelerinin yanında, yazarların okuyucularında herhangi bir siyasileşme ve kutuplaşma görülmemektedir. Romanların pek çoğu mutaassıp kesim tarafından, sol kesime nazaran, daha çok takip edilmekte ve bilinmektedir. Burada okuma oranlarının siyasi kesimler arasında farklılığı da önemli bir etken olarak ortaya çıkmaktadır. Okuyucu, yazarın eleştirileri ve siyasi görüşlerinden çok; edebî duruşu ve verdiği ürünün kalitesini denetlemektedir. Genellikle genç kesimin severek takip ettiği bir yazar kadrosudur. 2000 sonrası Türk romanındaki pek çok değişimde etkisi görülen yazarlardan müteşekkil bir yapıya sahip olmaları, 2000 sonrası romanına daha çok hakim olan 90’lar gençliğini cezbetmiştir. Okuyucular da genel hatlarıyla eğitimli ve edebiyata meraklı, popüler kültürden anlamak ve yararlanmak derdinde kimselerdir.

3.1.8. www.egoistokur.com

Site www.alexa.com sitesinde dünya sıralamasında 2016 yılı itibariyle 455,363. sırada; Türkiye sıralamasında 19,619. sırada yer almaktadır.

3.1.8.1. Muhtevası

2011 yılında kurulan blog, bir süre sonra e-dergi formunu kazanmıştır. Habertürk Gazetesi yazarı Gülenay Börekçi tarafından kurulmuştur. Blog ilk zamanlarda yazarın korkusuzca ve herhangi bir sınırlamaya tabi tutulmadan edebiyat, müzik, resim, tiyatro vs. gibi konularda yazılar kaleme alma isteğiyle ortaya çıkmış, daha sonra –yazarın gazeteci olmasının etkisiyle de- Türkiye’de en çok ziyaret edilen edebiyat bloglarından birisi halini almıştır. Kurulduktan bir sene sonra, 2012 yılında Hürriyet Gazetesi’nin düzenlediği ‘Bumerang’ ödülleri arasında yılın “en iyi blogu” ödülünü almıştır. Site kurucusunun hayat görüşüne ve mesleğine uygun bir muhtevaya sahiptir. Börekçi, yapmasa bile, “edebiyatın magazini” olabileceğine inanmakta; farklı yönleriyle, bilinmeyenleriyle edebiyatı ortaya koymaya çalışmaktadır. Gülenay Börekçi verdiği bir röportajında “Okuyucuya tepeden bakmayan, edebiyatı sıkıcı ve hareketsiz bir şey gibi göstermeyen bir edebiyat blogu”⁹¹ hedeflediğini belirtmiştir.

www.egoistokur.com kurulduğu ilk yıllarda “kitaplar ve başka güzel ihtimaller” sloganıyla ortaya çıkmıştır. Yazılar ilk günden beri –internet okuyucusunun uzun yazı okumaya tahammülünün olmayışı sebebiyle- kısa ve kolay okunur yazılmaktadır. Metinlerin içerik olarak haber metnini andırdığı söylenebilir. Sitenin sol köşesinde “ana sayfa”, “g noktası”, “çocuk kitaplığı”, “yangında ilk kurtarılacaklar”, “bir zamanlar teknoloji”, “güzel & tuhaf”, “tadımlık” bölümleri yer almaktadır. Cinsel bir çağrışımla ‘kadını’ simgelediği ve yazarın (Gülenay Börekçi) isminin baş harfinin “G” olması sebebiyle, sadece Gülenay Börekçi ’nin yazılarının bulunduğu bölüme “g noktası” ismi verilmiştir. Sitede genellikle haber ve denemeye yer verilmiş, çocuk edebiyatı için özel kategoriler oluşturulmuştur. Feminist kategoriler de dikkat çekmektedir. Kurucunun ve yazarların “cinsiyetçi toplum”a karşı takındıkları “cinsiyetçi” (kadını ön plana çıkartarak meta haline getirme durumu) tutum sitenin ilgi çekici özellikleri arasında yer almaktadır.

⁹¹Bkz. (Çevrimiçi) www.derki.com/kitaplik/gulenay-borekci-ile-egoist-okur

3.1.8.2. Düşünce Bağlamında www.egoistokur.com

Sitenin duruşu Afili Filintalar'ın duruşuyla paralellik göstermektedir. Sol düşünce yapısında paylaşımların yanında feminist paylaşımların da sıklıkla yapıldığı gözlemlenmiştir. Kurucusu Gülenay Börekçi 'nin İngiliz ve Amerikan Edebiyatı Bölümü mezunu olması, geleneksel yapıdan uzak, Batı kültürü ve Batı edebiyatıyla benzerlik gösteren ürünlerin sitede yer almasını desteklemiştir. Edebiyatın magazinsel boyutuyla beraber televizyon dizilerinden öğrenilen tarihin kitap kaynağı sayılabilecek pek çok tarihî romanın algısıyla tarihe ve Osmanlı Devri Türk edebiyatına bakılmaktadır. Efsaneleşmiş, yok sayılmış bir Osmanlı Devri Türk edebiyat algısıyla, Batılı olmayan hiçbir değer sitede yer bulamamıştır. Gülenay Börekçi verdiği röportajda kendisine aykırı gördüğü hiçbir içeriğe sitesinde yer vermediğini belirtmiştir.⁹² Sitenin duruşu ve düşünce yapısı kurucusunun ve yazarlarının düşünce ve hayat görüşünü desteklemektedir.

3.1.8.3. Yazar Kadrosu

www.afilifilintalar.com sitesinin yazarları tarafından çokça desteklenmiş bir site olma özelliğine sahip olan www.egoistokur.com, ara ara da olsa bu sitenin yazarlarını -geçici yazılarla- yazar kadrosuna dahil etmiş, bu yazarların okuyucu kitlesinin de ilgisini çekmeyi başarmıştır. Tolga Meriç, Gökçe Gökçeer, Semih Büyü, Dilek Atlı, Emine Çaykara, Neslihan Elagöz, Deniz Durukan, Başar Başarır, Burcu Yıldız kurucu Gülenay Börekçi dışında aktif ve düzenli olarak sitede yazıları yayınlanmakta olan yazarlardır. Yazarların geneli ya editördür ya da bir yayınevinde aktif olarak çalışmakta olan gazeteci-yazar olma özelliğine sahiptir. Yazarların basın ve medyada aktif olarak yer almaları sitenin çeşitli yayın kuruluşları tarafından önemsenerek pek çok yerde haber olmasına, bu da reklam ve tanıtım için biçilmiş kaftan olarak görülerek siteye gelir sağlayacak reklamların alınmasına kadar varmaktadır. Genellikle yayınevleri ya da yeni çıkan popüler bir kitabın reklamı ve tanıtımı yapılmaktadır.

⁹² Bkz. (Çevrimiçi) www.derki.com/kitaplik/gulenay-borekci-ile-egoist-okur

3.1.8.4 Okur Profili ve Yorum Potansiyeli Bağlamında

www.egoistokur.com

Editöryel hizmet veren her sitede olduğu gibi www.egoistokur.com ‘da da yapılan yorumlar incelemeyen geçerek yayınlanmaktadır. İsteyen isim vermeden de yorum yapabilmekte; ancak mail adresi muhakkak verilmektedir. Çokça ziyaret edilme iddiasındaki bir e-dergiye nazaran yorumlarla geri bildirim yok denecek kadar azdır. Sessiz ve yazara fazlaca müdahale etmeyen, yazarın konudaki uzmanlığına güvenen bir okuyucu kitlesine sahiptir. Genellikle basın-yayın organlarından, gazetelerden vs. sitenin yazarlarını tanıyan, edebiyatın Batı sonrası ahvaline meraklı, edebiyat haberciliğinin güncel versiyonuna ilgili okuyucular tarafından takip edilmektedir.

3.1.9. www.edebiyathaber.net

Site www.alexa.com sitesinde dünya sıralamasında 2016 yılı itibariyle 175,264. sırada; Türkiye sıralamasında 5,195. sırada yer almaktadır.

3.1.9.1. Muhtevası

Adından da anlaşılacağı üzere edebiyat ile ilgili haberleri, etkinlikleri, kitap tanıtımlarını paylaşmak üzere 2010 yılında kurulmuştur. “Edebiyatın gazeteciliğini yapmak” gibi bir amaçla ortaya çıkmıştır. Ana kadrosu dört kişiden oluşan sitenin genel yayın yönetmeni ve kurucusu Emrah Polat’tır. Polat internet dergiciliğinin önemi ve kolaylığını fark etmesi üzerine, arzu ettikleri gibi bir yayın yapacakları internet dergisi kurma işine girişmiştir. Sitenin bölümleri “Ana Sayfa”, “Arşiv”, “Öneri”, “Serbest Okuma”, “Söyleşi”, “Kitaplar Arasında”, “Video”, “Çocuk Edebiyatı”, “Slayt Gösterisi”, “Etkinlik”, “Ödül”, “Portre”, “Hediye Kitap” olarak tasnif edilmiştir. Site güçlü bir arşiv de oluşturarak e-dergi, e-gazete kulvarında farklı bir yere sahip olmayı da hedeflemektedir. Yazarlarına ve yazılarına sahip çıkmak amacıyla muhakkak kaynak gösterilmesinden yana olmakla beraber pek çok internet kullanıcısı sitenin, içeriği ilk aldığı siteleri paylaşmamasından, bunlarla ilgili herhangi bir kaynak göstererek, bağlantı vermemesinden şikayet etmektedir.

www.edebiyathaber.net sitesi görsellikten yana olan edebiyat meraklılarına hitap etmek maksadıyla edebiyatı görsel bir düzleme taşımanın çeşitli yollarını denemektedir. Yazar kadrosunda profesyonel fotoğrafçı bulundurulması bu konuda büyük bir avantaj sağlamaktadır. İçerik olarak genellikle hikaye, deneme, makale, haber yazısı, gezi yazısı vb. paylaşılmaktadır. Kimi röportaj ve söyleşilerin videoları ya da ses kayıtları paylaşmakta, genellikle görselliğin gücünden yararlanılmaktadır. İnternet okuyucusunun “çok uzun yazı okumama” alışkanlığına uygun, haber metni üslubuyla, didaktik metinlerin siteye hakim olduğu görülmektedir. www.egoistokur.com sitesinde de görülen reklam almak; belirli kesim ve kitapların tanıtımını yapmak durumu bu sitede daha da ileri düzeye ulaşmıştır. Çeşitli yayınevleri ile koordineli çalışmakta olan site, bir kitabın tanıtımını yaptığında o kitabın ilk on sayfasından da tanıtım yazısı sunarak okuyucuya kitabı almak isteyip istemediğini sormaktadır. Cevap olumlu olursa okuyucu çevrimiçi bir kitap mağazasına yönlendirilmektedir.

Sitenin bir de “Fanzin” kategorisi bulunmaktadır. Burada siteden ayrı olarak pek çok yeni yazar edebî içerikli yazılar üretmektedir. Basılmakta olan fanzinlerin sanal bir uzantısı olarak ortaya çıkmıştır. İçerik olarak siteye nazaran edebî açıdan daha zengin sayılabilecek fanzinde, haber dilinden uzaklaşmış, minimal bir edebiyat dergisi havası yakalanmaya çalışılmıştır.

3.1.9.2. Düşünce Bağlamında www.edebiyathaber.net

Sitedeki yazılardan önce, siteye girildiği zaman verilen reklamlardan, tanıtılan kitaplardan dahi sitenin siyasi ve fikri düşünce yapısını anlamak mümkündür. Sol yazarlara ve sol yayınevlerine genellikle ağırlık veren bir e-dergi olma özelliğine sahiptir. Edebiyatı bütünüyle sahiplenme, gereksiz tasniflere girmeme durumu bu site için de geçerli değildir. Edebiyatın Batı’ya yakın olan yüzüyle daha çok ilgili bir site olarak okuyucunun karşısına çıkmaktadır. Emrah Polat verdiği röportajda siteyi şu şekilde tanımlar: “Edebiyat Haber, Oğuz Atay’dan olma Virginia Woolftan doğma bir site. Bazen Kürt, bazen eşcinsel, bazen de sakat oluyoruz, ha bir de Marcos, Marcos’u unutmamalı... Kara kedi uğursuz sayılır ve taşlanır. Buna karşı olduğumuzu belirtmeme bilmem gerek var mı, aynı zamanda

ırkçılığa da karşıyız. Yani sembolümüzün kara kedi oluşu kesinlikle rastlantısal değil.”⁹³ www.edebiyathaber.net de düşünce yapısı ve duruşu ile www.egoistokur.com ile aynı yolu izlemektedir.

3.1.9.3. Yazar Kadrosu

Genel yayın yönetmenliğini Emrah Polat'ın yaptığı sitenin editörü Melike Uzun'dur. Yazar kadrosunda çeşitli meslek gruplarından yazarlar yer almaktadır. Ayrıca “daha çok okunmak” isteyen yazarlar siteye yazılarını göndererek, editörün onayından ve süzgecinden geçtikten sonra yazılarıyla siteye dahil olabilmektedir. Teknik olarak bir edebiyat dergisiyle aynı çalışmaktadır. Dışarıdan yazarların da desteklediği çekirdek bir yazar kadrosu işin hem muhabirlik kısmını, hem de yazı kısmını iletmektedir.

3.1.9.4 Okur Profili ve Yorum Potansiyeli Bağlamında

www.edebiyathaber.net

Paylaşılan içeriklerle eş değer bir hayat görüşüne sahip pek çok okuyucunun ilk tercih edeceği siteler arasında yer almaktadır. Tarafsız bir duruş sergilendiği iddia edilmekle beraber tek bir kesime yönelik paylaşımlarda bulunmaktadır. Paylaşımlara açık ya da gizli isimlerle yorum yapılabilmektedir. Daha önce incelenen sitelerde olduğu gibi bu sitede de editör tarafından bu yorumların incelenmesi ve denetlenmesi durumu söz konusudur. Ancak sitede yorum kısmı fazlaca rağbet görmemiş, okurlardan olumlu ya da olumsuz geri dönüşlere rastlanmamıştır. Okuyucu kitlesi genellikle sol kesimden olmakla beraber tarafsız duruş sergileyen edebiyat severlerin Batı kaynaklı Türk ve dünya edebiyatını takip etmeleri açısından önemli bir kaynak olabilmektedir. İçerik yönetimi açısından önemli bir sitedir.

3.1.10. www.futuristika.org

Site www.alexa.com sitesinde dünya sıralamasında 2016 yılı itibariyle 991,621. sırada yer almaktadır.

⁹³ <http://bianet.org/biamag/kitap--2/140247-fakir-ama-mutlu-bir-dergiyiz>

3.1.10.1. Muhtevası

Fütürizm akımının Türkiye'deki temsilciliği gibi bir işleyişe sahip, modernizmin bir öncekini yıkarak var olma kuralını sindirmiş bir site olma özelliğine sahiptir. “Kinimiz büyük!” sloganıyla “Camdan sarayları yıkmak, çağımızın çürük edebiyatını öldürmek istiyoruz.”⁹⁴ diyerek 1 Ocak 2008 yılında e-dergi hüviyetinde yayın hayatına başlamıştır. “Detritus”, “Serklodyan”, “Tablatura”, “Söyleyiş” bölümlerinden oluşmaktadır. Absürt resimlerin, karikatürlerin, video ve müzik içeriklerinin paylaşıldığı, ilhamını ‘isyan’dan alan içerikler paylaşılmaktadır. 2008 yılında kurulan sitenin düzenli bir arşivi bulunmaktadır.

3.1.10.2. Düşünce Bağlamında www.futuristika.org

Modern düşüncenin bir ürünü olan Fütürizm akımının bir yansıması olan site, genel hatlarıyla sol ve Türkiye’de ayrıştırımacı bir tavır izlemekte olan –Kürtlüğü bir sorun haline getirmiş, “Kürt Sorunu”ndan beslenen- ideolojilere yakın bir duruş sergilemektedir. Kesinlikle gelenekten ve tarihten nefret eder, dini ve geleneği yıkarak bütün düzeni ‘gelecek’ üzerine kurmayı hedeflemektedir.

3.1.10.3. Yazar Kadrosu

Kendilerini “Bizler rahatsızlıkları olan insanlarız. “şeklinde tanıtmakta olan ve birçoğu isimlerini kullanmadan yazan, başka yayınevlerinde rastlanmayan, nevi şahsına münhasır bir yazar kadrosuna sahiptir. Gerçekte kim oldukları, ne iş yaptıkları bilinmemekle beraber; sitenin “Nedir?” kısmındaki tanıtım yazısının sonunda verilen adresle ulaşmak mümkündür. Modernizmden beslenmekte, gelenekten nefret etmek, absürd edebiyatın daha önceki bütün edebî oluşumları, edebî tarihi, edebî kişilikleri yıkacağına; geleceğin edebiyat düşüncesi ve akımı olduklarına inanmaktadırlar. Terör örgütlerini desteklediği bilinen müzik gruplarına bünyelerinde yer vererek, her fırsatta devleti, dini ve geleneği alaycı bir tavırla eleştirmektedir.

⁹⁴ <http://www.futuristika.org/mesela-camdan-saraylarinizi-yikabilirsiniz-ya-da-bu-cagin-curuk-edebiyatini-oldurseniz-e/>

3.1.10.4 Okur Profili ve Yorum Potansiyeli Bağlamında

www.futuristika.org

Sitenin merkezi Türkiye değildir. www.alexa.com adresinde Türkiye’de rank sıralamasına dahi dahil olmamıştır. Ancak dünyanın her yerinden takipçisi mevcuttur Modern edebiyata ve akımlara meraklı pek çok genç ve orta yaşlı okuyucu tarafından takip edilmektedir. Genellikle sistem eleştirisine müsait, düzenden memnun olmayan okuyucuyu cezbetmektedir. Genel hatlarıyla sol kesimden çok fazla okuyucusunun olduğu görülmektedir.

3.1.11. www.edebifikir.com

Site www.alexa.com sitesinde dünya sıralamasında 2016 yılı itibariyle 2,544,570. sırada; Türkiye sıralamasında 64,611. sırada yer almaktadır.

3.1.10.1. Muhtevası

“Edebiyat”, “fikir”, “eylem” iddiasında olan; “Eylem bir kız ismi değildir” sloganıyla ortaya çıkan www.edebifikir.com 2005 yılında Sulhi Ceylan tarafından kurulmuştur. Yazar halihazırda sitenin genel yayın yönetmenliğini yapmakta ve bir yayınevinde yazar ve editör olarak çalışmaktadır. Sulhi Ceylan verdiği röportajda sitelerin de tıpkı edebiyat dergileri gibi bir okul, bir akademi olduğuna duyduğu inançtan bahsetmiş; sitelerinde usta yazarlar ile üniversiteli genç yazarları bir araya getirmelerini bu duruma örnek göstermiştir.⁹⁵ “Ana sayfa”, “Racon”, “Sen de Yaz”, “Derin Yapılanma” gibi bölümlerden oluşmaktadır. Ayrıca “Kategoriler” başlığı altında toplanmış pek çok edebî tür ve görsel-işitsel seçenek bulunmaktadır. Site genel olarak sistematik bir edebiyat dergisinin sanal alemde tezahürü olarak görülebilir. Yazıların edebî yönü, imla denetimi, konuların kültürel doygunluk oranı editöryel hizmetin edebiyat dergileriyle eş değerlilik düzeyini ortaya koymaktadır. Günlük yazılarından gezi yazılarına, eleştirilerden tartışmalara, hikayeden söyleşiye bir edebiyat dergisinde görülmek istenilecek her türlü edebî içeriğin yanında videolar

⁹⁵ Bkz. Sulhi Ceylan, “İnternet Siteleri Bağlamında Sosyal Medya Edebiyatı ve www.edebifikir.com ” 19.04.2016

ve görsel öğelerle de zenginleştirilmiş bir içerikle karşılaşmaktadır. Modern edebiyatın nevelerinin yanında edebiyatı bir bütün olarak algılayan edebiyat görüşüyle geleneksel Türk edebiyatına da çokça telmihte bulunmaktadır. Sitenin işlevi sadece ekranla sınırlı kalmamaktadır. Çeşitli aralıklarla etkinlik düzenleyen site yazarları; okurları ile bir araya gelerek kimi zaman okumalarla yazılarını desteklemekte, kimi zaman da şiir dinletileriyle ruhlara hitap etmeye talip olmaktadır. Sitenin “Racon” bölümü adeta bir manifesto biçiminde kaleme alınmıştır. Bu bölümde www.edebifikir.com şu şekilde anlatılmaktadır: “Edebifikir; ‘insan ülkesinde’ otağ kuran göçebe bir yolcudur. Fikir, aksiyon ve eylem platformu olarak henüz söylenmemiş sözlerin varlığına inanır. Gerektiğinde yumruklarını ve gözyaşlarını bir tohum gibi sokaklara bırakır. Dünyada yer işgal etmenin bedeli vardır. Edebifikir, bunu duyurmanın yükümlülüğünü hisseden bir sitedir. Burası sadece birtakım metinleri okumak için var değildir. Kalplerde ve zihinlerde olanı gözlerde ve bileklerde gösterme çabasındadır. Edebifikir, fikri hareketle mezcetme davasında olan bir yapıyı barındırır.”⁹⁶

3.1.11.2. Düşünce Bağlamında www.edebifikir.com

Sitenin kurucusu Sulhi Ceylan, internet üzerinden yayın yapmanın farklı hayat görüşlerine ve farklı kesimlerden insanlara hitap edilmesi açısından önemli olduğu kanaatinde. Büyük bir kitleye –herhangi bir ayırım yapmadan- hitap etmeye talip sitenin fikir ve düşünce bağlamında sağ kesime yakın olduğu görülmektedir. İslâmî görüşün hakim olduğu sitede bu hayat görüşüne uygun yazılar paylaşılmaktadır. Temele İslâmiyet oturtulmuş, geleneksel medeniyete sahip çıkmak maksadıyla bir araya gelinmiştir. Edebiyat algıları bütündür. Türk edebiyatını kategorize etmeden, bir bütün olarak ele alarak, klasik Türk edebiyatını da sahiplenme, bununla beraber yeniliği reddetmeden, yeniyle de en güzel ürünü ortaya koyma çabası içerisinde oldukları görülmektedir. Site Nuri Pakdil, Cemil Meriç, Rasim Özdenören vs. gibi yazarların “devrim” görüşüne ortak bir görüşle “eylem”de bulunmayı amaçlamaktadır.

⁹⁶ <http://www.edebifikir.com/racon>

3.1.11.3. Yazar Kadrosu

Sitenin aktif olarak kadrosunda bulunan 18 yazarının dışında bir de “Sizden Gelenler” bölümüyle – editörün süzgecinden geçtiği ölçüde- okuyucunun da yazar kadrosuna dahil edildiği bir bölüm bulunmaktadır. Sitenin pek çok yazarı sitenin yazar kadrosuna bu şekilde dahil olmuştur. Başta yorumlar olmak üzere okuyucunun site üzerinde yoğun bir etkisi bulunmaktadır. Bu durum yazar kadrosunu da etkiler. Seçilecek yazarın okuyucu tarafından benimsenmesi site açısından önem teşkil etmektedir. Yazar kadrosu, usta yazarlar ve üniversite öğrencisi henüz “çırak” konumunda yazarlardan meydana gelmektedir. Bu durum sitenin “okul” ya da sosyal medyada bir “akademi” görevi üstlenmesine de katkıda bulunmaktadır. Genç yazarların usta yazarlarla yaptıkları kalemdeşlik daha sonrasında aldıkları olumlu ya da olumsuz eleştiriler yazarlık hayatları açısından önem arz etmektedir. Bu tarz sitelerin en önemli özelliklerinden birisi de budur. Açık ve aleni yazarı eğittiğini haykırmadan yazara yeni mahiyetler kazandırmaktadır.

3.1.11.4 Okur Profili ve Yorum Potansiyeli Bağlamında

www.edebifikir.com

Daha önce de değinildiği gibi site üzerinde okuyucunun etkisi oldukça fazladır. Özellikle Ceylan’ın “fenomen” olarak nitelendirdiği okuyucuların yorumlarından yola çıkarak yeni yazılar kaleme alınmaktadır. Bu da yazarı yönlendirmesi ve geliştirmesi açısından önem arz etmektedir. Siteye yorumlar müstear isimle yazılabilmektedir. Yorumlar üzerinde herhangi bir editör müdahalesi bulunmamakla beraber, ahlaka mugayir ya da onur kırıcı hiçbir yorum sayfaya dahil edilmemektedir. Yapılan yorumlar genellikle yazıları ve yazarları geliştirmek; eleştirmek üzerine kurulmaktadır. Kimi yazıların altında yazıdan daha uzun yorumların yapıldığı, verilen yazının genişletilmiş biçimde okuyucu tarafından yazarından daha iyi ortaya konulduğu görülmektedir. Genellikle üniversite öğrencileri tarafından çokça ziyaret edilen site, görüş ayrımı yapmaksızın – hayat görüşlerine tasallut edilmediği ölçüde- her kesimden okuyucuya hitap etmektedir.

3.1.12. www.simitcay.com

Site www.alexa.com sitesinde dünya sıralamasında 2016 yılı itibariyle 8,201,028. sırada yer almaktadır.

3.1.12.1. Muhtevası

Site başlarda bir forum biçiminde olmakla beraber, gördüğü ilgi doğrultusunda e-dergi biçimine kavuşmuştur. Geleneksel Türk edebiyatı ve Osmanlı devri Türk edebiyatına da sitede yer verilmekte; bununla beraber modern edebiyatın yeni türlerini de bünyesinde barındırmaktadır. Genel olarak ciddi edebiyat bilgi sitesi izlenimi veren site, haber verme, etkinlik düzenleme gibi işlemlere de sahiptir. “Ana sayfa”, “Araştırma”, “Dergimizden”, “Divan Edebiyatı”, “Duyurular”, “Edebiyat Sözlüğü”, “Haberler” bölümlerinden oluşmaktadır. Sitenin “Edebiyat Sözlüğü” bölümü edebiyat ile ilgili terimlerin tanımlandığı bölümdür. “Araştırma” bölümünde ise belirlenen bir konuda edebiyat ile ilgili araştırmalar yapılmakta, deneme formatında ortaya konulmaktadır. “Divan Edebiyatı” bölümünde divan edebiyatı şairleri, hayatları ve eserleri hakkında bilgi ve örnekler sunulmaktadır. Yeni çıkan romanların tanıtımının yanında tarihî konuların da ele alındığı yazılar yer almaktadır. Site bünyesinde şiir, deneme, hikaye yarışmaları düzenlenmektedir. Okuyucu “Sizden Gelenler” kısmıyla siteye yazı göndererek dahil olabilmektedir.

3.1.12.2. Düşünce Bağlamında www.simitcay.com

Herhangi bir siyasi duruş göstermemekle beraber, edebiyatı bütün olarak algılayan bir yapıya sahiptir. Yazarlarını ve okurlarını siyasi ya da fikri görüşlerine göre tasnif etmemektedir. Genel olarak ortak hedefleri edebiyat olan insanların bir arada bulunduğu bir platform olma özelliğini taşımaktadır.

3.1.12.3. Yazar Kadrosu

Sabit yazar kadrosunun yanında, okuyucunun da yazılarını göndererek dahil olduğu bir yazar kadrosu bulunmaktadır. Genellikle edebiyata ilgili, araştırmalarda

bulunan ve edebî bir eğitime tabi tutulmuş olduğu metinlerin içeriklerinde ortaya konulan yazar profili bulunmaktadır.

3.1.12.4.Okur Profili ve Yorum Potansiyeli Bağlamında

www.simitcay.com

2016 yılı itibariyle sadece Facebook üzerinden üye alan site, üyelerine yorum yapma ve yorumları okuyabilme ayrıcalığı sunmaktadır. Yorumlar üyeler dışında dışarıdan gelen okuyucular tarafından okunamamaktadır. Okur profili ile yazar profili benzerlik göstermektedir.

3.1.13.www.dunyabizim.com

Site www.alexa.com sitesinde dünya sıralamasında 2016 yılı itibariyle 157,293. sırada; Türkiye sıralamasında 3,780. sırada yer almaktadır.

3.1.13.1. Muhtevası

Edebiyat dergisinden ziyade “kültür haberciliği” yapmayı hedefleyen site 2008 yılından beri yayın yapmaktadır. “Dünyada Kültür”, “Portre”, “Kitap”, “Müzik”, “Sinema”, “Dergi”, “Söyleşi”, “Mercek Altı”, “Gezi – Mekan”, “Etkinlik”, “Alıntı”, “Polemik”, “Mizah”, “Hikmet”, “Yayın Yönetmeninden” bölümlerinden oluşan sitenin Genel Yayın Yönetmeni Asım Gültekin’dir. Yayın yönetmenliğini Mehmet Erken’in, editörlüğünü Ahmet Öztürk’ün üstlendiği site “Dünyada ve Türkiye’de değerli, izzetli, Müslüman kimliği taşımaktan çekinmeyen kültür adamları, yazarlar, âlimler, şehidler, müzik adamları, sinemacılar, şairler, mütefekkirler ile ilgili her türlü güzel gelişmeyi haberleştirmeyi kendine hedef olarak koymuştur.”⁹⁷ Başka bir sitede ya da başka bir mecrada yayınlanmamış, özgün içerikleri paylaşmakta; yazarlarına yaptıkları -7. haberden sonra- düzenli olarak telif hakkı ödeyen site olma özelliğine sahiptir. “ “Önemli Adamlar”, “Baba Kitaplar”, “İyi Müzikler”, “Konuşa Konuşa”, “Yeni Şeyler”, “İyi Haberler”, “Güzel Mekanlar”, “Tartışa Tartışa” gibi onlarca kategoride, dünyadan ve Türkiye’den, binlerce portre,

⁹⁷ http://www.dunyabizim.com/?aType=pages&do=biz_kimiz

kitap değinileri, müzik haberleri, röportajlar yayınlanmıştır. Ayrıca Dünya Bizim önceliklerine uygun videolar ve resimler titizlikle seçilip içerik sürekli zenginleştirilmektedir.”⁹⁸ Sitenin kuruluş amacı edebiyat değildir, ancak edebî içeriğe uygun paylaşımlar da yapılmaktadır. Yayın İlkeleri’nde belirttikleri üzere bazı edebî türler (şiir, öykü) sitede yayınlanmamaktadır.

Habercileri, haber üslubundan uzak, özgün ve samimi bir üslupla yazılarını kaleme almaktadır. Site kültür haberciliğinde farklı bir yaklaşım sergilemektedir. Kültüre ait her unsuru farklı bir dille ve farklı bir bakış açısıyla ele almayı hedeflemektedir. Zengin bir kategorik içeriğe sahiptir. “Devri Alem” kategorisinde yer alan haberler Kuzey Haber Ajansı tarafından TRT için hazırlanan aynı isimli TV programının siteye uygun içeriklerinin yayınlandığı kategoridir. “Mizah” bölümünde edebî yönü baskın mizahi içerikler paylaşılmaktadır. “Olsa Keşke” kategorisinde yer alan “yalan haberler kültür dünyasında olması istenen, temenni edilen haberler yer almaktadır. “Denemedi Deme” bölümünde yer alan denemeler sıkı bir editöryel gözlemden geçirildikten sonra onaylanarak siteye dahil edilen denemelerden oluşmaktadır. “Kalite Dergiler” bölümü geçmişte ve güncel olarak yayınlanmış ya da yayınlanmakta olan dergilerin ele alındığı bölümdür. Edebiyat açısından önem arz etmektedir. Kategori ve bölümler açısından zengin bir içeriğe sahip sitenin bölümlerinin bir kısmı bu şekildedir. Daha önce herhangi bir edebiyat ya da kültür sitesinde görülmeyen, orijinal içeriklere sahip olması bakımından önem arz etmektedir. Geniş bir arşive sahip 8 yıllık bir e-dergi olan www.dunyabizim.com arşiv içeriklerini “Dünya Bizim Ansiklopedisi” bölümünde saklamaktadır. Sitenin sağ üst köşesinde dönmekte olan –diğer haber bandına nazaran daha küçük- haber bandında kültür etkinlikleri, program haberleri yer almaktadır. Burada paylaşılan aylık etkinlik haberleri sürekli yenilenmekte ve değişmektedir.

3.1.13.2. Düşünce Bağlamında www.dunyabizim.com

Kendilerini “Kible ehlinin kardeşliği prensibi altında” bir araya getiren, “Ümmetçilik” görüşüne sahip bir sitedir. Paylaşımlarında Müslüman kültüre katkı

⁹⁸ http://www.dunyabizim.com/?aType=pages&do=biz_kimiz

sağlayarak, ümmetin güzelliklerini ümmetin geleceğine aktarmayı hedeflemektedirler.

3.1.13.3. Yazar Kadrosu

Genellikle gazetecilerden oluşan bir yazar kadrosuna sahip olmakla beraber, editörün onayından geçmek şartıyla, dışarıdan yazarların haberleri ve içerikleri de paylaşılmaktadır. Sitenin fikri, siyasi, İslâmî duruşuna uygun görülen içerikler ve yazarlar siteye dahil edilmektedir. Yayın Yönetmeninden bölümünde Erhan Erken'in kaleme aldığı yazılar yer almaktadır. Yayın Kurulu'nda ise Ahmet Serin, Deniz Baran, Kamil Büyüker, Muaz Ergü, Muhammed Özbey, Mustafa Nezihi Pesen, Mustafa Uçurum, Ömer Yalçınova, Serdar Arslan yer almaktadır.

3.1.13.4.Okur Profili ve Yorum Potansiyeli Bağlamında

www.dunyabizim.com

Yazar profiline uygun okuyucu profili ile karşılaşılmaktadır. Kültüre ve kültürel etkinliklere meraklı okuyucu için Google aramalarında ön sıralarda yer alan bir site olma özelliğine sahiptir. Edebiyat ve kültür alanında tanınabilecek pek çok yazarın "Portreler" kısmında yer alması, yeni isimler tanımak isteyen okuyucuyu siteye yönlendirmektedir. Okuyucu kendi haberini oluşturarak siteye iletebilmekte, böylelikle de yazar kadrosuna dahil olabilmektedir. Sitenin içeriğine uygun görülmeyen "kötü niyetli" yorumlar editör tarafından sitede yayınlanmamakta, takma isimle içeriğe ve siteye uygun "iyi niyetli" yorumlar siteye dahil edilebilmektedir. Okuyucunun siteye etkisi sadece yorumlarla olmaz, haber yapabiliyor olması da bir nevi o sitenin bir parçası olmasını sağlamaktadır.

3.1.14.www.dipnotkitap.net

Site www.alexa.com sitesinde dünya sıralamasında 2016 yılı itibariyle 1,153,136. sırada; Türkiye sıralamasında 28,855. sırada yer almaktadır.

3.1.14.1. Muhtevası

“İyi Edebiyat Okurunun Sitesi” sloganıyla çıkan sitenin amacı kitap tanıtımıdır. 400’den fazla kitabın tanıtıldığı bir “Kitap Kulübü” olma özelliğine sahiptir. “Roman”, “Felsefe”, “Öykü”, “Tiyatro”, “Biyografi”, “Deneme”, “Şiir” bölümlerinden oluşmaktadır. Site aslında Çarşamba günleri toplanmakta olan bir grup Amerikan Koleji mezunu bayanın bir araya geldiklerinde yaptıkları etkinlikleri paylaşmak, kitaplar hakkında önerilerde bulunmaktır. Kulüp üyeleri “Bizim Yazılarımız” bölümünden kendi yazılarını paylaşmaktadır. “Neleri Gerçekleştirdik?” bölümünde gerçekleştirilen etkinliklerin içerikleri paylaşılmaktadır. “İşin Şakası” bölümünde mizahi içerik paylaşılmaya çalışılmaktadır. Siteye Batı’dan haberler de eklenmekte, çeşitli konukların katılacağı etkinlik haberleri duyurulmaktadır. Sadece edebiyat değil, felsefe, psikoloji ve siyaset alanlarında da içerik paylaşımı yapılmaktadır. Etkinlik okumalarında da bu tarz kitaplara yer verilmektedir.

3.1.14.2. Düşünce Bağlamında www.dipnotkitap.net

İzmir Amerikan Koleji mezunu, 40 ile 90 yaş arası laik bayanlardan oluşan bir topluluktur. Genellikle (%90 oranında) yabancı eserlerin okunduğu etkinlikler düzenlenmektedir. Mottoları “Bugün Bizim Olsun!” olan grup, sol görüşlü ve komünist yazarların eserlerine ağırlık vermişlerdir. Batı kaynaklarından beslenen bir düşünce yapısıyla modern ve laik eserleri okumaya ve incelemeye özen göstermektedirler.

3.1.14.3. Yazar Kadrosu

Etkinliklerine katılan okuyucuların yazar olarak sitede de yer aldığı görülmektedir. Sitenin editörü dışında İzmir Amerikan Koleji mezunları ve çeşitli profesörlerin, yazarların da kalem oynattığı bir site olma özelliğine sahiptir.

3.1.14.4.Okur Profili ve Yorum Potansiyeli Bağlamında

www.dipnotkitap.net

Okur profili genellikle Amerikan Koleji eşrafı ve bu düşünceye mensup kesim tarafından takip edilmektedir. Hitap ettikleri kitle çok geniş olmamakla beraber, belirli bir kitle tarafından sıkı takip edilmektedir. Genellikle okuyucu kitlesi 40 yaş üstü kesimden oluşmaktadır. Okuyucu siteye mektup gönderebilmektedir. Ancak yazılara yorum yapılamamaktadır. Sitenin ara yüzü oldukça eskidir. Eski gazetelerin kültür köşesi mantığıyla çalışır ve okuyucu “Bize Yazın” bölümünden siteye mektup yazabilmektedir.

3.1.15.www.kayiprihtim.org

Site www.alexa.com sitesinde dünya sıralamasında 2016 yılı itibariyle 259,224. sırada; Türkiye sıralamasında 8,574. sırada yer almaktadır.

3.1.15.1.Muhtevası

Sloganı “Edebiyatta Kaybolanlara..” olan site Hakan Tunç tarafından 2008 yılında kurulmuştur. Sitenin “Hakkımızda” kısmında site kurucuları siteyi şu şekilde tanımlamaktadır: “Kayıp Rihtim, fantastik, bilimkurgu, distopya – ütopya ve daha nice altkültür kabul edilen edebiyat türlerine gönül vermiş kişileri bir arada toplamayı amaçlayan bir internet sitesi, hatta bir siteden daha fazlası, başlı başına bir sergüzeştir.”⁹⁹ Tanımına uygun bir içeriğe sahiptir. Genellikle fantastik edebiyat, bilimkurgu ve polisiye türlerinde eserler incelenmekte ve bu türe uygun edebî metinler üretilmektedir. “Ana Sayfa”, “Forum”, “Öykü Seçkisi”, “Röportaj”, “İnceleme”, “Tanıtım”, “Proje”, “Okuma Rehberleri”, “Ön Okumalar”, “Kayıp Köşeler” siteye girildiğinde yönlendirmede bulunan bölümlerdir. Site kategori açısından da oldukça zengin bir içeriğe sahiptir. 2008 yılından bu yana aylara göre tasnif edilmiş düzenli bir arşivi bulunan site, bu özelliğiyle e-dergi formatına uygunluk göstermektedir. Youtube’da aktif olarak kullanılan yayın kanalı da bulunmaktadır. Site editörleri tarafından fantastik, bilimkurgu ve polisiye romanları

⁹⁹ <http://www.kayiprihtim.org/portal/hakkimizda/>

detaylı şekilde incelenerek bu kanalda paylaşılmaktadır. Youtube üzerinden yayın yapmak siteler açısından yeni bir uygulama olmasına rağmen, gençler tarafından oldukça rağbet görmüş bir uygulamadır. www.kayiprihtim.org kapsamında kurulmuş forumda üyeler belirlenen temalar çerçevesinde fikir alış-verişinde bulunmakta, tartışmaktadır. Forumda genellikle fantastik edebiyat, bilimkurgu, korku edebiyatı gibi konular çerçevesinde belirlenen temalar üzerinden tartışmalar yapılmaktadır. Forumun en alt kısmında yer alan “Forum İstatistikleri” kısmında forumun ziyaret edildiği zamanda sitede dolaşan üye ve ziyaretçilerin sayısı verilmektedir. 11.05.2016 tarihinde, forumdaki en son verilere göre, 153147 mesaj, 9382 konu gönderen, 8445 üye bulunmaktadır. Siteye en çok giriş 1354 kişiyle 30 Ocak 2013 yılında saat: 00:52’de yapılmıştır. Edebî içerik açısından incelendiğinde sitede belirli başlı edebî türler ön plana çıkmış durumdadır. Hikaye, öykü, roman türlerine ağırlık verilen sitede şiir hemen hemen yok denecek kadar azdır.

3.1.15.2. Düşünce Bağlamında www.kayiprihtim.org

Edebiyat bağlamında bakıldığında, edebiyatı bir bütün olarak algılamaz; geleneksel edebiyattan uzak bir duruş sergilemektedir. Batı kaynaklı bilimkurgu, fantastik ve polisiye türleri ana kaynak olarak belirlemiş, site de bu kaynaklar çevresinde şekillenmiştir. Geleneksel edebiyatla ilgili herhangi bir içeriğe rastlanmamakla beraber, geleneğe ve dini yaşantıya karşı olumsuz bir söylemle de karşılaşmamıştır. Siyasi içerikli ürünlere rastlanılmamış, herhangi bir ayırım üyeler arasında da yapılmamıştır.

3.1.15.3. Yazar Kadrosu

Yazarlar üniversite öğrencileri ile üniversitelerin çeşitli bölümlerinden mezun kalemlerden oluşmaktadır. Haberdan, video içerik editörüne kadar her kategori için özel olarak görevlendirilmiş editörler bulunmaktadır. Siteye gönderilen içerikler bu editörler tarafından seçilmekte, sitenin içeriğine uygun görülen yazılar siteye dahil edilmektedir. Editörler ve yazarlar sitenin içeriğine uygun olarak mitolojik, mistik ve fantastik takma isimlerini kendi isimleriyle beraber kullanmaktadır.

3.1.15.4.Okur Profili ve Yorum Potansiyeli Bağlamında

www.kayiprihtim.org

Okur profili genellikle genç kesimden oluşmakta, orta öğretimden üniversiteye kadar pek çok gencin rağbet ettiği bir site olma özelliği taşımaktadır. Özellikle Harry Potter serisini yakından tanıyan, edebiyat ile fantastik edebiyat sayesinde tanışan genç kesim tarafından ilgiyle takip edilmektedir. Özellikle son dönemde Youtube kanallarının aktifleşmesi ile hitap edilen kitle genişlemiştir. Okur, forum sayesinde editörler ve yazarlarla yakından iletişim kurabilmekte; editörleri ikna edebildikleri takdirde sitenin yazar kadrosuna da dahil olabilmektedir. Sitede yazılara yorum yapılabilmektedir. Yorum kısmı aktif olarak kullanılmamaktadır, ancak okuyucu forum kısmını aktif olarak kullanmaktadır.

3.1.16. www.birfikirdusunce.com

Site www.alexa.com sitesinde dünya sıralamasında 2016 yılı itibariyle 7,386,505. sırada yer almaktadır.

3.1.16.1.Muhtevası

“Zorla dayatılan düşünce kalıplarından sıyrılmak” amacıyla kurulmuştur. Edebî, güncel ve sosyallik iddiasındadır. Olaylara karşı farklı bakış açıları ortaya koymayı hedeflemektedir. “Gündem”, “Edebiyat”, “Fikir Düşünce”, “Sorgulama”, “Kültür Sanat”, “Eleştiri”, “Sizden Gelenler” bölümlerinden oluşmaktadır. “içine atıyon atma...” sloganıyla yayın yapmaktadır. Deneme türünün yoğun olarak görüldüğü sitede edebiyatın her türünden içerik bulmak mümkündür. Konuları genellikle; İslam, aşk, tarih, İslam medeniyeti vs. gibi temalardan oluşmaktadır. İçeriklerde imla hatalarına ve yazım yanlışlarına rastlanmıştır.

3.1.16.2. Düşünce Bağlamında www.birfikirdusunce.com

Metinlerin konularından anlaşılacağı üzere yazarların genel görüşü İslamiyet doğrultusundadır. Sağ görüşlü Müslüman gençlerin bir araya gelerek oluşturdukları sitede genellikle İslam temele oturtulmaya çalışılmıştır.

3.1.16.3. Yazar Kadrosu

Yazarları genellikle gençlerden oluşmaktadır. Sosyal medyada fenomen olanların yanında, kendi isimleriyle yazan yazarları da bulunmaktadır. Genellikle farklı bölümlerde okuyan üniversite öğrencileri bir araya gelmiştir. Yazar kadrosu Edanur Ertunç, Erden Kılıç, Esra Sakanuz, Esra Çelik, Metropolitan, Mücahit Çavdar, M.Mustafa Doğan, Mehmet Zahid, Nurbanu Narmanlı, Sahib-i Kelam, salihcendik, Seyyid Ensar, Yunus Emre Korkmaz'dan oluşmaktadır.

3.1.16.4.Okur Profili ve Yorum Potansiyeli Bağlamında www.birfikirdusunce.com

Yazarların sosyal medya takipçileri okuyucuları halini almıştır. Mutaassıp kesime mensup üniversite öğrencileri tarafından takip edilen bir sitedir. Okuyucular yazarlara kolaylıkla ulaşma imkanı bulmak ister, bu sebeple de yorum bölümü aktif olarak kullanılmaktadır.

3.1.17. www.sanatalemi.net¹⁰⁰

Site www.alexa.com sitesinde dünya sıralamasında 2016 yılı itibariyle 3,251,747. sırada yer almaktadır.

¹⁰⁰ Bkz. Mehmet Nuri Yardım, "Gazeteden Sosyal Medyaya Türk Edebiyatı Konulu Röportaj", İstanbul, 09.01.2016

3.1.17.1. Muhtevası

10 Ağustos 2006 tarihinde Mehmet Nuri Yardım tarafından, edebiyatçıları ve edebiyat severleri bir araya toplamak maksadıyla; edebiyat dergilerinde yazamayan gençlerin şevklerini kırmadan, yazmaya teşvik etmek amacıyla kurulmuş bir sitedir. Edebiyat Sanat ve Kültür Araştırmaları Derneği (ESKADER)'e bağlı olarak faaliyetlerini gerçekleştirmektedir. “Ana Sayfa”, “Eskader”, “Medeniyetimiz”, “Kategoriler” bölümleri siteye ilk girildiğinde yönlendirmede bulunmaktadır. Kategorik açıdan edebî ve tarihî pek çok içeriğe sahiptir. Gezi yazılarından, tarih yazılarına, şiirden tiyatroya edebiyatın ve kültürün her türlü ögesini içinde barındırmaktadır. Bir dernek ile işbirliği halinde çalışması münasebetiyle de pek çok edebiyat okuru ve yazarı tarafından takip edilmekte, etkinlikleri yoğun talep görmektedir.

3.1.17.2. Düşünce Bağlamında www.sanatalemi.net

Merkezinde edebiyat bulunan sitede güncel pek çok konuya rastlanılmaktadır. Genel duruşu münasebetiyle, edebiyatı bir bütün olarak algılar ve geleneksel-dini edebiyatın devamı için çaba harcamaktadır. Mutaassıp sağ kesime yakınlığı gözlemlenmektedir. Türk-İslam medeniyetinden beslenerek geleneksel edebî metinler üretmeye çabalamaktadır.

3.1.17.3. Yazar Kadrosu

Sitenin yazarları arasında öğrencilerden akademisyenlere pek çok farklı yaş grubundan yazar bulunmaktadır. Öğrenciler hocaları ile aynı sütunlarda yazarak, bir nevi “sütun arkadaşlığı” yaparak yetişmektedir. Genellikle farklı mesleklerden yazarlar, çeşitli konularda yazılar kaleme almaktadır. Köşe yazarları edebî manada kemale ermiş, yetişkin yazarlardan oluşmaktadır. Güçlü bir yazar kadrosu bulunan site, vefat eden yazarları adına her sene yarışmalar düzenlemekte, onların adına ödüller vermektedir.

3.1.17.4.Okur Profili ve Yorum Potansiyeli Bağlamında

www.sanatalemi.net

Edebiyata meraklı, İstanbul'daki kültür, sanat ve edebiyat etkinliklerinden haberdar olmak isteyen okuyucular tarafından rağbet edilmektedir. Okuyucular aktif olarak sitenin yorum kısmını kullanmaktadır. Sitede aktif olarak görev alan genel yayın yönetmeni Elif Sönmezışık tarafından metinler ve yorumlar denetlenmektedir. Sitenin içeriğine uygun yorumların yazara ve okuyucuya katkı sağlayacağı düşünülmektedir. Okuyucu kitlesi genç üniversite öğrencilerinden, emekli edebiyat meraklılarına kadar geniş bir yelpazeye sahiptir.

3.1.18. www.karakutu.com

Site www.alexa.com sitesinde dünya sıralamasında 2016 yılı itibariyle 1,406,376. sırada yer almaktadır.

3.1.18.Muhtevası

2004 yılında kurulan “kültür sanat platformu ”dur. Sadece edebiyat ile ilgili değil, kültür ve sanat ile ilgili pek çok içeriğe sahiptir. Siyaset ve sinema da sitede önemli bir yere sahiptir. “Ana sayfa”, “Güncel”, “Forum”, “Öykü-Roman”, “Şiir”, “Kitap Tenkidleri”, “Sinema”, “Galeri”, “Karakutu TV”, “Röportaj” bölümlerinden oluşmaktadır. “Güncel” bölümünde en son yayınlanan yazılar yer almaktadır. “Forum” kısmı alışılmış edebî site forumlarıyla benzerlik göstermektedir. Güncel konuların ve merak edilen kültürel, edebî, tarihî konuların üyeler tarafından oluşturulan başlıklar altında toplandığı ve tartışıldığı görülmektedir. Sitede bir yönetici (admin) bulunmaktadır. Çeşitli bağlantılardan alınan yazılar yöneticinin tercihi göre paylaşılmaktadır. Üyelerin ve yöneticinin yazdığı yazılar da sitede yer almaktadır. Genellikle büyük edebiyat yazarların eserlerinden alıntılar yapılmaktadır. Video, ses ve görselliklerin yoğun olarak kullanıldığı sitede belgesel bağlantıları da fazlaca kullanılmaktadır. Zaman, Radikal vs. gibi gazetelerden alınan röportajların yanında, site yönetimi ve üyeler tarafından yapılan röportajlar da bulunmaktadır.

Sitenin yönetimi, kuruluşu vs. hakkında herhangi bir bilgiyi sitede ya da başka bir mecrada paylaşmamıştır. Yöneticinin ismi dahi bilinmemektedir.

3.1.18.2. Düşünce Bağlamında www.karakutu.com

Yazarların görüşleri sol, komünist bir yapıya sahiptir. Genellikle eleştirel ve muhalif duruş sergilenmektedir. Yazıların içerikleri de genellikle bu doğrultuda olmaktadır; ancak klasik Türk edebiyatından örneklerden de site içerisinde bulmak mümkündür. Kategoriler kısmında her düşünceden ve akımdan yazara rastlanabilir. Net bir tavır sergilenmemekle beraber yazarların duruşu sol görüşe yakın bir profil çizmektedir. Edebî açıdan verimli içeriklere karşılaşılmaktadır. Tanpınar'dan Sezai Karakoç'a, Batı edebiyatından klasik edebiyata kadar içerisinde "edebiyat" barındıran her türlü içerik -estetik bir süzgeçten geçtiği düşünülerek- siteye dahil edilmektedir.

3.1.18.3 Yazar Kadrosu

Temelde bir yönetici çevresinde ilerlemektedir. Üyelerden yardım alınan ya da üyeler tarafından yazılan yazılar nadiren de olsa siteye dahil edilebilmektedir. Büyük yazarların öyküleri, şiirleri, belgeselleri, tiyatro metinleri ve radyo tiyatroları sitede yer almaktadır. Forum aktif olarak kullanılmaktadır. Yazarların sosyal medya hesapları incelendiğinde, muhalif duruş sergileyen; çeşitli sanat dallarıyla ilgili (karikatürist, şair, tiyatrocusu vs.) oldukları gözlemlenmiştir. Site içeriği, kuruluşu ya da yazarları hakkında herhangi bir bilgilendirmede bulunmadığı için, sosyal medya hesapları üzerinden gözlem yapılmıştır.

3.1.18.4. Okur Profili ve Yorum Potansiyeli Bağlamında

www.karakutu.com

Sitenin eski bir site olması sebebiyle, eskiden beri takip eden okuyucu kitlesi bulunmaktadır. İnternet üzerinden sıklıkla etiket oluşturulmasıyla okuyucu internette arama yaparken siteye yönlendirilebilmektedir. Yazılara yorum yapılabilmeyle beraber, yorum kısmı fazla aktif değildir. Forum sahibi diğer edebî siteler gibi,

yorum kısmından ziyade forum bölümleri daha aktif kullanılmaktadır. Site ziyaretçileri Facebook'ta olduğu gibi yazıları beğenebilmektedir. Yazıların altında kaç kişi tarafından okunduğunun sayısı da verilmektedir.

3.2.Basılı Edebî Dergilerin E-Dergi Formları

Edebiyatın güncel taşıyıcılarından ve üreticilerinden olan edebiyat dergileri, zamanın değişkenleri arasında sıkışıp kalmak yerine, zamana ayak uydurarak; edebiyatı taşıyacak yeni alanlarda da var olmanın gücünü bilmelidir. Modern zamanın “bir öncekini yıkararak var olmak” stratejisine karşın, gelenekselliğin her daim bir öncekinin üzerine yeni bir taş koyarak yükselmek ülküsü ile edebiyat dergiciliğini bir üst noktaya taşıyarak internet ortamına aktarmak; edebiyatın internet ortamındaki ahvaline alternatif üretmek olacaktır. Hayatın bugünkü safhasında “Medyada görünür değilseniz, çok güçlü sanat yapıtları yapmışsanız bile görülmez, duyulmaz, bilinmez olursunuz.”¹⁰¹ Edebiyat dergileri de medyada görünür olduğu sürece kaliteli edebiyatı okuyucuya taşıyabilecektir. Tezin kapsamı “e-dergiler” olarak belirlenmiş olması münasebetiyle daha önce sadece internet üzerinden yayın yapmakta olan e-dergiler incelenmiştir. Bu bölümde ise, her ay ya da belirli aralıklarla basılan edebiyat dergilerinden İzdiham Dergisi’nin; basılı haliyle beraber ilerleyen ve müstakil bir e-dergi formunda olan internet sitesi ile Türk edebiyatı açısından önemli görülen basılı edebiyat dergilerinden Türk Edebiyatı Dergisi’nin internet sitesinden örneklendirmede bulunulacaktır.

3.2.1. www.turkedebiyati.com.tr

Site www.alexa.com sitesinde dünya sıralamasında yer almamaktadır. Türk Edebiyatı Vakfı çerçevesinde çıkmakta olan Türk Edebiyatı Dergisi site bağlamında da yine vakıf ile ortak çalışmaktadır. Siteye girildiğinde ilk olarak vakıf çalışmaları verilmekte, dergi için ayrılmış bir kategori bulunmaktadır. Yayınevinden çıkmakta olan kitapların tanıtımı, etkinlik takvimleri vs. gibi haberlerin yanında dergi ile ilgili yeni haberler de site içerisinde sürekli yenilenmektedir. Türk Edebiyatı Dergisi sadece basılı olarak yayın yapmakta, internet üzerinden ilerleyen herhangi bir (ayrı) e-dergi formatı bulunmamaktadır. Bu bölümde ele alınma sebebi ise edebiyat açısından bu denli önemli bir yere sahip derginin internet ortamındaki ahvalini ortaya

¹⁰¹ Mete Çamdereli, “Medyanın Sanatı ya da Medyatik Sanat”, “Üsküdar Dergisi”, İstanbul, 2016, Sayı:2, syf. 17

koymaktır. Bir örnek teşkil etmesi amacıyla Türk Edebiyatı Dergisi'nin internet sitesi ele alınmaktadır. Birçok edebiyat dergisinin aksine Türk Edebiyatı Dergisi, basılı dergiyi internet ortamına aktarmamaktadır. Kimi dergilerin geçmiş sayılarını arşiv amaçlı internet ortamına aktardıkları gözlemlenmiştir. Türk Edebiyatı Dergisi için sitede 2014-2015 yıllarındaki dergilerin bulunduğu bir arşiv oluşturulmuştur; ancak sitede sadece yazıların ve yazarların isimleri yer almaktadır. Burada dergi açısından amaç şu olabilir; derginin birebir ya da sınırlı dahi olsa bir kısmının internet ortamına aktarılması dergi tirajı açısından olumsuz yönde etkilenebilir. Halihazırda derginin kemikleşmiş bir okuyucu kitlesi ve takipçisi bulunmaktadır. Genellikle edebiyat araştırmacılarının takip ettikleri dergi, genç kuşağa ulaşma mahiyetinde kısıtlı kalmaktadır. Gençler üniversiteye gelinceye kadar böyle bir derginin varlığından - genellikle- haberdar olmamaktadır. Derginin içerik olarak akademik yazılara ağırlık vermesi de genç okuyucu bağlamında etkili olabilmektedir. Ancak unutulmamalıdır ki; bir kuşağın dergi anlayışı internet ile sınırlıdır ve bu kuşak bir gün üniversiteli olsa dahi aşınası olmadığı derginin takipçisi olamayacaktır. Bu durum Türk Edebiyatı Dergisi'ne bir şey kaybettirmeyeceği gibi, okuyucu açısından eksiklik olabilir.

3.2.2. www.izdiham.com

Site www.alexa.com sitesinde dünya sıralamasında 2016 yılı itibarıyla 779,202. sırada; Türkiye sıralamasında 26,684. sırada yer almaktadır. Başlarda sadece internet sitesi olarak yayın yapmakta olan İzdiham, bir zaman sonra dergi olarak da çıkmaya başlamıştır. Bülent Parlak ve bir grup arkadaşı tarafından 2006 yılında kurulan site, sosyal medya aracılığıyla gençler tarafından fazlaca rağbet görmüş, 2008 yılında basılı bir dergi halinde çıkmaya başladığında da reklamları yine sosyal medya üzerinden yapılmıştır. Çarpıcı başlıkları, genç şairleri ve yeni yazarlarıyla oldukça ilgi toplamıştır. Sitede dergi içerisine alınmayan yazılar da yayınlanmaktadır. Site, derginin e-dergi'si konumundadır. Esasen www.izdiham.com sitesi dergiden daha evvel var olduğundan, basılı dergi e-derginin basılı dergisi halini almıştır, denilebilir. "Hepimiz Ölecek Yaşayız.." sloganıyla yayın yapmakta olan sitede, güncel edebiyat haberleri, fuar ve etkinlik haberleri de yer almaktadır.

İzdiham okuyucuları tarafından Türkiye'nin çeşitli illerinde "İzdiham Okumaları" gerçekleştirilmektedir. Kurucu ve şairlerin de aralarında olduğu toplantılar düzenlenmekte, Üsküdar'da derginin ismini taşıyan bir de kafe bulunmaktadır. İzdiham Dergisi edebiyata pek çok yeni mahfil kazandıran dergiler arasında gösterile bilinmektedir. www.izdiham.com'da pek çok şair ve yazarın yazıları bulunmaktadır. Sitenin sağ tarafında Batı edebiyatından ve Türk edebiyatından büyük şair ve yazarların isimlerinden alfabetik olarak oluşturulmuş yazar kategorisi bulunmaktadır. "Edebiyat", "Skı Hareketi", "Yazarlar", "İzdiham", "Şiirler", "Kitaplar", "Dergiler", "Röportaj", "Sinema", "Müzik" bölümlerinden oluşmaktadır. Sitenin ilk sayfasında en son eklenen yazılar bulunmaktadır. "Edebiyat" bölümünde edebiyat ile ilgili dünya yazarlarından ve Türk yazarlardan yazılar bulunmaktadır. "Skı Hareketi" açılımı tam olarak bulunmayan bir kısaltmadan oluşan, absürd ve eleştirel bir siyasi parti oluşumu olarak tasarlanmıştır. Hiçbir zaman seçimlere katılmayacağını belirten hareket, siyaseti, kapitalizmi ve pek çok modern sorunu farklı yöntemlerle eleştirmektedir. "Yazarlar" kısmında daha önce de söz edildiği gibi, pek çok büyük yazarın yazıları bulunmaktadır. "İzdiham" bölümünde derginin matbu halinde yayınlanan yazılar yer almaktadır. www.izdiham.com e-dergiden matbu dergiye geçiş örneğiyle, internet edebiyatının önemli bir örneğini oluşturmaktadır.

4.BÖLÜM

Sosyal Medya Kullanıcıları ve Edebiyat

4.1.Edebiyat ve Sosyal Medya Denetim Anketi

İnsan dünyaya geldiği ilk andan itibaren hayatını idame ettireceği, kendini gerçekleştireceği mecralar arar. Yaşamak için, başarılı olmak için, kendisini göstermek için, hakimiyet kurmak için bu alanlarını genişletme çabası içerisine girer. Güçlü olmak, günümüz dünyasında daha fazla kitleye hitap etmekten geçmektedir. Dünyanın bir ucunda olan olayın saniyeler sonra, dünyanın öbür ucunda kınanıyor olması; politikadan ekonomiye, sanattan kültüre pek çok alanda etkili olmaktadır. Baskın kültürün geçişi ve yayılması medyanın gücüyle körüklenmiştir. İnternet ve sosyal medyanın da hayatı çepeçevre sarmasıyla beraber gücün, şöhretin hatta savaşın kaynağı klavyeye dönüşmüştür. Siber savaşların ülkeleri böldüğü günlerde; internet ve sosyal medya, gücü ve kullanımı günden güne artan, insanlığın yeni yaşam alanı halini almıştır.

Global Web Index verileriyle, We Are Social dijital pazarlama şirketi tarafından hazırlanan istatistiklere göre 2015 yılı itibariyle internet kullanıcıları yaklaşık olarak 3 milyar kişiye ulaşmıştır. Bu sayı her geçen yıl artış gösterir. Dünya çapındaki bu artış ve sosyal hayattan Türkiye de payına düşeni almaktadır; Türkiye’de aktif internet kullanıcısı 37,7 milyon olarak belirlenmiştir. Ülke nüfusunun %49’u aktif olarak internet kullanmaktadır. Dünyada 2.08 milyar aktif sosyal medya kullanıcısı bulunmakta ve bu sayı ülkemize 40 milyon aktif sosyal medya hesabı olarak yansımaktadır. Türkiye dünyada sosyal medya kullanımında ve sosyal medyada zaman harcama sıralamasında 11. sırada yer almaktadır. Türkiye’de gün içerisinde internette ortalama 4 saat 37 dakika, mobil internette 2 saat 51 dakika, sosyal medyada ise 2 saat 56 dakika harcanmaktadır. Bir zamanların gözbebeği sayılan televizyon karşısında geçirilen ortalama süre ise Türkiye’de 2 saat 17 dakika olarak belirlenmiştir. Bu durum televizyona ve diğer tüm medya organlarına internet ve

sosyal medya üzerinden ulaşıla bilinmesiyle de alakalıdır. Günümüz dünyasında sosyal medyada olmak, her yerde olmaktır.

Türkiye’de en çok kullanılan sosyal medya ağı –dünyada da olduğu gibi- Facebook olarak belirlenmiştir. Facebook’u WhatsApp, Facebook Messenger, Twitter, Google+ ve Skype takip etmektedir. Sosyal medya hesaplarının %80’i mobil olarak kullanılmaktadır. Akıllı telefonların artmasıyla, erişim ve hız devreye girmiş; 2000 yılından bu yana internet kullanım trafiği her yıl katlanarak artış göstermiştir. 2014 yılı verilerine göre aktif internet kullanımı dünya genelinde 525 milyon artarak %5 artış göstermiştir.¹⁰² Dünya genelinde sosyal medya ağlarını en çok kadınlar kullanmakta; internete erişim sağlayan kadınların %76’sı sosyal ağları aktif kullanırken, bu durum erkek kullanıcılar da %74 olarak belirlenmektedir. Kadın kullanıcılar arkadaşlarıyla iletişiminin %69’unu sosyal ağlar aracılığıyla yaparken, erkek kullanıcılar %54 oranıyla geride kalmaktadır.¹⁰³

İletişimin çağımıza ismini verdiği bir zaman diliminde, hayatın her alanına sirayet etmiş edebiyatın iletişimin ağından sıyrılarak yoluna devam etmesi beklenemezdi. Edebiyat da hayatın her safhasının etkilendiği kadar sosyal medyadan etkilenmekte, sosyal medyayı da etkileyerek ilerlemektedir. Günümüz insanının hayatı, reklamların yaşanan halini almış, medya ise herkesin birbirinin hayatını izlediği şeffaf bir cam olarak hayatları istila etmiştir. McLuhan’ın “Global Köy” kavramından da boyut atlanarak geline son noktada tek bir ekranda toplanmış milyonlarca hayatın, hiçbir süzgeçten geçmeden, mahremiyet ve özel hayat ahlaklarına takılmadan önümüze sürüldüğünü görüyoruz. İnsan, psikolojik olarak kendisini gerçekleştirme, insanlar tarafından takdir görme, en iyi olduğunu hissetme, en iyi hayatı yaşamak gibi normları içerisinde barındırır. Bu psikolojik dürtüler insanları yapıp ettiklerini paylaşmak, olmasa bile olmuş gibi göstermek konusunda mahir bir alana, sosyal medyaya yöneltmiştir.

¹⁰² (Çevrimiçi) <http://wearesocial.com/uk/special-reports/digital-social-mobile-worldwide-2015>

¹⁰³ (Çevrimiçi) <https://www.webtures.com.tr/blog/sosyal-medyada-kadinlar-mi-daha-aktif-erkekler-mi>

Günlük hayatta ev hanımlarının dahi yemek yapmadan önce “günün menüsü ”nü belirlemek üzere şöyle bir göz attıkları bu sanal dünyada kaçınılmaz olarak ilerleyen yeni bir düzen, yeni bir edebiyat vardır. Kabul görsün ya da görmesin, bu edebiyat güncel edebiyatı etkiler ve sosyal medyanın seyrinde de etkili olur. Sosyal medya üzerinden ürün vermek, ürünlerin paylaşılması, pazarının oluşturulması ve satılması bugün popüler kültürün kaçınılmaz getirilerinden biri halini almıştır. Blogların ortaya çıkmasıyla beraber pek çok alanda yeni yazar oluşmuş; bloglardan yemek yapan, gezen, günlük yazan, günlük okuyan hatta anne olmayı öğrenen, sosyal ve fazlaca “bilinçli” yeni bir jenerasyon ortaya çıkmıştır. “Sosyal medya, toplumu daha bilinçli bir hale getirdi mi?” sorusu tartışmaya açık bir konudur, ancak; pek çok yeni dünyanın kapılarını açtığı bir gerçektir. Geline süreçte insan hayatı “Sosyal Medyadan Önce” ve “Sosyal Medyadan Sonra” olarak ikiye ayrılmaktadır. Sosyal medyadan önce; çok okunmanın yolu büyük dergilerden, gazete ve televizyondan geçmekteydi. Edebiyatın kalesi denilebilecek dergilerden birinde yazarların şiiri ya da hikâyesi çıkmalı; yeni yazdıkları bir roman otorite sayılabilecek yayın organlarından birinde anlatılmalı ya da değerlerinin anlaşılması için vefat etmeleri beklenirdi. Hız ve iletişim çağında ise durum çok farklı bir hal aldı. Artık sosyal medyada var olma gücü, tanınma ve okunma sayısı ile bağlantılı olarak ele alınabilir. Popüler kültürle bağlantılı olan bu durum, sosyal medyada olmakla ya da olmamakla kalitenin ölçülemeyeceğiyle de alakalıdır.

Sosyal medyanın ve internetin gücü göz önünde bulundurularak, tarafımızdan gerçekleştirilen “Edebiyat ve Sosyal Medya Denetim Anketi” sonuçları “edebiyat ve sosyal medya” algısının farklı yaş ve eğitim düzeyinde pek çok insanda nasıl tezahür ettiğini ortaya koymayı hedeflemiştir. Anket sosyal medya üzerinden gerçekleştirilmiş; katılımcıların %58,47’sini kadın kullanıcılar, %41,52’sini erkek kullanıcılar oluşturmuştur. Bu oran kadınların sosyal medyadaki aktiflik oranıyla paralellik göstermektedir. Katılımcıların %34,32’si 19-25 yaş aralığında, %31,52’si 26-35 yaş aralığında, %17,91’i 14- 18 yaş aralığında, %10,44 36-45 yaş aralığında ise %5,71 45 yaş üstü kullanıcı %5,71 gibi bir orana sahiptir. Aktif internet kullanımında yaş aralığının belirlenmesi açısından da bu yüzdeler önem arz

etmektedir. Kullanıcılarda eğitim düzeyinin artmasıyla orantılı olarak internette geçirilen süre de artmaktadır. İnternette vakit geçiren kullanıcıların %56,42'si sosyal ağların kendilerine yetmediğini, bu sebeple özel olarak takip ettikleri siteler olduğunu belirtmiştir. Kullanıcılara Türk edebiyatı ile ilgili olup olmadıkları sorulduğunda, katılımcıların %49,72'si "Roman okumaktan öteye geçmem" cevabını vermiştir. Aynı kullanıcılara sorulan "Sadece internet aracılığıyla okuyabileceğiniz bir roman okumak ister misiniz?" sorusuna kullanıcıların %54,37'si "Hayır" cevabını vermiştir. Okuyucuların büyük bir çoğunluğu ekrana bakarak kitap okumanın dikkatlerini dağıtacağına, muhakkak kitap okumak için kitabın ele alınması gerektiğine değinmiştir. Ankete katılan okuyucuların %75,23'ü sevdikleri yazarların eserlerine kolaylıkla internet üzerinden ulaşmak isteyeceklerini belirtmiştir.

Medyada fazlaca popüler olan yazarlardan Cahit Zarifoğlu'nu tanıyıp-tanımadığı sorulan kullanıcıların %67,59'u kitaplar, dergiler ya da okul vasıtasıyla yazarla tanıştıklarını söylerken aynı kullanıcıların %18,69'u daha önce yazarın hiçbir kitabını ellerine almadıklarını ifade etmişlerdir. Yazarın tanınmasında etkili olan unsurlara bakıldığında medya karşımıza çıkmaktadır. Yazarı tanıyanların %16,75'i "Yedi Güzel Adam" isimli TV programı aracılığıyla yazarla tanıştıklarını ifade etmişlerdir.

Kullanıcıların %59,96'sı internet üzerinden şiir okuyup, paylaştıklarını; genellikle şiire ulaştıkları kaynakları baz alarak (bunlar şiiri paylaşan ilk kaynaktır) şiirin doğruluğunu araştırma gereği duymadıklarını bildirmiştir. Şiiri internet sitelerinde ya da sosyal medya ağlarında paylaşan ilk kaynak doğru bir denetlemeden geçirmediğiye, şiir yanlış olarak yayılmakta, kullanıcıların büyük bir çoğunluğu bilginin doğruluğunu denetlemeden paylaşmaya devam etmektedir. Okuyucuların %70,39'u okudukları yazarları değerlendirmelerinde sosyal medya ya da internette yapılan yorumların etkili olmadıklarını, yazarın eserlerini kendi edebi birikimlerine bağlı olarak değerlendirdiklerini belirtmiştir. Günümüz yazarlarının bir kısmının kendilerini tanıtma ve kitaplarını internet ya da sosyal medya yoluyla okuyucusuyla buluşturma yolunda bir çaba harcadıkları görülmektedir. Ancak okuyucuların

%42,27'si daha önce hiç adını duymadıkları bir yazarın eserlerini sosyal medya aracılığıyla tanıyarak almadıklarını söylemektedir. Genellikle daha önceden fikir sahibi oldukları yazarların sıkı takipçisi olmayı tercih etmişlerdir, daha önceden okudukları bir eser sayesinde tanıdıkları yazarların yeni çıkan eserlerini sosyal medya üzerinden takip ederler, ancak yeni bir yazarla tanışma süreçlerinde sosyal medyanın etkisine çok da fazla güvenmediklerini de belirtmişlerdir.

İnternetin gücünün artmasıyla beraber edebi dergilerin de yüzünü ekrana çevirmesi kaçınılmaz bir hal almıştır. Anketi düzenlediğimiz okuyucuların % 65,54'ü herhangi bir edebi derginin internet sitesini aktif olarak takip etmediklerini dile getirir. Bu sonuç anketi cevaplayanların büyük bir çoğunluğunun edebiyat araştırmaları ile yakından ilgili olmamasıyla da ilgili bir durumdur. Yeni çıkan edebiyat dergileri, var oluşlarını ilk olarak sosyal medya mecralarında kanıtlama zorunluluğu duyar. Genç ve aktif okuyucu kitlesine ulaşmak amacıyla Twitter, Instagram, Facebook gibi sosyal medya mecralarında tanıtım paylaşımları ile gelişlerini duyurmaya başlarlar. Yeterli “takipçi” sayısına ulaşan dergi, yeterli “okuyucu” sayısına da ulaşmış demektir. Bu durum olumsuz olarak değerlendirilmemelidir. Yeni bir çağın başladığı kabullenilmeli, çağın gerektiği ağlardan okuyucuya ulaşmanın her türlü yolu denenmelidir. İyi bir dergi ya da yazar için okuyucuya ulaşmak çok da zor olmayacaktır. Kaliteli yazar yazmaya devam edecek, kaliteli okur da kaliteli yazarına sahip çıkma erdemini göstererek bulunduğu her mecradan yazarını okuyacaktır. Bir önceki jenerasyonun dergilerde olmak için harcadığı çaba, yeni jenerasyonda sosyal medyada güçlü olma çabası olarak ortaya çıkmaktadır. Önceleri dergilerde yazan yazarlar, daha sonra çok fazla “tık”lanan edebiyat sitelerinde var olmak için gönüllü olmuşlardır.

Anket katılımcılarının %56,15'i “edebiyatın internet üzerinden yanlış yönlendirilebileceğine” dair görüşleri sorulduğunda çekimser cevap vermişlerdir. Edebiyatın internet ve sosyal medya üzerinden yayılması ve ürün vermesinin denetlenmesi gerektiği görüşü %60,33 ile baskın gelmiştir. Okurlar, sosyal medyanın ya da internetin edebiyatın doğasına zarar vermesine engel olmak istemektedir. Bilir

kişiler tarafından bu edebiyatın denetlenmesi gerektiği konusunda ortak bir görüş vardır.

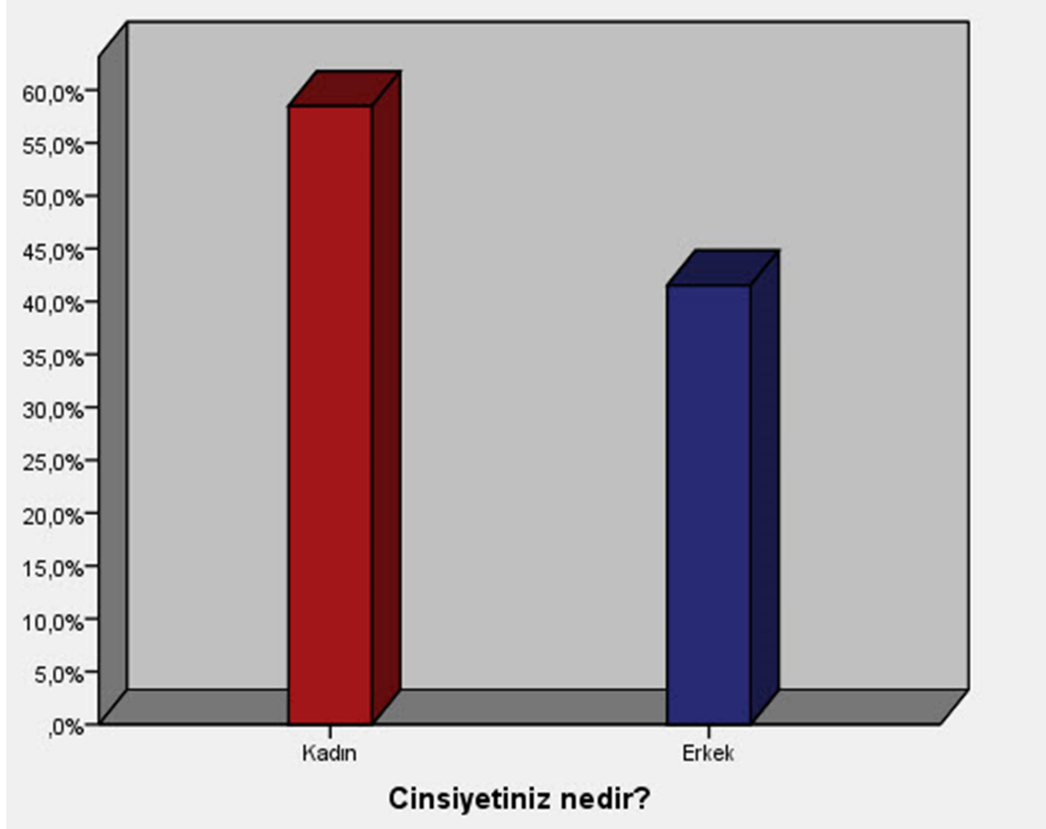
Modern dünyada denetlemenin ve sınırlandırmanın gittikçe imkansızlaştığı bir çağda okuyucuların sahip oldukları güzellikleri korumak iç güdüsüyle edebiyatı internet ve sosyal medyanın etkisinden koruma eğiliminde oldukları da görülür, ancak edebiyatın sosyalliğin bu “ağ”ından kurtulması imkansızdır. Alternatiflerin ortaya konulmasıyla kalitesiz edebiyatın yanında devam eden kaliteli bir edebiyatın da sosyal medyada devam edebileceğini gösteren pek çok örnek ile karşılaşmaktadır. Edebiyatın sosyal mecralarda aktifleşmesinin olumsuzluklarından ziyade olumlu yönlerinin de ele alınması gerekmektedir. Sosyal etkinliklere katılmanın, büyük yazarlarla bir araya gelmenin, “iyi kitaplar okuma”nın da popülerleştiği bir alandan bahsedebiliriz. Genç nesil yaşadıkları her anı “ölümsüzleştirme” eğilimini sosyal medya üzerinden göstermektedir. Bu eğilimle beraber gezdikleri, gördükleri, okudukları, tanıdıkları her türlü güzelliği sosyal medya aracılığı ile paylaşırlar. Sosyal medyanın doğru kullanılması "dijital çağ mensupları"nın edebiyat adına faydasınadır; ama denetlenmeyen malumatfuruşluklarla dolu sosyal ağların gelecek adına hayırlı bir iş yapması mümkün gözükmemektedir.

Ulaşılmazlık engelini ortadan kalkmasıyla beraber şiir, roman, hikaye artık her yerde var olabilmektedir. Bunu şehrin sokaklarına, duvarlarına, okul koridorlarına “#şiirsokakta” şeklinde “hashtag” (etiket) oluşturarak sınırsızlaştırıldığını görülmektedir. “Şiirin her yerde olması şiire zarar verir mi?” sorusu da ayrı bir konu olarak ele alınabilir, ancak gerçek şu ki moda geçici olsa bile edebiyat bakidir. Yüzyıllardır farklı biçimlerde varlığını ortaya koyan edebiyat için sosyal medya ve internet de bir araçtır, her ne kadar popüler kültür ekonomik dayatmalarla edebiyatın araç olmasını körüklemeye çalışsa da edebiyatın doğası bütün saflığıyla sıyrılır ve yüz yıl sonra kültürden aldığı güçle kalitesini ortaya koyar. Edebiyat tarihine baktığımız zaman gazetenin Türk edebiyatı üzerindeki etkilerini görürüz, farklı nevilerin edebiyatımızı şenlendirmesine vesile olmuş, medyanın atası sayabileceğimiz gazete; bizim için sosyal medyaya karşı duruşumuz açısından umut

vericidir. Yanlışa karşı doğru bir duruş sergileyebilecek, doğru alternatifler oluşturmak edebiyatın sosyal medyaya karşı, sosyal medyayla beraber duruşu için yapılacak en kaliteli mukabele olacaktır.

Edebiyatın internet üzerindeki durumu hakkındaki görüşlerin denetlenmesi ve ortaya konulması amacıyla 29/02/2016 tarihinde başlatılıp, 29/03/2016 yılında sona erdirilen “Edebiyat ve Sosyal Medya Denetim Anketi” sonuçları ortaya konulmaya çalışılacaktır. Bir ay boyunca sosyal medya ve internet üzerinden gerçekleştirilen ankete 537 kişi katılım gerçekleştirmiştir. Katılımcıların büyük bir çoğunluğunun edebiyat alanında aktif olarak yer almaması, edebiyat araştırmacılarının dışında, popüler kültüre maruz kalmakta olan okuyucunun edebiyat ve sosyal medyaya bakış açısı bağlamında önem arz etmektedir. Sonuçlar çeşitli şablonlarla ortaya konulmaya çalışılmış, verilerin yorumlanmasında SPSS programı kullanılmıştır.

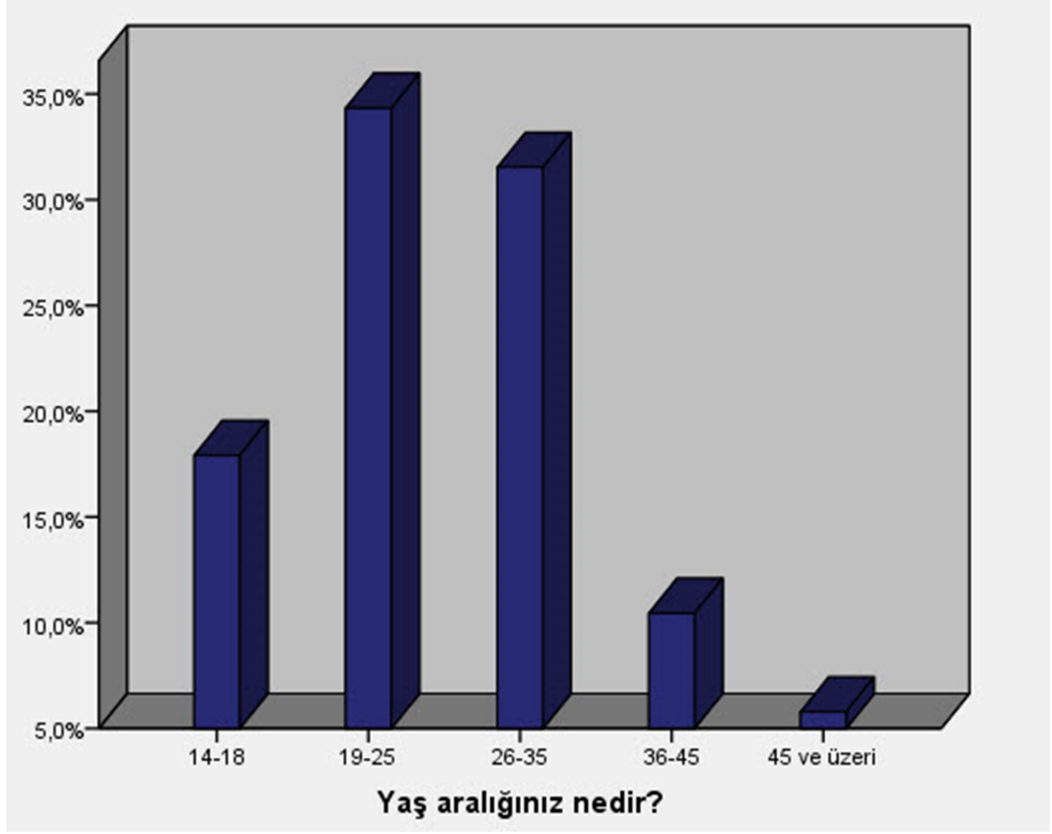
4.2. Edebiyat ve Sosyal Medya Denetim Anketi Şekil ve Tabloları

Şekil 1“Cinsiyetiniz Nedir?”

Kaynak: “Edebiyat ve Sosyal Medya Denetim Anketi”

Sosyal medya ve internet kullanımında da görülen, kadınların erkeklere nazaran daha fazla internet kullanması ankete katılımda da görülmektedir. Kadın katılımcılar erkek katılımcılara göre % 16,95 oranıyla fazladır.

Şekil 2 "Yaş Aralığınız Nedir? "

Kaynak: "Edebiyat ve Sosyal Medya Denetim Anketi"

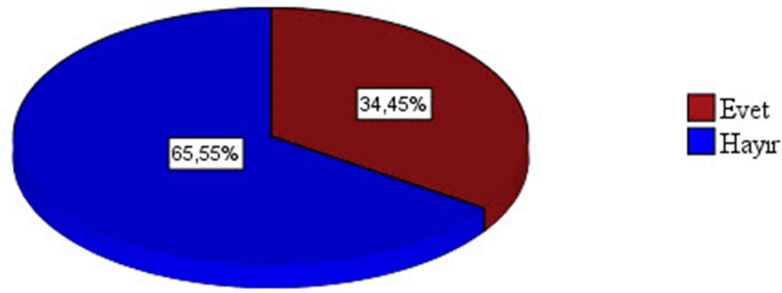
Sosyal medya ve internet kullanımında yaş aralıklarının, jenerasyon farklılıklarının belirlenmesi amacıyla yaş oranları önemli görülmüştür. Ancak elde edilen sonuç internette geçirilen süre ve yaş oranları ile paralellik göstermemektedir. Katılımcılar genellikle akademik bir araştırmaya destek olmak amacıyla anketi doldurmuş, bu konuda ilgili olan yaş aralıklarından daha çok katılım sağlanmıştır. Ankete katılan yaş grupları genel olarak sosyal medya ve internet kullanımı yaş aralıkları ile paralellik göstermemekle birlikte, ankete katılımında yine 40 yaş üstü katılımcının oldukça az olduğu görülmektedir. Bu durum anketin sosyal medya üzerinden gerçekleştirilmiş olmasıyla da alakalıdır.

Tablo 1 Çapraz Tablo “Eğitim Düzeyine Göre Gün Boyu İnternette Geçirilen Süre”
Kaynak: “Edebiyat ve Sosyal Medya Denetim Anketi”

			Gün boyu ortalama kaç saatinizi internette geçiriyorsunuz?					Toplam
			1 saatten az	1-3 saat arası	3-5 saat arası	5-10 saat arası	Bir günün yarısından fazla	
Eğitim düzeyiniz nedir?	İlk-Orta Öğrenim	Sayı	3	3	0	2	1	9
		% Eğitim düzeyiniz nedir?	33,3%	33,3%	0,0%	22,2%	11,1%	100,0%
		% Gün boyu ortalama kaç saatinizi internette geçiriyorsunuz?	4,6%	1,4%	0,0%	2,5%	2,7%	1,7%
	Lise	Sayı	22	47	39	19	11	138
		% Eğitim düzeyiniz nedir?	15,9%	34,1%	28,3%	13,8%	8,0%	100,0%
		% Gün boyu ortalama kaç saatinizi internette geçiriyorsunuz?	33,8%	21,5%	28,5%	24,1%	29,7%	25,7%
	Üniversite	Sayı	31	139	74	48	21	313
		% Eğitim düzeyiniz nedir?	9,9%	44,4%	23,6%	15,3%	6,7%	100,0%
		% Gün boyu ortalama kaç saatinizi internette geçiriyorsunuz?	47,7%	63,5%	54,0%	60,8%	56,8%	58,3%
	Lisansüstü	Sayı	9	30	24	10	4	77
		% Eğitim düzeyiniz nedir?	11,7%	39,0%	31,2%	13,0%	5,2%	100,0%
		% Gün boyu ortalama kaç saatinizi internette geçiriyorsunuz?	13,8%	13,7%	17,5%	12,7%	10,8%	14,3%
Toplam	Sayı	65	219	137	79	37	537	
	% Eğitim düzeyiniz nedir?	12,1%	40,8%	25,5%	14,7%	6,9%	100,0%	
	% Gün boyu ortalama kaç saatinizi internette geçiriyorsunuz?	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	

Eğitim düzeyinde artma görüldükçe, gün boyu internette geçirilen sürede de artış gözlemlenmektedir.

İnternet üzerinden yayın yapmakta olan herhangi bir edebi siteyi takip ediyor musunuz?

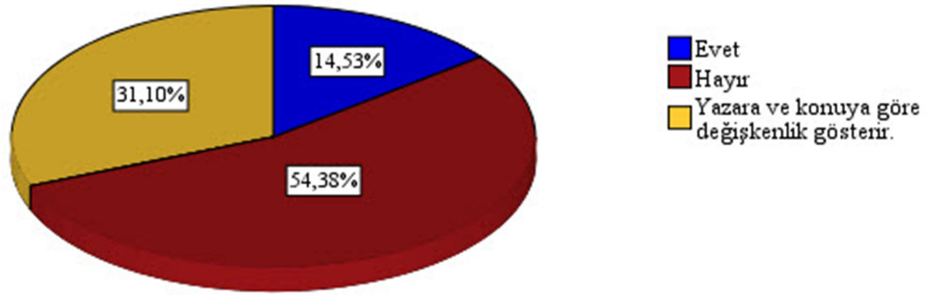

Şekil 3 “İnternet Üzerinde Yayın Yapan Edebi Site Takibi”

Kaynak: “Edebiyat ve Sosyal Medya Denetim Anketi”

Halihazırda aktif olarak basılmakta olan edebiyat dergilerinin ya da e-dergi formatında, internet üzerinden yayın yapmakta olan edebiyat dergilerinin takibini sorgulamak amacıyla sorulan soruya ankete katılım sağlayanların %65,55’i “Hayır” cevabını vermiştir. Edebiyatın internet ortamına sahîh bir şekilde taşınmasında önem arz edebilecek bu tür mecraların ziyaret edilme oranlarının düşüklüğü dikkat çekmektedir. Bu konuda edebiyat sitelerinin daha farklı ve yeni yöntemler denemesi, ilk olarak içerik yönetebilmeyi keşfetmesi önemli görülmektedir.

Sadece internet yoluyla okuyabileceğiniz bir romanı okumak ister miydiniz?

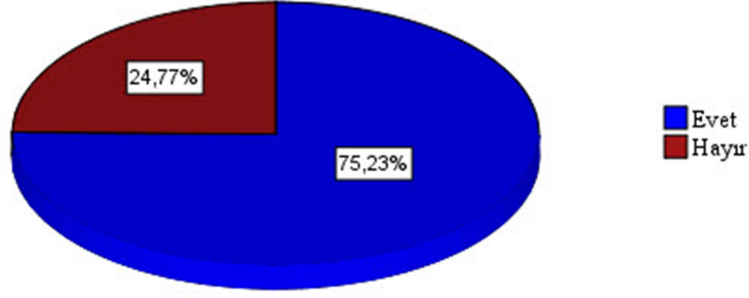

Şekil 4 “Sadece İnternet Aracılığıyla Okunabilecek Roman”

Kaynak: “Edebiyat ve Sosyal Medya Denetim Anketi”

Katılımcıların %54,38’inin “Hayır” cevabını verdiği soru, edebiyatı sadece internete taşımamanın okuyucu açısından nasıl karşılanacağını denetlemek amacıyla sorulmuş, beklenildiği gibi olumsuz cevap alınmıştır. Ankete katılım sağlayanların yaş aralıklarıyla da bağlantılı olan bu durum, kitabın yerini asla sanal alemin alamayacağını ortaya koymasından da önemlidir. Edebiyat ya da sanat ile yakından herhangi bir bağlantısı olmasa bile, okur okuyacağı romanı kitaptan okumayı tercih etmektedir.

Severek okuduğunuz bir yazarın eserlerine internet ortamından kolaylıkla ulaşmak ister misiniz?

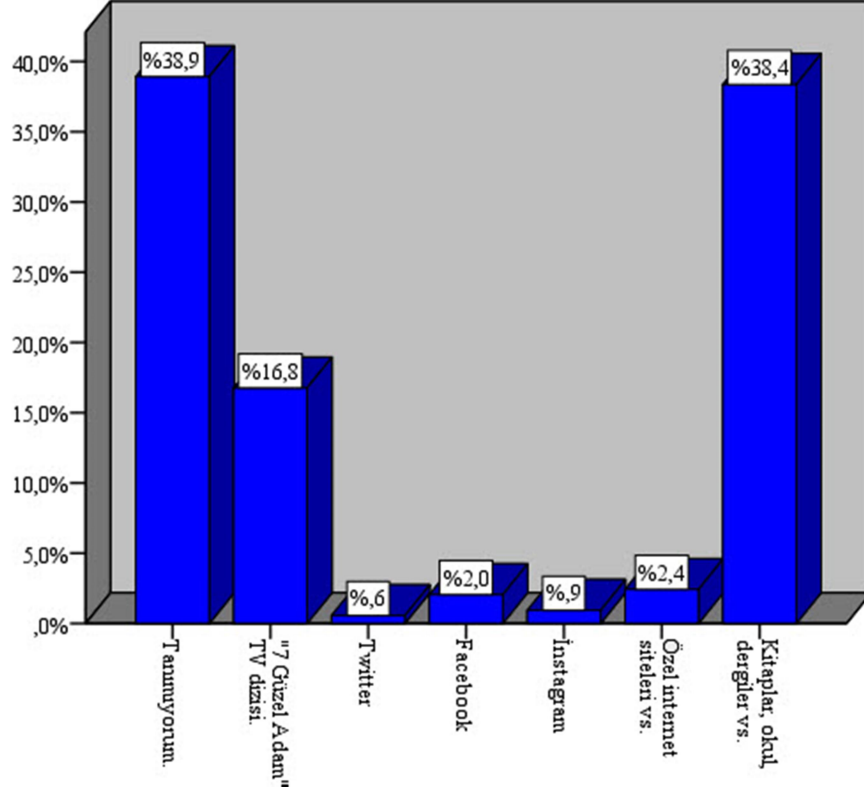

şekil 5“Okunan Bir Yazarın Eserlerine İnternet Üzerinden Ulaşmak”

Kaynak: “Edebiyat ve Sosyal Medya Denetim Anketi”

Katılımcılar, takip ettikleri yazarların eserlerine kolaylıkla internet yoluyla ulaşmayı, onları sosyal medya üzerinden takip ederek daha yakından tanımayı ve onlara daha kolay ulaşarak, kendilerinden biri olduğunu hatırlamayı tercih etmektedir. Sadece internet üzerinden okuyabilecekleri bir romana sıcak bakmazken, sevdikleri yazarlara internet yoluyla ulaşmak okuyucu tarafından olumlu karşılanmaktadır.

Cahit Zarifoğlu'nu tanıyor musunuz? Tanıyorsanız aşağıdakilerden hangisi tanınmanızı sağladı?

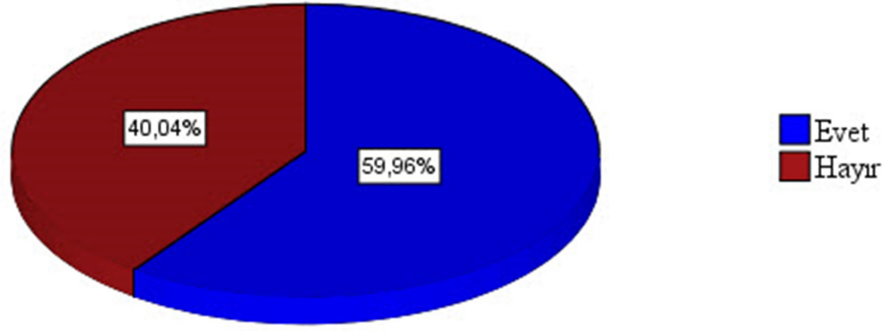

Şekil 6“Popüler Kültür Aracılığıyla Cahit Zarifoğlu’nun Tanınması”

Kaynak: “Edebiyat ve Sosyal Medya Denetim Anketi”

Cahit Zarifoğlu gibi TV programlarına konu olmuş şairlerin tanınmasında etkili olan unsurların ortaya konulması hedeflenmektedir. Katılımcıların %38,9’u Cahit Zarifoğlu’nu tanımazken, tanıyanların %38,4’ü de kitaplardan, okuldan ya da dergilerden tanıdıklarını söylemektedir. Anket katılımcıları baz alındığında %16,8 oranıyla “TV programından tanıma” durumunun da katılımcı sayısına oranla fazla olduğu görölmektedir. Ancak henüz sanatçının tanınmasında sosyal medya TV kadar etkili olamamış, sosyal medyada paylaşılan içeriklerin büyük çoğunluğu TV kaynaklı olmuştur.

İnternet üzerinden şiir okur musunuz?

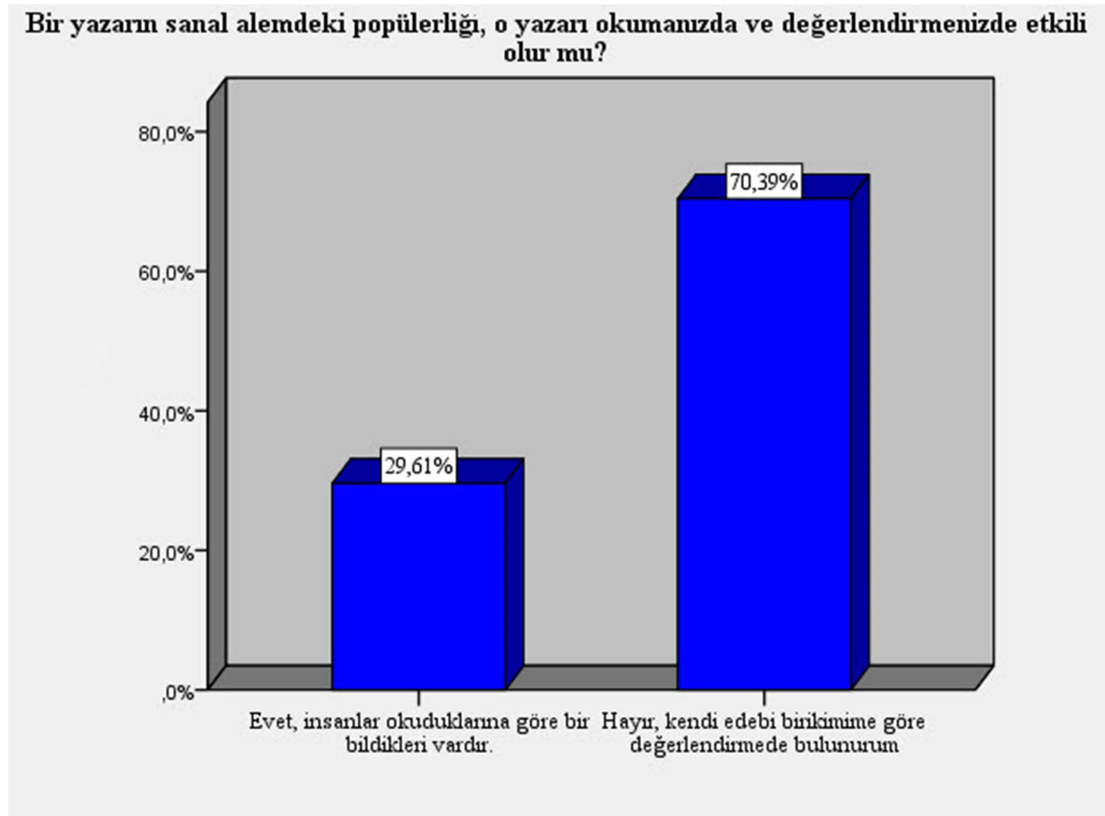
Şekil 7 "İnternet Aracılığıyla Şiir Okuma"

Kaynak: "Edebiyat ve Sosyal Medya Denetim Anketi"

Katılımcıların %59,96'sı internet üzerinden şiir okumaktadır. İnterneti araç olarak görüp, doğru denetleme yapıldığı takdirde internetin şiir kültürünün taşıyıcısı olması açısından önemli bir sonuç elde edilmiş olacaktır.

Şekil 8 “Sosyal Medya Popüleriği ve Yazarın Değerlendirilmesi”

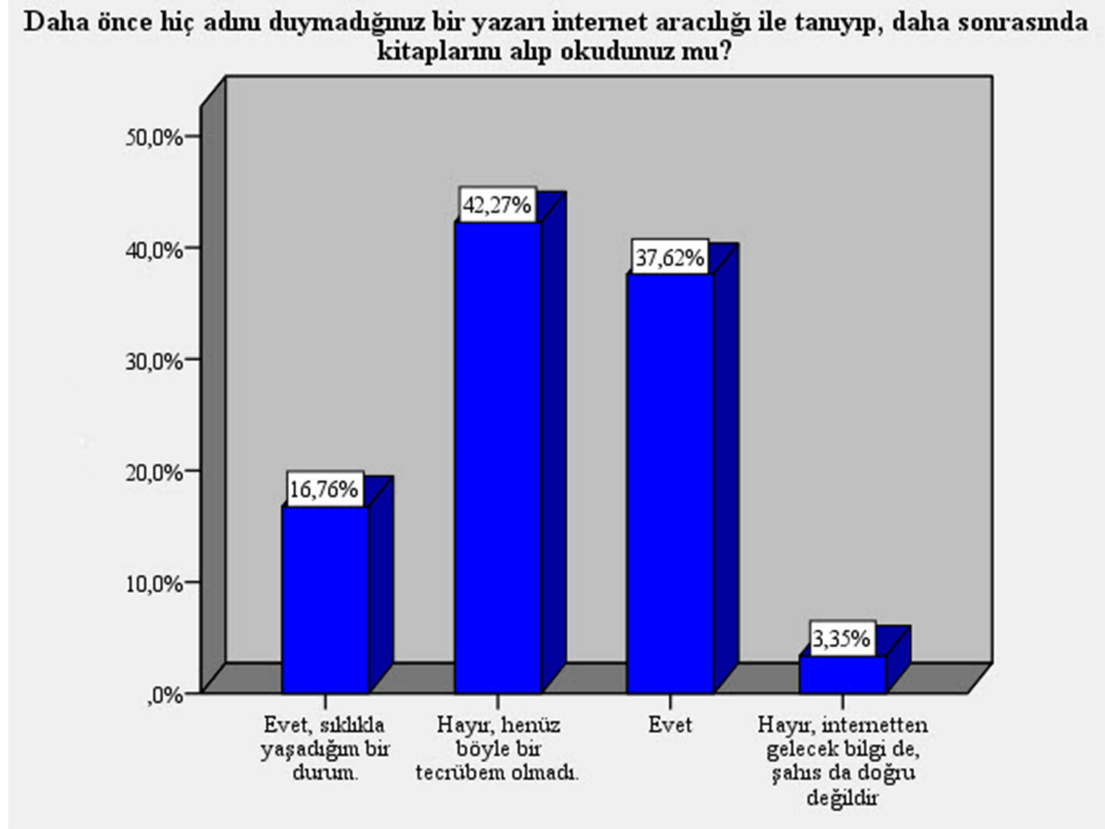
Kaynak: “Edebiyat ve Sosyal Medya Denetim Anketi”

Sanılanın aksine katılımcılar yazarları değerlendirirken yapılan yorumlardan ziyade kendi edebi doyumları ve birikimlerine göre değerlendirmede bulduklarını ifade etmişlerdir. Bir yazarı okuyacakları zaman tavsiyeden yararlansalar dahi, değerlendirecekleri zaman sosyal medyadaki durumları çok fazla dikkate almadıklarını ifade etmektedirler. Ancak; yadsınamaz bir oran olan %29,61 ile insanların tercih ettikleri yazarlara önem veren kesim, sosyal medya popüleriğinin okunma oranlarındaki etkisini ortaya koyması açısından önemlidir.

Şekil 9 “İnternet Aracılığıyla Tanışılan Yazar”

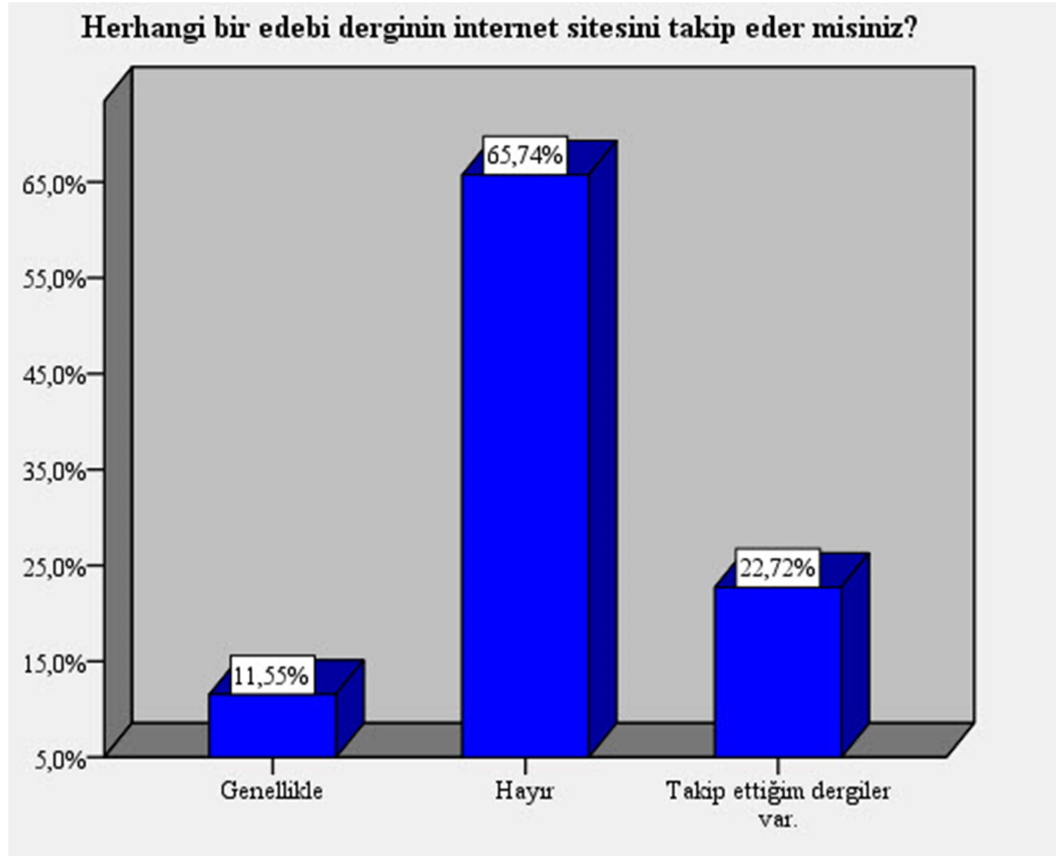
Kaynak: “Edebiyat ve Sosyal Medya Denetim Anketi”

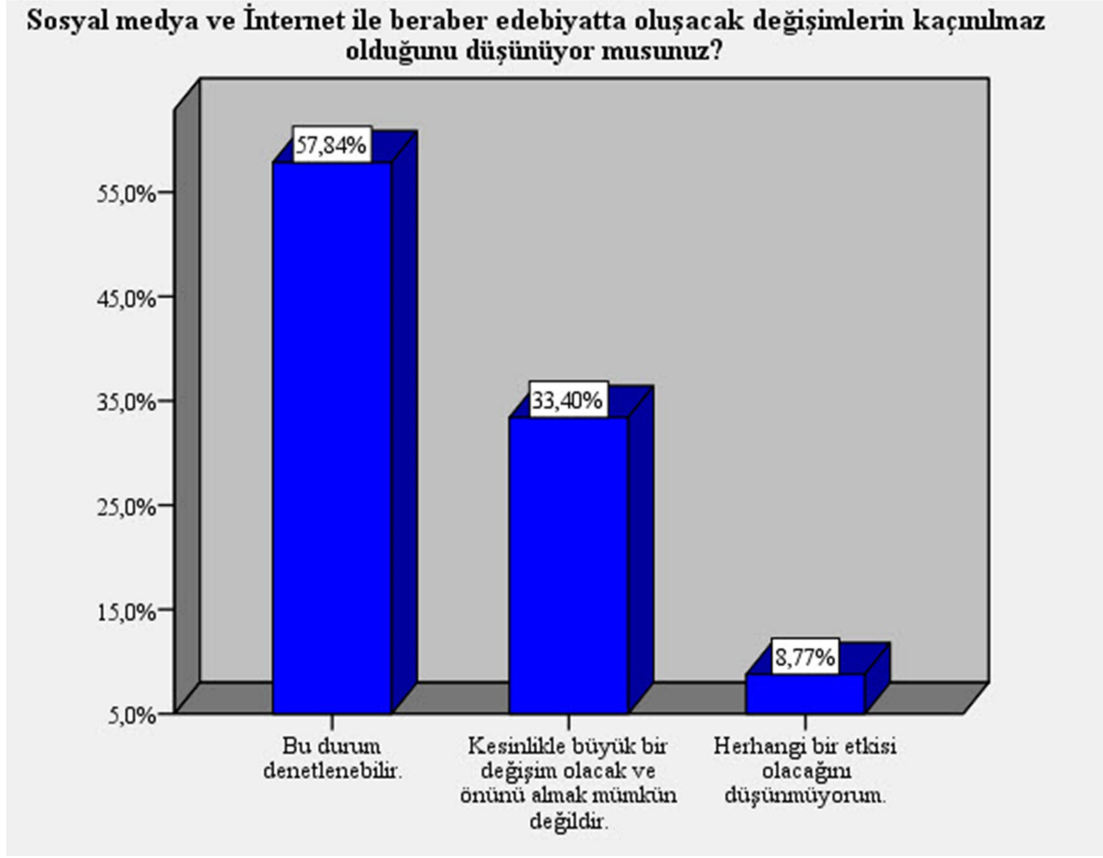
Sosyal medyaya karşı antipatik duruşun denetlenmesi açısından önem arz ettiği düşünülen bir sorudur. Sosyal medyadan gelecek hiçbir bilgiye, hiçbir tavsiyeye önem vermeyen kesim %3,35 gibi bir oran oluşturmaktadır. Sosyal medyaya karşı radikal bir duruşun sergilenmeyişi, sosyal medyanın edebiyat açısından bir aracı olması ve denetlenmesi durumunda toplum tarafından olumsuz karşılanmayacağını ortaya koyabilir. Sosyal medyanın yeni yazarları tanıtması ve “pazarlaması” açısından bakıldığında ise %42,27’lik kesim sosyal medyadan herhangi bir yazarla tanışmadıklarını ifade etmişlerdir. Bununla beraber olumlu cevap veren kesim daha fazladır. Bu da sosyal medyanın yeni yazarların tanıtımındaki etkiyi ortaya koymaktadır.

Şekil 10 “ Edebi Dergilerin İnternet Sitelerinin Popülerliği”

Kaynak: “Edebiyat ve Sosyal Medya Denetim Anketi”

Edebiyatın yeni aracı olarak görülebilecek, modern zamanda kitlelere seslenmenin en etkili yolu sayılabilecek sosyal medya ve internetin edebi siteler tarafından daha aktif kullanılması gerektiğini ortaya koyması açısından önemli bir soru ve sonuç olarak görülmektedir. Edebiyat dergilerinin tirajlarının artmasına engel olmayacağı gibi, tanınarak daha etkili biçimde çoğalmasını sağlayacaktır. Katılımcıların %65,74'ü edebiyat dergilerinin sitelerini takip etmemektedir. Oran katılımcı oranıyla beraber ele alındığında yüksek olduğu görülecektir.

Şekil 11 “ Sosyal Medya Üzerindeki Edebiyatın Denetlenebilirliği”

Kaynak: “Edebiyat ve Sosyal Medya Denetim Anketi”

Sosyal medyanın edebiyata etkisinin kaçınılmazlığı katılımcıların %92’si tarafından kabul görmüştür. Büyük bir çoğunluk bu edebiyatın denetlenebilirliğine inanmaktadır. Katılımcıların büyük bir kısmı da oluşacak değişimin büyük olacağına ve kesinlikle denetlemenin mümkün olmayacağına inanmaktadır.

Tablo 2 Çapraz Tablo “Cinsiyete Göre Gün Boyu İnternette Geçirilen Süre”

Kaynak: “Edebiyat ve Sosyal Medya Denetim Anketi”

			Gün boyu ortalama kaç saatinizi internette geçiriyorsunuz?					Toplam
			1 saatten az	1-3 saat arası	3-5 saat arası	5-10 saat arası	Bir günün yarısından fazla	
Cinsiyetiniz nedir?	Kadın	Sayı	37	127	81	47	22	314
		% Cinsiyetiniz nedir?	11,8%	40,4%	25,8%	15,0%	7,0%	100,0%
	% Gün boyu ortalama kaç saatinizi internette geçiriyorsunuz?	56,9%	58,0%	59,1%	59,5%	59,5%	58,5%	
	Erkek	Sayı	28	92	56	32	15	223
% Cinsiyetiniz nedir?		12,6%	41,3%	25,1%	14,3%	6,7%	100,0%	
% Gün boyu ortalama kaç saatinizi internette geçiriyorsunuz?	43,1%	42,0%	40,9%	40,5%	40,5%	41,5%		
Toplam	Sayı	65	219	137	79	37	537	
	% Cinsiyetiniz nedir?	12,1%	40,8%	25,5%	14,7%	6,9%	100,0%	
	% Gün boyu ortalama kaç saatinizi internette geçiriyorsunuz?	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	

Sosyal medya kullanımında olduğu gibi sosyal medyada ve internette geçirilen sürede de kadınlar erkeklerden daha yüksek bir oranla, %58,5 ile bir günün yarısından fazlasını internette geçirdiklerini belirtmişlerdir.

Tablo 3 Çapraz Tablo “Edebiyata Duyulan İlgisi ve İnternette Geçirilen Sürede Takip Edilen Mecralar”

Kaynak: “Edebiyat ve Sosyal Medya Denetim Anketi”

			İnternette geçirdiğiniz zaman dilimi sadece sosyal medya mecraları (facebook, twitter, instagram, linkedin, wattpad vs.) üzerine mi, yoksa özel olarak takip ettiğiniz özel ya da kişisel siteler mevcut mu?		
			Sosyal medya mecraları yeterli oluyor.	Özel olarak takip ettiğim siteler mevcut.	Toplam
Türk edebiyatı ile yakinen ilgili misiniz?	Roman okumaktan öteye geçmem	Sayı % Türk edebiyatı ile yakinen ilgili misiniz?	118 44,2%	149 55,8%	267 100,0%
	Edebiyat ile ilgili her türlü etkinliği takip eder, İnternet üzerinden paylaşıyorum, ama okunak gibi bir alışkanlığım yoktur. (Sanal Edip)	Sayı % Türk edebiyatı ile yakinen ilgili misiniz?	28 43,1%	37 56,9%	65 100,0%
	Edebiyat alanında ürün verip, araştırma yapıyorum.	Sayı % Türk edebiyatı ile yakinen ilgili misiniz?	31 30,1%	72 69,9%	103 100,0%
	İlgim yok.	Sayı % Türk edebiyatı ile yakinen ilgili misiniz?	57 55,9%	45 44,1%	102 100,0%
Toplam		Sayı % Türk edebiyatı ile yakinen ilgili misiniz?	234 43,6%	303 56,4%	537 100,0%

Türk edebiyatı ile yakından ilgili olan katılımcıların %43,1’lik kısmı sosyal medya mecralarının kendileri için yeterli olduğunu belirtirken, %56,99’u ise özel olarak takip ettikleri siteler olduğunu belirtmektedir. Edebiyat alanında araştırma yapan katılımcıların ise %30,1’i sosyal medyanın yeterli olduğunu, %69,9’u özel olarak takip ettikleri siteler olduğunu söylemektedir. Edebiyat ile hiçbir ilgisi olmayan katılımcıların %44,1’i özel olarak başka siteleri de takip ettiklerini belirtirken, aynı kesimin % 55,9’u sosyal medyanın kendileri için yeterli olduğunu belirtmiştir.

Tablo 4 Çapraz Tablo “Sosyal Medyanın Edebiyatı Yanlış Yönlendirme İhtimali”

Kaynak: “Edebiyat ve Sosyal Medya Denetim Anketi”

			Sizce sosyal medya ve İnternet edebiyatın yanlış yönlendirilmesine sebep olur mu?			Toplam
			Evet	Hayır	Değişkenlik gösterir	
Sosyal medya ve İnternet ile beraber edebiyatta oluşacak değişimlerin kaçınılmaz olduğunu düşünüyor musunuz?	Bu durum denetlenebilir.	Sayı	79	45	186	310
		% Sosyal medya ve İnternet ile beraber edebiyatta oluşacak değişimlerin kaçınılmaz olduğunu düşünüyor musunuz?	25,5%	14,5%	60,0%	100,0%
	Kesinlikle büyük bir değişim olacak ve önünü almak mümkün değil.	Sayı	66	21	92	179
		% Sosyal medya ve İnternet ile beraber edebiyatta oluşacak değişimlerin kaçınılmaz olduğunu düşünüyor musunuz?	36,9%	11,7%	51,4%	100,0%
	Herhangi bir etkisi olacağını düşünmüyorum.	Sayı	13	11	23	47
		% Sosyal medya ve İnternet ile beraber edebiyatta oluşacak değişimlerin kaçınılmaz olduğunu düşünüyor musunuz?	27,7%	23,4%	48,9%	100,0%
		% Sizce sosyal medya ve İnternet edebiyatın yanlış yönlendirilmesine sebep olur mu?	8,2%	14,3%	7,6%	8,8%
	Toplam	Sayı	158	77	301	536
		% Sosyal medya ve İnternet ile beraber edebiyatta oluşacak değişimlerin kaçınılmaz olduğunu düşünüyor musunuz?	29,5%	14,4%	56,2%	100,0%
		% Sizce sosyal medya ve İnternet edebiyatın yanlış yönlendirilmesine sebep olur mu?	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%

Sosyal medya ile beraber edebiyatta oluşacak değişimlerin denetlenebilirliğine inanların %61,8'i edebiyatın sosyal medya aracılığıyla yanlış yönlendirilebileceğine dair soruya çekimser cevap vererek “Değişkenlik Gösterir” demiştir. Değişimin olacağı ve denetlemenin mümkün olmayacağı görüşünde olanların %51,4'ü de sosyal medyanın edebiyatı yanlış yönlendireceğine dair çekimser cevap vermiştir. Katılımcıların geneli %56,2 ile çekimser cevap vermişlerdir.

SONUÇ

Edebiyatın her alanda yer alan etkinliği ve etkileri medyanın sosyal ağında da kendini bir şekilde ortaya koymaktadır. Edebiyat etkilerken etkilenmekte, dilin de uğradığı değişimle yeni bir değişimin içerisine girmektedir. Batı’da ve Doğu’da oluşan tarihi değişimlerle beraber, iletişim araçlarında oluşan ilerlemeler; teknolojinin gelişimi, etkin gücün Batı’ya doğru kayması, siyasi atılımların getirdiği yeni savaşlar ve sonucunda dağılan imparatorluklar; özgürlükçü, demokratik, modern bir sistem vaadiyle yola çıkan yenilikler ve gelinen noktadaki popüler kültürden beslenen Kapitalizm pek çok dengenin kaymasına sebep olmuştur. Yazıya Kur’an-ı Kerim’in yazılı bir metin olması münasebetiyle kutsiyet yükleyen bir medeniyetten, herkesin her şeyi yazabildiği, edebiyatın ve yazının o kadar da kutsal olmadığı bir çağa doğru hızla ilerlenildiği görülmektedir. Osmanlı medeniyetinin son dönemlerinde karşılaşılan gazete, iletişim çağının başlangıcı sayılabilir. Bakıldığı zaman bugünkü sosyal medyadan tek farkı herkesin her şeyi yazabilmesinin mümkün olmayışı, bir denetime tabi tutulmasıdır. Bugünün günlük blog yazıları gibi yayınlanan; daha sonrasında tefrika edilen romanlar yazılmıştır. 2016 yılına gelindiğinde genç kesim tarafından çokça rağbet edilen “Wattpad” uygulamasının da bu tür bir amaca hizmet ettiği görülmektedir. Yaşları 14 ile 25 arasında değişen; genellikle ergenlik çağındaki kız çocukları tarafından takip edilen uygulamanın genel özelliği herkes tarafından üye oluna bilinmesi ve yazıların kimin tarafından yazıldığına hiçbir öneminin olmayışıdır. Yazıyı kaleme alan yazar; 15 yaşında bir lise öğrencisi de olabilmekte, 25 yaşında bir ev hanımı da olabilmektedir. Yazıda herhangi bir kural ve kısıtlama bulunmamaktadır. Bölümler halinde kaleme alınır ve pek çoğu roman formatında yazılır. Daha sonra popüler kültürden beslenen pek çok yayınevi bu yazıları toplayarak, içlerinden en çok okunan ve rağbet gören yazı dizisini kitap haline getirir. Wattpad uygulamasında 170 milyon okuyucu sayısına ulaşarak “Türkiye’nin en çok okunan Wattpad yazarı” ünvanına 2015 yılında Büşra Küçük sahip olmuştur. Büşra Küçük, Kocaeli Üniversitesi’nde Uluslararası İlişkiler Bölümü’nde okumakta olan 20 yaşında bir genç kızdır. “Kötü Çocuk” ismiyle

yayınladığı hikayeleri Ephesus Yayınları tarafından 2015 yılında basılmıştır. Örnekler çoğaltılabilmektedir.

Medya noktasında geline son noktada ise radyo, TV, gazete ve dergi “ana akım medya” olarak adlandırılmaktadır. Medya, yaşanan çağa ismini veren “iletişim”in en önemli aracı olarak ilk gazeteden ve dergiden beri çeşitli değişimlerle var oluşunu sürdürmekte ve iletişime katkı sağlamaktadır. İlk gazetelerin edebiyat yazarları tarafından çıkartılması, genellikle edebiyat, siyaset, fen bilimleri gibi konulara ağırlık verilmesi; hatta ülkede yapılmak istenilen değişimlerin habercisi olarak gazete ve derginin seçilmiş olması tesadüf değildir. Eski bir kültürden yeni bir kültüre ve yaşam tarzına geçerek Batı’yı yakalamaya çalışan dönemin aydınları gazeteyi ve dergiyi kürsüleri olarak kullanmıştır. Gazeteden sonra radyonun Türk toplumunun hayatına girmesiyle yine edebiyat başrolde görülmektedir. Dinlenmesi için sesli tiyatroların yapılması, çeşitli saatlerde kitap okumaları, şiir programları gibi yayımlar da edebiyatı etkilemiş ve değişmekte olan yapıyı topluma aracı olarak sunmuştur. Edebiyat da bütün bu aktarımlar sırasında bir değişime uğramaktadır, tarihin ilk yıllarından beri takip edilmeye çalışılan ve gazetelerin, dergilerin isimleriyle tasnif edilen edebiyat tarihi bu değişimin izlenmeye çalışılmasının bir sonucudur. Radyodan sonra toplumun hayatına giren TV da medyanın bir aracı olarak edebiyattan beslenmiştir. Romanların dizi uyarlamaları buna örnek olarak gösterilebilir. Sosyal medyanın toplumun hayatında boy göstermesiyle beraber yeni bir kültür alanının ortaya çıktığı görülmektedir. Medya ve sosyal medya daima baskın kültürün taşıyıcısı görevini de üstlenmektedir. Teknolojiyi üreten ve dağıtan toplumun kuralları, teknolojiyi satın alan ve kullanan toplumlar için de kaçınılmaz kurallar haline almıştır. Sosyal medya mecralarının devlet eliyle dahi denetlenemiyor oluşu, esasen bu teknolojiyi üreten otoritenin denetlene birliğe karşı duruşu, sınırsızlık ve seküler hayat algısından besleniyor ve bu hayat algısının süzgecinden geçiyor olmasından kaynaklanmaktadır. Popüler kültür başlı başına bu “örgütlü kapitalizm”in hizmetinde çalışmaktadır. Sosyal medya ise popüler kültürün yayılma alanı olarak müsait bir yapıya sahiptir. Herkesin sahnede olduğu, birbirini izlediği, birbirine tavsiyelerde bulunarak reklamlar yaptığı, insan hayatlarının yaşayan reklam panolarına dönüştüğü, görerek almanın en kolay yolu haline geldiği adeta hayatların sosyal medyanın fenomenleri tarafından ithal edildiği bir mecradır. Daha çok kitleye

ulaşmak ve sınırsızca tüketmek üzerine kurulu bir sistem için de sosyal medya nimettir.

Popüler kültür, değersiz bir kültür oluşturarak tüketimin ve alımın daha fazla olmasını sağlamayı hedefler. Bir nevi sömürünün modern bir biçimde, cam ekranların ardından devamı gibidir. Kültürel olarak bu kadar kutsiyetten uzak bir kaynaktan beslenen nesiller sonuç olarak değersiz, kaliteden uzak, anlık istekleri tatmin edici kültürel öğelere rağbet edecektir. Kitapçıların “en çok satanlar” listeleri ile Facebook, twitter, İstagram, Tumblr, Wattpad vs. gibi sosyal medya mecralarının “en çok beğenilen” listelerinin benzerlik göstermesi de toplumun büyük bir kesiminin kültür ihtiyacını kolaylarına gelen kültürel ürünlerden gidermesinden kaynaklanmaktadır. Okuyucu kendisini fazla yormayan, zihnini zorlamadan edebi haz verebilecek ürünlere ve sosyal medyada da bu tür paylaşımlara yönelmektedir.

Sosyal medya psikolojik açıdan herkese “her şey” olabilme imkanı sunmaktadır. Kullanıcı isterse –hiçbir eğitim almadan ve hiçbir kurala uymadan– yazar, fotoğrafçı, aşçı hatta mükemmel bir anne dahi olabilmektedir. Sosyal medyanın mükemmel anneleri ve çocukları sosyolojik açıdan ayrı bir inceleme konusudur. Ancak bu annelerin yazdıkları bloglar ve yaptıkları paylaşımlar sosyal medya yazarının anlaşılması açısından önem arz etmektedir. Sosyal medyada yazarlar da kullanıcılar gibi daima “mutlu” ve “mükemmel” bir yaşama sahiptir. Günlüklerini, gündelik yaşantılarını, hayat tecrübelerini büyük bir mutluluk ile paylaşırlar. Temelinde “paylaşmak” olan böyle bir mecrada kimsenin aslında hiçbir şey paylaşmıyor olması oldukça ilgi çekicidir; çünkü paylaşım yapan kimseler esasen sahipsiz bir paylaşımda bulunmazlar. Şöyle ki annelik üzerine yazılar yazan bir yazarın paylaşımlarına bakıldığı zaman; asla ağlamayan çocukları olan, harikulade bir evliliğe sahip, doğumdan sonra hiçbir psikolojik ve bedensel sıkıntı yaşamamış, daima dinç ve bakımlı, her zaman lüks restoranlar gibi yemekler yapan, çocuklarını en pahalı markaların reklam afişi gibi giydiren, seminerden seminere koşan yeni bir “anne” tipiyle karşılaşılmaktadır. Bu yazarları takip eden, bu yazarlardan “daha az ünlü” diğer anneler ise “kemalât” seviyesi olarak gördükleri bu noktaya ulaşmak için kendilerine ve çocuklarına kısıtlamalar getirmekte, “gibi olma” durumu sadece yazarda değil, toplumun farklı farklı üyelerinde varoluşsal krize sebep olmaktadır.

Elbette her işte olduğu gibi, bu tür yazarlar arasında da bütün samimiyeti ve donanımıyla, temelden yetişerek eserler veren; görsel ve sosyal medyada bulunduğu kadar basın-yayın organlarında da yerini alan yazarlar mevcuttur. Bu yazarlar edebiyatın kaynaklarından edindikleriyle belirli bir tecrübe aktarım seviyesine gelmiş yazarlardır. Sadece internet üzerinden yayın yapanları olmakla beraber, aynı zamanda bir derginin çatısı altında yetişmiş ya da temelden yazarlık ile ilgili deneyimler kazanmış yazarlar da bulunmaktadır. Edebiyat dergilerinin kendini göstermek için vitrin görevi gördüğü zamanlarda, vitrine sığamayan, kendisine buralarda bir yer bulamayan, genç yazarlar için internet yayıncılığı kurtarıcı bir özellik taşımaktaydı. Hala aktif olarak sadece internet üzerinden eserlerini yayınlama imkanı olan pek çok iyi yazar bulunmaktadır. Bunun sebebi edebî dergilerdeki hiyerarşi, dergilere talebin yoğun olması ancak bu talebi karşılayacak sütun ve maddi gücün dergilerde bulunmaması vs. olarak görülmektedir.

İnternet ve sosyal medya aracılığıyla yayınlanan her edebi ürünün dışlanması ve ikinci plana atılması söz konusu olmamalıdır. Bu yeni medyalar sistemi içerisinde kendisine yer bulamayan iyi ve yeni yazar gerekli kitleye ulaşamayacak, okuyucusuyla gerektiği gibi buluşamayacaktır. Gelecek nesillerin iyi sanat ve iyi edebiyatla tanışması; fikri ve edebi mahiyette düşünülen noktalara gelinebilmesi açısından, geleceği içinde barındıran bu yeni medyalar sisteminde iyi yazarların da bulunması gereklidir. İçerik yönetimi teknik açıdan mümkün olup olmadığı günümüzde dahi tartışma konusu olmakla beraber, sosyal medyanın içinde barındırdığı sistem mahiyetinde içeriği yönetmenin yolu ya o oluşumda ilk olmak ya da oluşumda rağbet görerek öne çıkmaktır. Aksi takdirde pek çok iyi edebiyat okurunun kitap fuarlarında genç neslin okuduğu ve rağbet ettiği yazarlar ile ilgili yakınması boşa olacaktır. Genç neslin okumamasından dem vurmak yanlıştır. Kitap okumanın popülerleşmesiyle beraber genç nesil kitap okumaya, “trendleri” takip etmeye başlamıştır. Başta bilim-kurgu, fantastik romanlar olmak üzere genellikle lise çağındaki gençlerin aşk hikayelerini anlatan serilere ağırlık verilmiştir. Bu romanlar senaryo biçiminde ve seri olarak kaleme alınmaktadır. Yazar, sonrasında romanının film olarak çekilme ihtimalini de göz önünde bulundurur ki; ABD’de bu tür serilerin uzun soluklu filmleri de çekilmektedir. Bütün bunların yayılması da internet ve sosyal medya aracılığıyla olmaktadır. Okur, yazara eskisinden daha kolay

ulaşabilmekte, ne istediğine dair onu yönlendirebilmektedir. Yazar da okurundan aldığı geri dönüşe göre ürününü şekillendirir. Aslında burada bir tür ticaret söz konusudur; okur istediğini ısmarlar, yazar da -karşılığını alarak- okura istediğini verir. Sanat ticari bir kaygıyla yapılmamalıdır. Her ürün kendisini üreten ideolojiyi yeniden üretir. Kapitalizm çarkıyla üretilen ürün de tekrar bu çarka hizmet etmektedir.

Bütün bunlarla beraber edebiyatın geliştiği ve yayıldığı bir diğer alan olan dergiciliğin, edebiyata dönem adı dahi olmuş bu önemli yayın organının bir uzantısı olarak edebi internet sitelerini, teknolojik söylemle “e-dergiler”i görürüz. Bu dergiler tıpkı yayın yapmakta olan, basılı dergilerin daha az maliyetli ve daha çok söz söyleme imkanı hali olarak okuyucunun karşısına çıkmaktadır. E-dergilerin pek çoğu Türkiye’nin “otorite” sayılabilecek dergilerinin dahi ulaşamadığı okuyucu kitlesine ulaşarak cazibe merkezi haline gelmiştir. Başlarda dergilerde kendilerine yer bulamayan genç yazarlar, internet sitelerinde yazmaya başlayarak dergilerin de dikkatini çekmiş bir zaman sonra dergiler tarafından keşfedilmiştir. İnternetin gücü ve sınırsızlığı sayesinde dergilerin hayalini kuramadığı okuyucu kitlesine ulaşmasını sağlamıştır. Bir zamanlar dergilerin sütunlarını süsleyen, dergilerin gözde yazarları iyi bir internet sitesinde yazar olabilmek için çeşitli siteler kurmuş ya da çeşitli sitelerde yazılar yazmıştır. İnternet siteleri dergi ile benzerlik göstermesi açısından önemlidir. Dergiler gibi bir yöneticiye, bir editöre –eğer gerçekten ciddi bir e-dergiyse- musahhihe sahiptir. Kimisi sadece bir ideolojiyi savunmak için uğraşırken, kimisinin tek derdi yaptıkları edebiyatı en iyi biçimde ortaya koymaktır. Genellikle şahıslar tarafından kurulup, yönetilen bu dergiler daha sonrasında okuyucularını da bünyelerine katabilmektedir. İnternette “forum” ismiyle anılan bölümleriyle internet sitesinin okuyucuları burada çeşitli konuları tartışabilmekte, bazen yazardan daha uzun metinler ortaya koyabilmektedir. Yazar olmayı hedefleyen kimseler için geri dönüşler gerçekten önemlidir. Bu mahiyette e-dergilere –tıpkı matbu dergiler gibi- edebiyat mektebi olarak bakılabilir. Dergilerde yetişen genç yazarlar, kendilerinden daha tecrübeli yazarlarla sütun arkadaşlığı yaparak; yeri geldiğinde hocaları ile birlikte yazılarının ve fikirlerinin mütalaası ile gelişir ve yetişirler. E-dergilerde de durum benzerlik göstermektedir.

Gerçek bir edebiyat erbabı tarafından oluşturulmuş e-derginin yazarları ve okuyucusu belirlidir. Yorum ve okuyucu potansiyeli yetişmekte olan yazarı daha da çok besler. Yorumların içeriklerinin editör ya da site yöneticisi tarafından denetleniyor olması da önemli bir katkı sağlamaktadır. Sosyal medyanın diğer mecraları gibi denetlenmeden, her türlü eleştirinin ve kötü sözün sarf edildiği mecralar olmaması bakımından e-dergilerdeki yorumlar önem arz etmektedir. Dergilerdeki, daha usta yazarlarla sütun arkadaşlığı durumu e-dergilerde de mevcuttur. Kendi yazısı ile daha profesyonel yazarın yazısını kıyaslayabilir; bu sayede çeşitli okumalarda bulunabilir. E-dergilerin bir diğer özelliği sosyal medyada görünürlükleridir. Sosyal medyayı ve bu tür hesapları aktif olarak kullanabilir olmaları, bu mecraların birleştiricilik ve iletişim kurma özelliklerinden yararlanmalarını sağlamaktadır. Pek çok edebi e-dergi yazar ve okurları çeşitli aralıklarla bir araya gelerek edebiyat sohbetleri ve okumalar gerçekleştirmektedir. Bu durum da edebiyata yeni bir “edebiyat mahfili” oluşturmaktadır.

Başlarda sadece internet üzerinden yayın yapmakta olan edebiyat dergilerinin; sosyal medya ve internet sitelerinden aldıkları okuyucu gücüyle başlarda 3 ayda bir daha sonra aylık olarak matbu biçimde yayınladıkları görülmektedir. Bu dergilerin reklamları ve okuyucuya sundukları pasajlar da yine internet ve sosyal medya aracılığıyla olmaktadır. Sosyal medyanın çok okumayan, kısa ve öz seven okuyucusuna hitap eden dergiler kısa, sloganvari paylaşımlarıyla dergiyi okumaya teşvik etmektedir. Esasen şu şekilde düşünülebilir; düşmanı kendi silahıyla vurmak, düşmana kendi yaptığını yaparak darbe indirmektir. Sosyal medyanın elinden aldığı okuyucuyu tekrar sosyal medya ile geri almak tam olarak bu anlama gelmektedir. Bu sebeptir ki alternatifler üreterek tekrar edebiyatı en sahil ve doğru biçimde, Türk dilinin kuralları da dikkate alınarak, ortaya koymak önem arz etmektedir. “İstemeyiz” diyerek çekilmek, yeni bir sahada atıl kalmak, tecrübesiz, bilgisiz, popüler kültür ürünü, kalitesiz ürünün rağbet görmesi; kendi dilinde eser vermekte bile acizlik gösteren, kendi kültürünü yerden yere vurarak bir yerlere gelmiş yazarların çoğalmasını sağlayacaktır.

İnternetin Türkiye'ye gelmesiyle ve kullanımının artmasıyla beraber dilde oluşan deformasyonlar edebiyatı da etkilemiş, sosyal medyada ilerleyen edebiyatta da bir deformasyon görülmeye başlanmıştır. Sosyal medya kendi dili, kuralları ve denetlenemez sınırsızlığıyla kendine has bir edebiyatı ortaya koymaktadır. Edebiyatın seyri ve gelişmesi açısından önem arz eden bu değişim denetime tabi tutulmalı, en azından alternatifleriyle edebiyat meraklılarında sahih edebiyatın sanal karşılığını oluşturmak için çaba harcamalıdır.

Sosyal medya ve internet hayatın her safhasında kaçınılmaz bir şekilde yer almaktadır. Bu akışa uymak da kaçınılmaz bir hal alır. Edebiyatı sosyal medyadan soyutlamak, çekip almak imkansızken içerik yönetmek daha imkan dahilinde görülmektedir. Facebook, Twitter, Instagram vs. gibi sosyal mecralarda kişileri ve paylaşımları denetlemek –sosyal medya ithal bir ürün olduğu için denetimi yapılması- zordur. Sadece kaliteli alternatif ve içerik yönetimi ile en azından sahih edebiyattan internet üzerinden beslenmek isteyen okuyucuya bir çıkar yol sunulabilir. Bunun yapılabileceği mecralar olarak da “e-dergi” formatında internet siteleri doğru bir kaynak olabilir.

Gençlerin çokça rağbet ettikleri kaynaklarda yer alacak doğru yönlendirmeler bu denetimler açısından önem arz etmektedir. Edebiyatın etkilenecek bozulduğu, geleneksel ve kültürel ürünlerden arındırılmış yeni bir hayatın edebiyat aracılığıyla dayatıldığı bir popüler kültür edebiyatından; geleneksel değerlerle, kültürel öğelerle beslenerek ilerleyen yeni bir sosyal medya edebiyatına geçiş yaşanabilir. Bunun için edebiyatın gerçek temsilcilerinin internet ve sosyal medyaya karşı duydukları antipati ortadan kalkmalı, bu kolaylığa kucak açarak sahiplenmenin bir yolu bulunmalıdır. Edebî içerik yönetimi sosyal medya ve internet gibi bir mecra -tam anlamıyla olamasa da- kısmi olarak gerçekleştirilebilir.

Tez konusu ve içeriği de göz önünde bulundurularak, sosyal medya üzerinden “sosyal medya” temalı bir anket gerçekleştirilmiştir. Burada sosyal medyanın merkez olması önemlidir, kısa bir sürede birden fazla anketörün ulaşamayacağı kadar kişi sayısına ulaşılması, kişilerin herhangi bir ekstra zaman ayırmadan iş arasında, günlük

hayatlarına devam ederken ankete katılım sağlamış olmaları önem arz etmektedir. Sosyal medyanın işleyişinin bilimsel yönde kullanılabilirlik sağlaması, edebiyatın sosyal medya mecralarından okuyucuya aktarımı konusunda yeni ümitler vadetmektedir. Gerçekleştirilen “Edebiyat ve Sosyal Medya Denetim Anketi” araştırmanın gidişatı açısından beklenilenden farklı sonuçlar ortaya koymuştur. Katılımcıların isim vermeyerek ankete katkı sağlamaları, anketin güvenilirliği açısından önemli görülmektedir. Edebiyat ile sosyal medya ilişkisinin genel kanaatte olumlu görülmediği gözlemlenmiştir. Saf, duru ve geleneksel edebiyat, okuyucular açısından daha değerli görülürken, sosyal medya kullanımının da aynı oranda yüksek olduğu görülmektedir. Genel algı sosyal medya gibi modern çağın teknolojik getirileri arasında yer alan bir mecraın edebiyat ile eş değer tutulamayacağı, edebiyatın bu ortamda korunmasız kalacağıdır. Bu görüş eğitim düzeyine göre değişiklik göstermekle beraber, katılımcıların yaş aralıklarıyla da alakalıdır. Katılımcıların büyük bir çoğunluğu 19-25 ve 26-35 yaş aralığında yer almaktadır. Ankete katılım sağlayanların edebiyat alanı ile ilgisinin sosyal medya üzerinden yoğun bir şekilde ilerlemiyor oluşu, edebiyatın sosyal medyadan ayrıştırılması gerektiği görüşünün desteklenmesine sebep olarak gösterilebilir.

Tezin genel kapsamı doğrultusunda, hayatın bu kadar içerisinde bulunan bir mecradan edebiyatı sıyırıp atmanın imkansız olduğu, edebiyatı sosyal medyaya taşıma işinin işin ehli kimseler tarafından gerçekleştirilmediği takdirde vahim sonuçların ortaya konulabileceği pek çok örnek ile ortaya konulmuştur ki; tezin delillerinin elle tutulabilirliği göz önünde bulundurularak sahih edebiyatın temsilcilerinden dergiye en yakın mecralar, internet siteleri araştırılmaya tabi tutulmuştur. Sosyal medyanın sınırsız dünyasında, denetimsiz mecralar araştırma kapsamına alınmağı halde sonuçlar bu şekilde olmuştur. Bu konu hakkında yeterince bilgilendirilmedi bulunulacak araştırma alanlarının henüz çok yeni olması, yeterince araştırma yapılmamış olması, genç nesil de dahi – bu kadar yoğun bir sosyal medya kullanımı olmasına rağmen- bilincin oluşmamasına sebebiyet vermiştir. Burada edebiyat dergilerine de büyük işler düşmektedir. Katılımcıların %65,74’ü edebiyat dergilerinin sitelerini takip etmemektedir. Dergi olarak basılmakla beraber, sosyal

medyanın gücünü de kullanan dergilerin tirajlarının oldukça olumlu olduğu görülmektedir.

Kabul edilsin ya da edilmesin, yaşanan çağda tanınmanın ve okunmanın yolu popüler olmaktır ve sosyal medya edebiyata dahi bu popülerliği sağlamaktadır. Popülerliğin ve okunurluğun belirleyicisi olmak da toplum mühendisliği bağlamında önemli görülmektedir. Edebiyatın dil, içerik, metafor vs. gibi pek çok konuda baltalanmaması için popülerliği belirleyici disiplinlerin kimler olduğu denetlenmelidir. Bütün bunlar kültürel bir yozlaşma ve dezenformasyonun engellenmesi açısından önemli sayılmaktadır. Edebiyat, kültürleri ve toplumları şekillendiren en önemli araçlardan ve bilim dallarından birisidir. Türk edebiyatının, Türk siyasi tarihi ile paralellik göstermesi gibi Türk kültür hayatını etkileyen normlarla da paralellik gösterdiği göz önünde bulundurularak; gelecek nesillerin daha duru bir edebiyat ve benlik bilinci oturmuş bir kültür ile yetişmesi açısından sosyal medya ve edebiyatın denetlenmesi önemlidir.

Yüksek hızlı yaşam standartlarında denetimi zor bir hal almışken, akan zamana ayak uydurmayan bir edebiyat ancak deforme olmuş “kitsch” bir ürün olmaktan öteye geçemeyecektir. Çağın ismi dahi “iletişim” olmuşken, insanlar tek tuşla dünyanın diğer ucuna hallerini bildirebiliyorken, internet bilgi çöplüğüne dönmüş, kalitesiz ve vasıfsız yazar yığınlarının sığınağı haline gelmişken; iletişimden uzak bir duruşla bu dünyadan edebiyata gelecek zararları önlemek imkansızdır. Buradaki duruşa karşı alternatif bir duruş, bir varoluş sergilenmediği müddetçe de yapılan eleştiriler geçersiz kalacaktır. Kimse tarafından kale alınmayacak, kimse edebiyatın ya da dilin geleceği hakkında herhangi bir adımda bulunmayacaktır. İçerik yönetimi konusu geniş ve araştırılmaya değer bir konudur. İletişim alanından, sosyoloji alanına dünyayı içine hapseden bu yeni ekran dünyası üzerine fazlaca kaynak ve araştırma bulmak bugün için mümkün değildir. Edebiyatı, sanatı, toplumu, hayatı hatta geleceği etkileyen ve geleceğe yön veren bir sistemden uzak kalmayı seçmek; bu sistemin olumsuz etkilerini de topyekûn kabullenmek demektir. Edebiyat için yeni bir kale olabilecek, genç yazarları yetiştirebilecek, okuyucuyu besleyecek yeni e-dergiler daha bilinçli içeriklerle ve yazarlarla donatılabilir. Var olan e-dergiler desteklenmeli, sadece sosyal medyanın oluşturduğu olumsuz etkiler eleştirilerek yapılan primlere bir son verilmelidir.

Son dönemde yayın yapmakta olan aile, siyaset, edebiyat, sanat vs. gibi konulardaki pek çok dergi muhakkak sosyal medya üzerine bir yayın yapmış, bu konuda her türlü olumsuz söylemleri dile getirmiştir. Ancak herhangi bir alternatif oluşturmak ya da çıkış yolu göstermek gibi bir girişim gözlenmemiştir. Popüler kültürün yeni yemi sosyal medyaya olumsuz söylemde bulunarak, ana akım medyada popülerleşmektedir. TV konusunda yıllarca yapılan olumsuz eleştiriler ve gelinen noktada TV'ye karşı olan toplulukların dahi bir TV kanalına sahip olması, sosyal medya için ders niteliğinde olmalıdır. Başa çıkılamıyorsa alternatifleri oluşturulmalıdır.

Kaynakça

- Aktaş, Şerif: **“Anlatma Esasına Bağlı Edebî Metinlerin Tahlili –Teori ve Uygulama-“**, Ankara, Kurgan Edebiyat, 2013.
- Andı, M.Fatih: **“Roman ve Hayat”**. İstanbul, Akademik Kitaplar Yayınları, 2010.
- Aydın, Ertuğrul: **“Edebiyat – Sosyoloji İlişkisinde Sosyolojik Kaynak ve Ölçütler”**, Turkish Studies International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic, Kış- 2009,Bölüm 4/ 1
- .
Aytaç, Gürsel: **“Edebiyat ve Medya”**, Ankara, Hece Yayınları, 2005.
- Babacan, Mehmet Emin, İrfan Haşlak, ve İsmail Hira: **“Sosyal Medya ve Arap Baharı”**, Akademik İncelemeler Dergisi, 2011: Cilt 6 - Sayı 2.
- Bahar, Halil İbrahim: **“Sosyoloji”**, Ankara, Usak Yayınları, 2009.
- Banarlı, Nihad Sami: **“Resimli Türk Edebiyatı Tarihi”**, İstanbul, Milli Eğitim Basımevi, 1983.

- Barnouw, E.: **“Mass Communication”**, New York - Toronto: Holt, Rinehart and Winston, 1956.
- Berger, Peter L., Brigitte Berger, ve Hansfried Kellner: **“Modernleşme ve Bilinç”**, İstanbul, Pınar Yayınları, 2000.
- Bilgegil, Kaya: **“Edebiyat Bilgi ve Teorileri”**, İstanbul, Enderûn Kitabevi, 1989.
- Breton, Philippe, ve J.Marie Charon: **“Medya Dünyası- İletişim Araçları, İletişim ve Kültür”**, İstanbul, İletişim Yayınları, 1993.
- Bullock, Der. A.; O.Stallybrass: **“The Fontana Dictionary of Modern Thought”**, Londra, Fontana Books, 1977.
- Bulut, Ömer: **“Ben Devri İletişim Sistemi/Sosyal Medya”**, Hece Dergisi, 2014, Sayı: 213.
- Canefe, Deniz; Kenan Şahin: **“2003 e-debiyat Yıllığı”**, İstanbul, İzlenim Yayınevi, 2003.
- Çamdereli, Mete: **“Medyanın Sanatı Ya Da Medyatik Sanat”**, İstanbulÜsküdar Dergisi, 2016: Sayı 2.
- Devellioğlu, Ferit: **“Osmanlıca- Türkçe Ansiklopedik Lûgat”**, Ankara, Aydın Kitabevi, 1988.

- Duran, Oktay: **"Cumhuriyet Öncesi ve Sonrası Matbaa ve Basın Sanayi"**, İstanbul, Cem Ofset, 1998.
- Emil, Birol: **"Türk Kültür ve Edebiyatından/ Meseleler"**, İstanbul, Akçağ Yayınları, 1997.
- Engin, Barış: **"Yeni Medya ve Sosyal Hareketler", Cesur Yeni Medya"**, Ankara, Alternatif Bilişim Derneği Yayınları, 2011.
- Enginün, İnci: **"Edebiyat", "Türk Dili ve Edebiyatı Ansiklopedisi"**, İstanbul, Dergah Yayınları, 1977.
- Eraslan, Levent; Derya Çakıcı Eser: **"Sosyal Medya Toplum Araştırma – Sosyal Medya Sosyolojisine Giriş-**", İstanbul, Beta Yayınevi , 2015.
- Erdoğan, İrfan: **"Popüler Kültürün Ne Olduğu Üzerine"**, Eğitim Dergisi, Kasım 2004.
- Ersel, Hasan, Ahmet Kuyaş, Ahmet Oktay, ve Mete Tunçay: **"İz Bırakan Fikir ve Sanat Dergileri", "Cumhuriyet Ansiklopedisi"**, İstanbul, Yapı Kredi Yayınları, 2000.
- Gans, Herbert J. : **"Popüler Kültür ve Yüksek Kültür"**, İstanbul, Yapı Kredi Yayınları, 2012.

- Göker, Göksel: **“İletişimin McDonaldlaşması: Sosyal Medya Üzerine Bir İnceleme”**, Turkish Studies, C. 10/2 Kış 2015, 2015.
- Gönenç, Aslı Yapar: **“Türkiye’de Dergiciliğin Tarihsel Gelişimi”**, İstanbul Üniversitesi İletişim Fakültesi Hakemli Dergisi, 2007, Sayı 29.
- Gümüş, Nevin: **“Türk Tarih ve Edebiyatına Dair Değerlendirilmemiş Kaynaklardan Bir Mecmua Örneği: Tuhfe-i İsmâiliye”**, Türklük Bilimi Araştırmaları Dergisi, Güz 2005: C. XVIII.
- Günay, Mustafa: **“ Felsefe Eğitiminde Edebiyatın Yeri”**, Özne Dergisi, 2011, Sayı 14.
- Gündoğan, Ali Osman: **“ Edebiyat ile Felsefe İlişkisi Üzerine”** , **“Özne Felsefe Sanat Seçkisi”** , Özne Felsefe Dergisi, Bahar 2006: 6. Kitap.
- Hamamcı, Elif: **“Televizyon ve Sosyal Medya İlişkisi”**, İstanbul, Basılmamış Yüksek Lisans Tezi, 2015.
- J.Tunstall: **“The Media Are American”**, Londra, Constable, 1977.
- Kabaklı, Ahmet: **“Türk Edebiyatı”**, İstanbul, Türk Edebiyatı Vakfı, 1971.

- Kuşay, Yeliz: **"Sosyal Medyanın Gücü ve Uygulama Örnekleri"**, İstanbul, Alfa Yayınları, 2010.
- McLuhan, Marshall; Bruce R. Powers: **"Global Köy (The Global Village)(21. Yüzyılda Yeryüzü Yaşamında ve Medyada Meydana Gelecek Dönüşümler)"**, İstanbul, Scala Yayıncılık, 2001.
- Okay, M. Orhan: **"Batılılaşma Devri Türk Edebiyatı"**, İstanbul, Dergâh Yayınları, 2013.
- Önal, Mehmet: **"Edebiyat Sanatı"**, Ankara, Kurgan Edebiyat Yayınları, 2012.
- Pamuk, Orhan: **"Yeni Hayat"**, İstanbul, İletişim Yayınları, 2012.
- Postman, Neil: **"Teknopoli: Yeni Dünya Düzeni"** İstanbul, Paradigma Yayınları, 2006.
- Redhouse, James W.: **"Müntahabât-ı Lûgât-ı Osmâniyye"**, Ankara, Türk Dil Kurumu Yayınları, 2009.
- Ritzer, George: **"Toplumun McDonaldlaştırılması"**, İstanbul, Ayrıntı Yayınları, 2011.
- S.Hall, James Curran; Michael Gurevitch: **"Culture, the Media and the Ideological Effect"**. London: Routledge, 2005.

- Said, Edward W. : **“Kültür ve Emperyalizm”**, İstanbul, Hil Yayınları, 1995.
- Sözen, Edibe: **“Hepimiz Globaliz Hepimiz Yereliz”**, İstanbul, Alfa Yayınları, 2012.
- Şerif, Yusuf: **“Muhtasar Avrupa Edebiyatı Tarihi”**, İstanbul, Devlet Matbaası, 1935.
- Tomlinson, John: **“Kültürel Emperyalizm”**, İstanbul, Ayrıntı Yayınları, 1999.
- Törenli, Nurcan: **“Yeni Medya, Yeni İletişim Ortamı”**, Ankara, Bilim ve Sanat Yayınları, 2005.
- Wellek, Rene; Austin Warren: **“Edebiyat Biliminin Temelleri “**, Ankara, Kültür Bakanlığı Yayınları, 1983.
- Yılmaz, Yakup: **“ [H.] 1285 Tarihli Bir Cönk ve Dil Özellikleri”**, Turkish Studies - International Periodical For The Languages, Literature and History of Turkish or Turkic, Güz 2011: C. 6/4.
- Zoralioğlu, Selma: **“Edebiyat Kavramı İçin Yapılan Tariflerin Edebiyat Nazariyatı Açısından İncelenmesi”**, Ankara, Master Tezi, 1996.

Çevrimiçi Kaynakça

http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_gts&arama=gts&guid=TDK.GTS.56b4376129ae6.34152801

<http://www.aljazeera.com.tr/al-jazeera-ozel/metin-celal-kitap-okuma-orani-yukseliyor>

<https://www.dunyahalleri.com/bir-edebi-mecra-olarak-whatsapp>

<http://www.Wattpadnasilkullanilir.com>

https://tr.wikiquote.org/wiki/Bilimsel_gaflar

https://tr.wikipedia.org/wiki/Facebook#cite_note-6

<http://wearesocial.com/uk/special-reports/digital-social-mobile-worldwide-2015>

¹http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_gts&arama=gts&guid=TDK.GTS.56b33b678cc498.56847230

https://tr.wikipedia.org/wiki/Gen%C3%A7_Werther%27in_Ac%C4%B1lar%C4%B1

<http://www.sabah.com.tr/kitap/2015/11/06/Wattpadin-turk-yazar>

<http://www.hurriyet.com.tr/lise-ogrencisi-buketin-yazdigi-hikaye-kitap-oldu-40005474>

<https://www.Wattpad.com/214812645-k%C3%B6t%C3%BC-%C3%A7ocuk-%E2%88%9E-ba%C5%9F-belasi-ba%C5%9F-belasi/page/7>

<http://www.poetikhars.com/uye/user1>

http://tr.poetikhars.wikia.com/wiki/Wiki_Anasayfa

<http://huseyincukur.blogspot.com.tr/2011/10/bir-cemaat-projesi-afili-filintalar.html>

<http://www.milliyet.com.tr/-afili-filintalar-da-ayrilik/magazin/detay/1722279/default.htm>

<http://www.haber5.com/roportaj/raconun-edeplisi-afili-filintalar>

www.derki.com/kitaplik/gulenay-borekci-ile-egoist-okur

<http://bianet.org/biamag/kitap--2/140247-fakir-ama-mutlu-bir-dergiyiz>

<http://www.futuristika.org/mesela-camdan-saraylarinizi-yikabilirsiniz-ya-da-bucagin-curuk-edebiyatini-oldurseniz-e/>

<http://www.edebifikir.com/racon>

http://www.dunyabizim.com/?aType=pages&do=biz_kimiz

<http://www.kayiprihtim.org/portal/hakkimizda/>

Röportajlar

- Ömer Lekesiz Röportajı “**Sosyal Medya ve Edebiyat-
edebistan.com**”, 01.12.2015
- Mehmet Nuri Yardım Röportajı “**Gazeteden Sosyal Medyaya
Türk Edebiyatı**”,09.01.2016
- Sulhi Ceylan Röportajı, “**İnternet Siteleri Bağlamında Sosyal
Medya Edebiyatı ve www.edebifikir.com**”,19.04.2016
- Ceyhun Yılmaz Röportajı, “**Türkiye’de Sosyal Medya ve
Edebiyat**”,15.04.2016

EKLER

01.12.2015 Ömer Lekesiz Röportajı

“Sosyal Medya ve Edebiyat- edebistan.com”

Doğan: Sosyal medya sizin için ne ifade ediyor? Sosyal medyanın kaleminize olumsuz bir etkisi olduğunu düşünüyor musunuz?

Lekesiz: Sosyal medya ilk planda benim için iletişim kurmayı ifade ediyor. Telefon yoluyla, mektup yoluyla – ki mektup artık öldü- bağlantı kuramadığım insanlarla oradan görüşüyorum. Hatta eğer mail görüşmelerini de bu işin içine katarsanız iletişimimin %60’ını internet üzerinden yürütüyorum. Hal böyle olunca benim sosyal medyada bulunmam da benim için herhangi bir problem oluşturmuyor. Kaldı ki; aktif olarak yazan biriyim; gazetede yazıyorum, dergilerde yazıyorum; dolayısıyla bu yazıların bilgisini paylaşma, ulaşamayan insanlara ulaştırma noktasında da sosyal medya benim için bir açılım sağlıyor. Zaman zaman görüş bildiriyorum. Varlığı yadsınamaz olması açısından, kamuoyu oluşturmak için ciddi önem taşıyor.

Doğan: Sizce sosyal medya geleceğin büyük edebiyatçıları, büyük yazarlarını yetiştirir mi?

Lekesiz: Yeni yazarlar basılı eserlerinin yanında cümleleriyle var olmak çabasıyla, belki eser dahi vermeden, mevcut ortamda (sosyal medyada) en güçlü söz söyleyen kimse ücrete tabi tutularak yazarlar arasında bir fiyat skalası oluşturulabilir. Ancak bu edebiyat yapmak anlamına gelmez; sadece “edebiyat” diye tanımlanabilecek bir ihtiyacın geçici olarak karşılanması anlamına gelebilir. Bu edebiyatın yerini tutmaz, sadece edebiyatın bir karikatürü olabilir.

Doğan: www.edebistan.com’un kuruluş amacı neydi ve bu amaca ulaşabildiniz mi?

Lekesiz: Bizim kendi kuşağımızdan bakacak olursak basılı dergiler dediğimiz şeyler varlığından kuşku duymadığımız ve önümüzdeki 50 yıl içerisinde de çok fazla kuşku duymayacağımız şeylerdir. Ancak internetin kolay erişilebilirliği, kolay yazma

imkânı sunması, dolayısıyla da kolay ifade etme imkânı sunması, bu nedenle de çok fazla usta- çırak ilişkisine tabi olmak istemeyen, çok fazla da kendisini eğitime tabi tutmak istemeyen; coştuğu gibi, içinden geldiği gibi kendi varoluşunu ifade etmek isteyen insanların da alanı haline geldi. Bütün bunların oralarda derlenip toparlanması, oralarda dört başı mâmur işler yapmaları zaten mümkün değil; çünkü bunlar saman alevi gibi var ve yok olanlardı. Ola ki bunların içerisinde yetenekli gençler de çıkabilir umuduyla www.edebistan.com'u kurdum. Elimizde o zamanlar sadece Hece Dergisi gibi bir dergi vardı. En azından buralarda yetişen ve yetişmek isteyen; basılı dergilerde kendisini göstermek isteyen gençlere bir tür geçiş imkânı sağlanabilir mi düşüncesiyle girdik. Bu yazar avcılığı anlamına gelmez. Ancak bunların çok büyük kısmı, yani kendilerini şu ya da bu şekilde ifade eden, cûşâ gelerek kendini ifade eden çocukların çok büyük bir kısmı zaten basılı dergilerde yer bulamamanın bir tepkisi olarak internet ortamında vardı. Biz onların kapanan köprülerine, dergilere girip yazma umutlarının yok olmasına razı olmayıp; belki onları burada görüp basılı dergilere yönlendirme imkânımız olur mu diye başladık. Fakat sonra “edebistan” kendisi müstakil bir dergiye dönüştü.

Bir edebiyat dergisinin Türkiye’de azami satma şartı 10.000’dir. Bunu en son Kitap-lık Dergisi yakalamıştı. 5.000’lere çıkmak suretiyle Hece Dergisi yakalamıştı. Şimdilerde bir de 7.000-8.000 sayısıyla İtibar Dergisi yakalıyor. Öyle olunca [edebistan.com](http://www.edebistan.com)’daki herhangi bir ürünün tıklanma sayısı yüz binlerle ifade ediliyor. Baktığımız zaman 7-8.000 satan bir dergide olup orada okunma mı var, yoksa yüz binlerce tık alan bir yerde mi okunmak var. Böyle olunca tersine bir durum da doğdu. Basılı dergilerde yazan arkadaşların büyük bir çoğunluğu oralarda yeteri kadar görülmediklerini düşünüp, bu sefer internet ortamında görülmeyi istediler. Böylelikle [edebistan.com](http://www.edebistan.com) çift yönlü bir işleve sahip oldu. Bu hiçbir şekilde gelecekte ne olur ne olmaz denilerek planlanmış bir şey değildi.

Vakıa şu; artık görsel bir çağda yaşıyoruz; insanlar akıllarına gelen bir şeyi hemen yazmak, hemen de görünürlüğe sunmak istiyor. Biz bu iki durum arasındaki daha edebi olan seviyeyi kontrol edebilir miyiz diyerek [edebistan.com](http://www.edebistan.com)’u kurduk.

Doğan: Sosyal medya edebi bir ihtiyacı, bir boşluğu doldurabilir mi?

Lekesiz: Sosyal medyanın edebi bir ihtiyacı, bir boşluğu doldurması söz konusu olabilir. Ancak kimin için? Gerçek manada edebiyat okurları için mi? Yoksa edebiyat zevkini anlık olarak tatmak, aforizmalar üzerinden bir şeyler biliyor olmanın sanısını tatmak isteyen insanlar için mi? Aslında orada değişen bir şey yok. Bunu bugünkü edebiyatımızın şekillenmesi üzerinden de yorumlayabiliriz. Bir tarafta iyi kitapların iyi yazarları var, bir tarafta da kötü kitapların kötü yazarları var. İyi kitapların yazarlarının yazdıkları 5.000 satmazken, kötü kitapların yazarlarının yazdıkları 100.000 – 200.000 satabiliyor. Zaten edebiyatta böyle bir iki başlılık var. İşi sosyal medya düzeyinde düşünecek olursanız; aslında iyi eserler, iyi edebiyat yine sosyal medyanın dışında olarak var olmaya devam edecek. Sadece bugün “popülist” diye tabir ettiğimiz aşk romanlarından ibaret olan türden ortaya çıkan yapıların karşılığı sosyal medyada oluşabilir; edebiyatın karşılığı değil.

Bugün A şahsı “ Aşk” isimli kitap yazıp, içerisine sadece aforizmalar koyarak kitabını var kılıyor, toplum da gidip onu 200.000 tane alıyor. Neden alıyor, çünkü toplum zihin yormak istemiyor. Bu yazarın yazdığını okumakla da düşünmekten muaf olma şansı kazanıyor. İyi edebiyat okuru ise düşünmek için kitap okuyor. Bu ayırım zaten bugün var. Haliyle düşünmekten muaf olmak hissini yaşamak ama bir yandan da edebiyat zevkini tatmin etmek isteyenler için sosyal medya bugün de yarın da iyi bir mecra olmaya devam edecektir. Ancak bu edebiyatı temsil etmek anlamında bir mecra olmaz. Bir kalite tutturulabilir mi; hayır. Orada kalite arayamazsınız; çünkü popüler edebiyatta da kalite arayamıyorsunuz.

Gazeteden Sosyal Medyaya Türk Edebiyatı

Meslek hayatının büyük bir kısmını gazetecilik yaparak geçirmiş bir edebiyatçının gözünden medya ve sanat ilişkisini konuştuğumuz bu röportajda 2007 yılında Türkiye Yazarlar Birliği tarafından “elektronik yayıncılık” dalında Türkiye’nin “en başarılı sitesi” seçilen www.sanatalemi.net sitesinden başlayarak sosyal medyanın edebiyatımız üzerindeki etkilerini konuştuk. Medyada da edebiyat camiasında da önemli bir yere sahip Gazeteci-Edebiyatçı- Yazar Mehmet Nuri Yardım sosyal medya ve edebiyat ilişkisini anlattı.

Doğan: www.sanatalemi.net serüvenine nasıl başladı?

Yardım: www.sanatalemi.net sitesini 10 Ağustos 2006 tarihinde kurduk. Bu siteyi kurarken amacımız; internet dünyasına bir şekilde edebiyatı taşımaktı. Daha önce benim adıma açılmış bir sitem vardı, kendi adıma kurduğum www.mehmetnuriyardim.com sitesine dışarıdan şiirler, yazılar vs. gelmeye başladı. Sonra baktık ki benim adıma böyle bir site kurulması doğru olmaz, genele açık olması gerekir. Bir dergi gibi, bir internet dergisi gibi olabilmesi için en azından farklı bir isim taşıması gerekir. Birkaç arkadaşla beraber böyle bir site kurma ihtiyacı hissettik. Site o zaman büyük bir ilgi gördü, köşe yazarlarımız oldu, yaklaşık 30 civarında köşe yazarımız düzenli olarak yazdı ve hala yazmaya devam ediyorlar. Bu yazarlar sadece site için yazıyorlar. Bunların bir kısmı Türkiye genelinde tanınan, okunan, bilinen yazarlar, amatör yazarlar değil; bir kısmı yazı hayatına bizim sitemizde başladı ama bir kısmı yazı hayatında aktif olarak varlığını devam ettiren yazarlardı. Mesela Ahmet Özdemir, Mehmet Cemal Çiftçigüzeli, Recep Seyhan, Gürbüz Azak, Ergun Göze gibi birçok değerli yazar bizzat www.sanatalemi.net için yazılar kaleme aldılar. Yazarlarımızın bir kısmı vefat etti; biz vefat eden yazarlarımız adına internet sitemiz üzerinden bir edebiyat yarışması düzenledik. 2015 yılında dördüncüsü düzenlendi. Böylece vefat eden sekiz yazarımızı hatırlatmış olduk, hem de yeni kalemlerin ortaya çıkmasını sağlamaya vesile olan bir yarışma oldu. Vefat eden sekiz yazarımız; Ergun Göze, Abdurrahim Balcıoğlu, Ahmet Yüksel Özemre, Altan Deliorman, Olcay Yazıcı, Vahap Akbaş, Ümit Fehmi Sorgunlu, Hamit

Can adına böyle bir yarışma düzenledik. Yarışma vesilesiyle bu şahsiyetler hatırlanmış oldu. Ayrıca yeni kalemleri kazanmış olduk.

Sitemizle yapmak istediğimiz; internet üzerinde bir sanat sitesi oluşturmaktı. Bir tür e-dergi'ydi oluşturulmak istenen. Örneğin orada röportaj, makale, deneme, inceleme, kitap tanıtım bölümleri; sinema, tiyatro; geleneksel sanatlarımızı anlatan bölümleri yer alıyor. www.sanatalemi.net sadece bir edebiyat dergisi olarak değil, sanatı bütünüyle kucaklayan bir site olarak var olmuş oldu. Şu an sitenin genel sanat yönetmenliğini Elif Sönmezışık yapmaktadır. www.sanatalemi.net' de sadece yazılar yer almıyor; sivil toplum kuruluşlarının gerçekleştirmiş olduğu etkinlikler, toplantılar vs. düzenli olarak sitemizde yer alıyor. Pek çok vakfın etkinliklerini site aracılığı ile orada duyurmaya çalışıyoruz. İnsanları bir bakıma haftanın etkinliklerini takip etmek için www.sanatalemi.net 'i ziyaret etmeye başladılar. Bu bana göre önemli bir hizmet; çünkü gazeteler kültüre çok fazla değer vermiyorlar. Bazı gazetelerde kültür sayfası dahi yok.

Doğan: www.sanatalemi.net'in okur profili nasıl?

Yardım: Daha çok gençlerden ve orta kuşaktan oluşuyor. Üniversite öğrencilerinden başlıyor ellili yaşlara kadar devam ediyor. Genellik eğitim düzeyi üniversite olan, farklı bölümlerden insanların okuduğu bir site. Eğitimciler, akademisyenler, serbest meslek mensupları, hukukçular, sosyologlar, tarihçiler vs. okuyucuları arasında. www.sanatalemi.net de kendi profilindeki diğer dergilerin okuyucu kitlesiyle hemen hemen aynı okuyucu kitlesine sahip.

Doğan: www.sanatalemi.net sitesinde yazılan bir yazıya dışarıdan bir okuyucu yorum yapabiliyor mu? Yapılabiliyorsa bu yorumların yazarlar açısından etkisi nasıl oluyor?

Yardım: Yorum yapılabiliyor ve bu yorumlar bizim açımızdan oldukça önemli oluyor. Yazarın kendisini yönlendirmesi açısından önemli olduğunu düşünüyoruz. Yorumların içerikleri seviyeli ve eğitici oluyor. Okur profilimize uygun yorumlar alıyoruz. Genç yazarlarımızın eksiklerini doğru ve eğitici bir üslup ile veren yorumlar yapıyor genelde. Aksi bir durum olduğu zaman, yazarı ya da

siteyi rencide edecek, hakaret içerikli yorumlar editörler tarafından denetlenerek siteye eklenmiyor.

Doğan: www.sanatalemi.net 'in yazar profili nasıl?

Yardım: Yazarlarımız arasında öğrenciler de akademisyenler de yer alıyor. İyi bir yazı kaleme alan öğrenci, kendisini hocasıyla aynı yerde görebiliyor. Burada usta-çırak ilişkisi bir şekilde “sütun arkadaşlığı” yönüyle sağlanmış oluyor. Yeni yazarlar ve eski yazarlar birbirlerini tanımaya başlıyor. Zaman zaman bir araya gelinip çeşitli etkinlikler düzenleniyor. İnternet bu anlamda buluşturucu olabiliyor.

Doğan: Sizce edebiyat siteleri kaliteli yazar yetiştirilmesi açısından yeterli olur mu?

Yardım: Günümüzde gazeteler internete yüklenerek okunabiliyor; ancak bizim gibi meraklılar her şeye rağmen bayiden gazete alıp okuyorsa insanlar elbette kitaba, dergiye tutunmak; onları eline almak isteyecektir. İnternet bunu sağlamıyor. İnternetin bu anlamda şöyle bir hizmeti olduğunu düşünüyorum; internet sitelerinde karşlarına çıkan, yeni tanıdıkları yazarların daha sonra kitaplarını alıyorlar. Demek ki internet siteleri, sosyal medya edebiyat yazarlarının tanınmasına vesile oluyor, elbette internet medyasından bilgi devşirilmez, elbette itimat edilmez, yanlış bilgiler de olabilir; fakat www.sanatalemi.net gibi artık varlığını kanıtlamış sitelerde yanlış bilgi olmaz. Bu tür sitelerde editör hizmeti var, buralara yüklenen yazılar tek tek kontrol ediliyor, yanlış bilgiler ayıklanıyor ve ondan sonra siteye yükleniyor. Bazı editörsüz siteler de var editör süzgecinden geçmeden, yanlış biçimde paylaşımlarda bulunuyorlar. Biz onları kastetmiyoruz.

Doğan: Basın- yayın organlarında da halihazırda varlığını sürdüren bir yazar olarak www.sanatalemi.net'in basın- yayın organlarından daha fazla kitleye ulaşarak, size olumlu bir geri dönüş gerçekleştirdiğini düşünüyor musunuz?

Yardım: Evet; kesinlikle bize www.sanatalemi.net 'den fazlaca dönüş oluyor. Duyurduğumuz pek çok etkinliği insanlar siteye girerek öğreniyor. Gazetelerdeki haberlere bakıp da gelenlerin sayısı çok az; çünkü haberler gazetelerde kayboluyor. Gazeteler – maalesef- bu tür etkinlik haberlerine gerekli özeni göstermiyor. İnsanlar da bu kadar önem verilmeden sunulan etkinliğe rağbet etmiyor.

Ben uzun vadede internet gazeteciliğinin yazılı medyadan daha etkili olduğunu düşünüyorum. Sadece haberler için değil bu köşe yazıları açısından da önemlidir.

Doğan: Edebi ürün verme mahiyetinde sizce durum nedir? İnternet yayıncılığı basılı yayından daha önemli bir yer teşkil eder mi?

Yardım: www.sanatalemi.net sitesinde şiirleri, hikayeleri, denemeleri, öyküleri vs. yayınlanan pek çok genç yazarın daha sonra kitapları da basıldı. Bir bakıma -belki iddialı gibi görünecek ama- www.sanatalemi.net bir okul oldu. Edebiyat anlamında, sanat anlamında bir okul görevi görmeye başladı. Bu sitede yazan pek çok genç yazarın bugün farklı yayın evlerinden kitapları yayınlanıyor. Bu da gösteriyor ki; www.sanatalemi.net bir misyona hizmet etti, kültür odaklı bir çalışma yaptı ve buradan yeni nesiller yetişti. www.sanatalemi.net 'ten sonra iki site daha kuruldu: www.medeniyetimiz.com ve www.bizimsemaver.com . www.bizimsemaver.com daha çok genç edebiyatçılara hitap eden bir site. Bizim hocalık yaptığımız yazarlık ve editörlük kursuna devam eden öğrenciler için kurulmuş bir sitedir. Bu sitede de birçok genç arkadaşımız yetişiyor; yazılarını yayınlarken paylaşabilecekleri bir platform bulmuş oluyorlar. www.medeniyetimiz.com sitesinde de daha çok ilmi yazılar, akademik yazılar, medeniyet odaklı araştırma ve yazılar yayınlanıyor. www.bizimsemaver.com gençlere dönük, www.medeniyetimiz.com umuma hitap eden bir site olma özelliğini taşıyor. www.eskader.net de var ancak orada herhangi bir edebi ürün verilmiyor; kuruluş amacı tamamen üyeler ile iletişim halinde olmak. Böylece dernek bünyesinde halihazırda dört tane sitemiz var; ancak en aktifi, en çok geri dönüş aldığımız site www.sanatalemi.net 'tir. Sitedeki bazı yazarlarımız hem gündemi takip ediyor, hem de kendileri gündem oluşturuyorlar. Fırat Kızıltuğ müzikle ilgili çok önemli yazılar kaleme alıyor ve müzik camiası tarafından dikkatle takip ediliyor. Ahmet Özdemir'in edebiyat ile ilgili yazıları, Mehmet Cemal Çiftçigüzel'in kültür, basın ve hükümet ile ilgili dikkat çekici yazıları takip ediliyor.

Doğan: Sosyal medyanın edebiyatı tamamen yozlaştırdığı ve olumsuz etkilediği, kalitesizleştirdiği düşüncesine karşı bakış açınız nedir?

Yardım: Türkiye'de daha öncesinde televizyonlar yoktu, tek bir televizyon vardı (TRT) insanlar onu izlemek zorundaydı; şimdi yüzlerce televizyon var. Sanat,

edebiyat , kültür, belgesel vs. gibi yeni kanallar var; ve her geçen gün bir yenisi daha ekleniyor. İnternet de böyle kaçınılmaz bir varlık olarak hayatımızda bugün. Artık internete girmeyen kimse kalmadı, gençlerin çoğu giriyor. Öyleyse bu gençlere faydalı seçenekler sunmamız gerekir. Gençlerin yanlış sitelerden, yanlış kaynaklardan beslenmesine engel olmak gerekir. Biz iyi alternatifler ortaya koyarak internet alemindeki edebiyatın ıslah edilebileceğini düşünüyoruz. Teknolojiyi büsbütün reddetmek bize bir şey kazandırmayacaktır, televizyonu reddetmenin hiçbir şey kazandırmadığı gibi. Bütün bu iyi siteler, edebiyatın iyi siteleri edebiyatın yeni usta- çırak ilişkisini oluşturacak alanlardır.

Doğan: Sosyal medyada ortaya çıkan edebi ürünlerin yazılı basındaki edebi ürünlerden farklı olduğunu düşünüyor musunuz?

Yardım: Burada da sosyal medyanın şöyle bir yararı olduğunu düşünüyorum; örneğin bir röportaj yapıyorsunuz, bu röportaj on sayfa oluyor ve yayınlamak istediğiniz dergi bunu kesmenizi, bazı bölümlerini çıkarmanızı istiyor. Sosyal medyada durum böyle değil. Sayfa sınırlandırması olmadan istediğiniz kadarını yayınlatabiliyorsunuz. Bu bizim tamamen internete yönelmememiz anlamına gelmiyor; elbette dergilerimizi, kitaplarımızı bırakmayacağız. İnternet de bizi dergilere ve kitaplara yönlendirmelidir. Amacımız insanları kütüphaneden kopartıp internete bağlamak değil, zaten kopmuş, kitap okumayan kesimi internet ile yakalayıp tekrar kültürel olarak beslemek. Sosyal medyanın edebiyatı olumlu yönde etkilemesini istiyorsak bununla ilgili projeler üretilmelidir. Tabii sosyal medya da ölçülü kullanılmalıdır.

İnternet Siteleri Bağlamında Sosyal Medya Edebiyatı ve www.edebifikir.com

Doğan: www.edebifikir.com serüvenine nasıl başladı?

Ceylan: Edebifikir serüveni 2005 yılında başladı. Bu serüvenin özetini sitenin racon bölümünde şöyle anlattık: Edebifikir; ‘insan ülkesinde’ otağ kuran göçebe bir yolcudur. Fikir, aksiyon ve eylem platformu olarak henüz söylenmemiş sözlerin varlığına inanır. Gerekğinde yumruklarını ve gözyaşlarını bir tohum gibi sokaklara bırakır. Dünyada yer işgal etmenin bedeli vardır. Edebifikir, bunu duyurmanın yükümlülüğünü hisseden bir sitedir. Burası sadece birtakım metinleri okumak için var değildir. Kalplerde ve zihinlerde olanı gözlerde ve bileklerde gösterme çabasındadır. Edebifikir, fikri hareketle mezcetme davasında olan bir yapıyı barındırır.

İşte bu saiklerle 2005 yılında bir site kurmaya karar verdik ve yola koyulduk. Bu süre içinde yazar kadromuzda da pek çok değişiklik oldu. Site olarak edebiyat ve fikri her zaman önde tuttuk. Fikri aksiyonla birleştirmek içinse sürekli eylemler, şiir geceleri ve söyleşiler tertip ettik ve ediyoruz.

Doğan: www.edebifikir.com okur profili nasıl?

Ceylan: Üniversite öğrencileri çoğunlukta. Ama kitaplarla arası iyi olan herkes bir şekilde sitemizi buluyor.

Doğan: www.edebifikir.com sitesinde yazılan bir yazıya dışarıdan bir okuyucu yorum yapabiliyor mu? Yapılabiliyorsa bu yorumların yazarlar açısından etkisi nasıl oluyor?

Ceylan: Sitemizdeki tüm yazıların altına okurlarımız yorum yapabiliyorlar. Zaten yorumlar siteyi aktif tutuyor. Bazı okurlarımız yazıları okumaya önce yorumlardan başladıklarını söylüyorlar. Hatta fenomen yorumcularımız dahi oldu. Ayrıca yorum bölümünde sorulan sorulara yazarlarımız yeni bir yazı ile cevap verebiliyorlar. Hatta yorum yazan bir okurumuz daha sonra yazdığı bir yazı ile tartışmaya dahil olabiliyor.

Doğan: www.edebifikir.com 'in yazar profili nasıl?

Ceylan: Kadromuz usta yazarlar ve üniversite öğrencilerinden oluşuyor. Bu yönüyle sitemiz kendi çapında bir akademi görevi yapıyor. Yazıya meraklı gençlerin gelişimlerine elimizden geldiğince katkı sağlamaya çalışıyoruz. Yaptığımız yarışmalarla yeni yazarlara ulaşıyoruz. Yılda bir şiir ve öykü yarışması düzen düzenleyerek hem siteyi canlı tutuyor hem de yeni yazarlar kazanmış oluyoruz.

Doğan: Sizce edebiyat siteleri kaliteli yazar yetiştirilmesi açısından yeterli olur mu?

Ceylan: Siteler de dergiler gibi bir okul. Edebifikir olarak haftalık söyleşilerimiz var. Buraya katılan kişilerle söyleşi sonrası birebir görüşüyor ve onları yazarlık konusunda yönlendiriyoruz. Farklı illerdeki okurlarımızla ise mail üzerinden iletişim kuruyoruz. Her gün okurlarımızdan edebi ürünler geliyor. Bu ürünleri değerlendirip geri dönüş yapıyoruz. Bunlar güzel şeyler ama iş okurda bitiyor. İyi bir yazar öncelikle iyi bir okur olmalıdır.

Doğan: Basın- yayın organlarında da halihazırda varlığını sürdüren bir yazar olarak www.edebifikir.com'un basın- yayın organlarından daha fazla kitleye ulaşarak, size olumlu bir geri dönüş gerçekleştirdiğini düşünüyor musunuz?

Ceylan: İnternet çok büyük bir imkân sağlıyor bizlere. Okurlarımız dünya görüşlerinin farklılıklarını düşününce bunu daha iyi anlayabiliyorum. Dünyanın her yerinden okurlarımız var. Basılı bir dergi olsaydık sadece Türkiye'deki ve belli bir kesim okurlarımıza ulaşabilecektik. Sitede yayımlanan yazılar sebebiyle pek çok okurumuzdan mail alıyoruz. Teşekkürlerini iletiyorlar. Bunlar yazarlarımızı motive edici şeyler. Mesela daha dün Batı Trakya'dan bir okurumuz papatya toplamaya çıkmış. Ve topladığı papatyalara sitede yayımladığımız şiirlerden okumuş ve bu durumun resmini de bize göndermiş...Hülasa, internet yayıncılığı sayesinde basılı

yayının ulaşacağından çok daha fazla okura ulaşmakta ve bu da yazarlarımızın tanınmasını arttırmaktadır.

Doğan: Edebi ürün verme mahiyetinde sizce durum nedir? İnternet yayıncılığı basılı yayından daha önemli bir yer teşkil eder mi?

Ceylan: Kitabın yerini ayrı tutarak bu soruya cevap verebilirim. Evet internet yayıncılığı her gün büyüyen ve kendine yeni alanlar ekleyen bir mecra. Ve insanlara ulaşması çok kolay. Ayrıca ücretsiz. Bütün bunlar internet yayıncılığı için artı puan. Ve gün geçtikçe internet yayıncılığı basılı yayından önemli bir hale geçecek.

Doğan: Sosyal medyanın edebiyatı tamamen yozlaştırdığı ve olumsuz etkilediği, kalitesizleştirdiği düşüncesine karşı bakış açınız nedir?

Ceylan: Bu eleştiri haklı. Çünkü internet sayesinde hiçbir editöryel destek ve değerlendirmeye tâbi olmayan yazılar kendilerine yer bulduğu gibi okuyucu da buldu. Durumun vahim noktası şu ki bu metinler kendi okuyucularını doğurdu ve bu okuyucuların sahil edebiyat gibi bir derdi yok. Çünkü söz konusu metinler böyle bir derdi okurlarını sunmuyor. Fakat şunu da söylemeden edemeyeceğim iyi edebiyat her zaman kendi okuyucusunu bulur.

Doğan: Sosyal medyada ortaya çıkan edebi ürünlerin yazılı basındaki edebi ürünlerden farklı olduğunu düşünüyor musunuz?

Ceylan: Sosyal medya bir gerçeğimiz ve herkes bir şekilde orada yerini alıyor. Bunu yadsıyamayız. Ve sosyal medyada yayımlanan ürünler hemen okuyucusu ile buluşuyor. Bu güzel bir şey. Fakat sosyal medyanın popülerliği ister istemez kalitesi düşük, hemen tüketilecek ürünleri önümüze getiriyor.

Doğan: Sosyal medya veya internette ilerlemekte olan edebiyatın denetlenebilir ya da sahil edebiyatın doğasına uygun bir forma getirilebileceğini düşünüyor musunuz? Düşünüyorsanız sizce bu durum nasıl gerçekleşebilir?

Ceylan: Popülerleşme, kapitalizmin insanları birbirinin kopyası haline getirmesi ve her an sistemin insanları yani bizi arzuların merkezinde bir hayata

itmesi sebebiyle bunun pek de mümkün olduğuna inanamıyorum. Ama idealist kişileri ve yaptıkları çalışmaları bu dediklerimden ayrı tutuyorum.

Türkiye’de Sosyal Medya ve Edebiyat

Ceyhun Yılmaz Röportajı

Şair, sunucu, radyo programı yapımcısı Ceyhun Yılmaz 2016 yılı boyunca çeşitli üniversiteler ve kültür merkezlerinde Fatih Belediyesi’nin katkılarıyla “Sosyal Medya Nasıl Kullanılmaz?” isimli seminerler düzenlemiştir. Sosyal medyayı aktif kullanan şairler arasında olması da dikkate alınarak Yılmaz ile “Türkiye’de Sosyal Medya ve Edebiyat” konulu bir röportaj gerçekleştirilmiştir.

Doğan: Sosyal medya sizin için ne ifade ediyor? Sosyal medyanın kaleminize olumsuz bir etkisi olduğunu düşünüyor musunuz?

Yılmaz: Sosyal Medya kitle iletişiminin bir evresi, bizim neslimizin anlama ve anlatma oyuncağı. İletişim bilimi iyi kullanıldığında tüm değerlerin yayılmasını ve daha da kıymetli olmasını sağlıyor. Beynime kalemime de bu çerçevede elbet katkıları oldu.2002 yılında çıkan kitabımı incelediğinizde Zara'n duyguları kısa cümlelerle yazma çabamı göreceksiniz. Twitter 140 karakter kuralıyla beni "bu konuda" daha da geliştirdi.

Doğan: Sizce sosyal medya geleceğin büyük edebiyatçıları, büyük yazarlarını yetiştirir mi?

Yılmaz: Büyük edebiyatçıların çoğu o kadar büyük olduklarını anlamadan vefat ettiler. Örneğin Orhan Veli'ye sosyal medyanın ne yaptığına bakarsanız, bu sorunun cevabını ön görebilirsiniz

Doğan: Sosyal medya edebi bir ihtiyacı, bir boşluğu doldurabilir mi?

Yılmaz: Edebiyata her zaman ihtiyaç olacak ve kitap okumak veya tableten indirip okumak şeklinde dönüşerek devam edecek. Ve...Boşluklar insanın içinde ve o açlık bizi okumaya iten.

Doğan: Sosyal medyanın ya da sosyal medyadaki yayının denetlenen bilirlğine inanıyor musunuz? İnanıyorsanız bununla ilgili önerileriniz nelerdir?

Yılmaz: Denetlenmekten kastınızı anlamadım, özne kim? Bence daha ilginç yanı ölçülebilir olması. TV ve radyo gibi 15 bin kişi üzerinden yapılan anketlerin yanında milyonlarının anında etkileşiminin kaydedilmesi, esas devrim bence.